



Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami

**PROJEKTY WSPÓLNYCH WDROŻEŃ  
– MOŻLIWOŚCI REALIZACJI  
W POLSCE  
Przewodnik dla inwestorów**

*Wydanie drugie*

**WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2011**



INSTYTUT OCHRONY ŚRODOWISKA – PAŃSTWY INSTYTUT BADAWCZY  
INSTITUTE OF ENVIRONMENTAL PROTECTION – NATIONAL RESEARCH INSTITUTE

**Opracowanie:**  
*Agnieszka Gałań, Maciej Cygler, Piotr Dombrowicki, Zbyszko Pisarski, Izabela Zborowska*

*Materiał przedstawia poglądy autorów i nie odzwierciedla stanowiska Ministerstwa Środowiska oraz innych organów administracji rządowej.*

*Niniejszy dokument może być używany, kopiowany i rozpowszechniany, w całości lub w części, wyłącznie w celach niekomercyjnych ze wskazaniem źródła ich pochodzenia.*



**Działalność KOBiZE jest finansowana ze środków  
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

# Spis treści

Spis treści .....	3
Lista rysunków i tabel .....	4
Wykaz skrótów .....	5
1 Wprowadzenie.....	7
2 Rynek węglowy - podstawy .....	9
2.1 Protokół z Kioto i mechanizmy elastyczne .....	9
2.2 EU ETS – wspólnotowy system handlu uprawnieniami do emisji .....	10
2.3 Powiązanie mechanizmów elastycznych z EU ETS .....	11
2.3.1 Wykorzystanie jednostek CER i ERU .....	11
2.3.2 Unikanie podwójnego liczenia redukcji emisji.....	12
2.3.3 Wyznaczanie poziomów bazowych dla projektów .....	13
2.4 Pakiet energetyczno-klimatyczny.....	13
2.4.1 Dyrektywa EU ETS .....	14
2.4.2 Decyzja non-ETS .....	18
2.5 Regulacje krajowe.....	19
2.5.1 Ustawa o systemie handlu uprawnieniami do emisji .....	19
2.5.2 Ustawa o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji .....	20
2.5.3 KPRU II – Krajowy plan rozdziału uprawnień na lata 2008-2012 .....	21
3 Mechanizm wspólnych wdrożeń (JI) .....	22
3.1 Na czym polega mechanizm wspólnych wdrożeń? .....	22
3.2 Wymogi warunkujące udział w projektach wspólnych wdrożeń .....	23
3.3 Ścieżka I i ścieżka II realizacji projektów wspólnych wdrożeń .....	23
3.4 Dopuszczalne rodzaje projektów wspólnych wdrożeń .....	25
3.5 Okres kredytowania .....	26
3.6 Organy i instytucje związane z JI .....	27
3.6.1 Spotkanie Stron Protokołu z Kioto (CMP).....	27
3.6.2 Komitet Nadzorujący JI (JISC) .....	27
3.6.3 Wyznaczone Punkty Kontaktowe JI (DFP) .....	29
3.6.4 Akredytowane niezależne jednostki (AIE) .....	29
3.7 Projekty małoskalowe (SSC).....	31
3.8 Projekty programowe (PoA).....	32
3.9 Projekty leśne (LULUCF) .....	35
4 Procedury JI krok po kroku .....	37
4.1 Różnice pomiędzy procedurami w ramach ścieżki I i ścieżki II .....	39
4.2 Faza listu popierającego.....	41
4.3 Opracowanie dokumentacji projektowej (PDD).....	44
4.4 Faza listu zatwierdzającego.....	47
4.5 Zmiana listu zatwierdzającego .....	51
4.6 Wdrożenie projektu i jego monitorowanie .....	52
4.7 Weryfikacja wygenerowanych redukcji emisji .....	53
4.8 Przekazywanie jednostek ERU .....	53
4.9 Dostęp do informacji o projektach.....	54
5 Dotychczasowe doświadczenia w zakresie projektów wspólnych wdrożeń w Polsce .....	56
5.1 Przegląd projektów JI zatwierdzonych do końca 2010 r. ....	57
5.2 Charakterystyka projektów JI realizowanych w Polsce .....	60
5.3 Osiągnięte i zweryfikowane redukcje emisji gazów cieplarnianych .....	64
5.4 Przekazywanie jednostek .....	65
5.5 Uwarunkowania realizacji projektów JI.....	66
Słownik terminów .....	68
Wykaz aktów prawnych .....	74

## Lista rysunków i tabel

### Lista rysunków

Rysunek 1. Schemat projektu JI. ....	23
Rysunek 2. Okres kredytowania projektu wspólnych wdrożeń. ....	27
Rysunek 3. Przykładowy schemat PoA. ....	33
Rysunek 4. Terminy ustawowe w procedurze opiniowania wniosku i wydanie listu popierającego oraz zatwierdzającego przed i po nowelizacji ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji. ....	48
Rysunek 5 Zakopane "Wykorzystanie metanu pochodzącego ze składowiska odpadów i osadów ściekowych".	57
Rysunek 6. Stargard Szczeciński „Geotermalna ciepłownia w Stargardzie Szczecińskim”	57
Rysunek 7. Udział poszczególnych rodzajów projektów JI w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów JI. ....	60
Rysunek 8. Udział poszczególnych gazów cieplarnianych w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów JI. ....	61
Rysunek 9. Anwil „Ograniczenie emisji N <sub>2</sub> O w Zakładach Azotowych Anwil SA”	62
Rysunek 10. Udział poszczególnych sektorów gospodarki w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów JI. ....	63
Rysunek 11. Rodzaje i liczba obiektów objętych projektami JI. ....	63
Rysunek 12. Rozmieszczenie przestrzenne obiektów objętych projektami JI w Polsce. ....	64
Rysunek 13. Poldanor „Odbiór i utylizacja metanu pochodzącego z przeróbki obornika trzody chlewnej, biomasy i odpadów organicznych, Województwo Pomorskie, Polska oraz Woj. Zachodniopomorskie, Polska”	66
Rysunek 14. Geotermia Zakopane „Rozszerzenie i rozwój Energii Geotermalnej, Zakopane, Polska”	67

### Lista tabel

Tabela 1. Rodzaje jednostek kwalifikujące się do wymiany. ....	17
Tabela 2. Porównanie ścieżek w ramach mechanizmu JI. ....	24
Tabela 3. Lista akredytowanych niezależnych jednostek (AIE), stan na dzień 30 listopada 2011 r. ....	29
Tabela 4. Schemat ścieżki I realizacji projektów JI w Polsce. ....	38
Tabela 5. Porównanie ścieżek I i II w Polsce w oparciu o przepisy Ustawy. ....	40
Tabela 6. Szczegółowy zakres informacji wymagany w dokumentacji projektowej. ....	46
Tabela 7. Porównanie liczby zatwierdzonych projektów JI i wydanych jednostek ERU w 10 krajach UE, stan na 1 września 2011 r. ....	56
Tabela 8. Lista zatwierdzonych projektów JI, stan na 31 grudnia 2010 r. ....	59

## Wykaz skrótów

<b>AAU</b>	jednostka przyznanej emisji (Assigned Amount Unit)
<b>AIE</b>	akredytowana niezależna jednostka (Accredited Independent Entity)
<b>BAT</b>	najlepsza dostępna technika (Best Available Technology)
<b>BREF</b>	dokument referencyjny BAT (BAT Reference Document)
<b>CCS</b>	wychwytywanie i składowanie (sekwestracja) dwutlenku węgla (Carbon Capture and Storage)
<b>CDM</b>	mechanizm czystego rozwoju (Clean Development Mechanism)
<b>CDM EB</b>	Rada Zarządzająca CDM (Clean Development Mechanism Executive Board)
<b>CER</b>	jednostka poświadczonej redukcji emisji (Certified Emission Reduction)
<b>CMP (COP/MOP)</b>	Spotkanie Stron Protokołu z Kioto (Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol)
<b>COP</b>	Konferencja Stron Konwencji (Conference of Parties)
<b>CPR</b>	rezerwa jednostek przyznanej emisji (Commitment Period Reserve)
<b>DFP</b>	Wyznaczony Punkt Kontaktowy (Designated Focal Point)
<b>DOE</b>	Wyznaczona Jednostka Operacyjna (Designated Operational Entity)
<b>DOP</b>	krajowe projekty redukcji emisji (Domestic Offset Projects)
<b>ERU</b>	jednostka redukcji emisji (Emission Reduction Unit)
<b>EU ETS</b>	Wspólnotowy system handlu uprawnieniami do emisji (European Union Emission Trading Scheme)
<b>EUA</b>	uprawnienie do emisji (European Union Allowance)
<b>GC</b>	gazy cieplarniane
<b>GIS</b>	Krajowy system zielonych inwestycji (Green Investment Scheme)
<b>GWP</b>	współczynnik ocieplenia (Global Warming Potential)
<b>HFCs</b>	fluorowęglowodory (hydrofluorocarbons)
<b>ITL</b>	Międzynarodowy Dziennik Transakcji (International Transaction Log)
<b>IET</b>	międzynarodowy handel emisjami (International Emission Trading)
<b>IPPC</b>	Zintegrowane Zapobieganie i Ograniczanie Zanieczyszczeń (Integrated Pollution Prevention and Control)
<b>JI</b>	mechanizm wspólnych wdrożeń (Joint Implementation)
<b>JISC</b>	Komitet Nadzorujący JI (Joint Implementation Supervisory Committee)
<b>JPA</b>	działanie programowe w ramach projektu programowego (Joint Implementation Programme Activity)
<b>KASHUE</b>	Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji
<b>KOBiZE</b>	Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
<b>LDC</b>	kraje najsłabiej rozwinięte (Least Developed Countries)
<b>LoA</b>	list zatwierdzający (Letter of Approval)
<b>LoE</b>	list popierający (Letter of Endorsement)
<b>LULUCF</b>	użytkowanie gruntów, zmiana użytkowania gruntów i leśnictwo (Land Use, Land Use Change and Forestry)

<b>MŚ</b>	Ministerstwo Środowiska
<b>OOŚ</b>	ocena oddziaływania na środowisko
<b>OZE</b>	odnawialne źródła energii
<b>PDD</b>	dokumentacja projektowa (Project Design Document)
<b>PIN</b>	wniosek o wydanie listu popierającego (Project Idea Note)
<b>PFCs</b>	perfluorowęglowodory (perfluorocarbons)
<b>PoA</b>	projekty programowe (Programme of Activities)
<b>POŚ</b>	ustawa Prawo ochrony środowiska
<b>RMU</b>	jednostka pochłaniania (Removal Unit)
<b>SBI</b>	Organ Pomocniczy ds. Wdrażania (Subsidiary Body for Implementation)
<b>SBSTA</b>	Organ Pomocniczy ds. Naukowych i Technicznych (Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice)
<b>SSC</b>	projekty małoskalowe (Small Scale)
<b>UE</b>	Unia Europejska (European Union)
<b>UNFCCC</b>	Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (United Nations Framework Convention on Climate Change)

# 1 Wprowadzenie

Mechanizm wspólnych wdrożeń ustanowiony art. 6 Protokołu z Kioto polega na wspólnej realizacji projektów redukujących emisję gazów cieplarnianych pomiędzy krajami Załącznika I do Konwencji Klimatycznej, poprzez stworzenie możliwości zaliczenia redukcji uzyskanej w wyniku inwestycji jednego kraju w innym kraju wymienionym w Załączniku I. Zasada tego mechanizmu opiera się na zróżnicowaniu kosztów redukcji emisji gazów w państwach z Załącznika I. Państwo – inwestor zmniejsza swoje koszty redukcji emisji (w porównaniu do kosztów, jakie musiałby ponieść realizując inwestycje krajowe) i zwiększa swój limit emisji. Natomiast państwo goszczące (gospodarz projektu) zyskuje przyjazne dla środowiska, nowoczesne technologie oraz obniżoną emisję gazów cieplarnianych.

Aktualizacja przewodnika „Projekty Wspólnych Wdrożeń – możliwości realizacji w Polsce” została przygotowana w Krajowym Ośrodku Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE). Głównym celem przewodnika jest zapewnienie wsparcia dla potencjalnych inwestorów zainteresowanych realizacją projektów w ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń w Polsce.

Aktualizację przygotowano przede wszystkim w związku ze zmianami prawa krajowego, jakie wprowadzono w 2010 i 2011 roku, czyli nowelizacją [ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych](#)<sup>1</sup> (Dz. U. Nr 122, poz. 695) oraz [ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji](#)<sup>2</sup> (Dz. U. Nr 130, poz. 1070 z późn. zm.).

Wprowadzone zmiany w ww. legislacji krajowej mają umożliwić realizację i zatwierdzanie projektów (m.in. z zakresu energetyki odnawialnej), które wpływają na obniżenie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji, jako projekty wspólnych wdrożeń (JI).

W drugim wydaniu przewodnika dla inwestorów poza uaktualnieniem informacji z zakresu prawodawstwa krajowego (wspomniane powyżej ustawy) i związaną z tym modyfikacją procedury zatwierdzania projektów JI, uwzględniono również zmiany zaistniałe w przepisach wspólnotowych i międzynarodowych.

Przewodnik ukazuje podstawowe uwarunkowania proceduralno-prawne na poziomie międzynarodowym i krajowym, konieczne do spełnienia, aby skutecznie wnioskować o zatwierdzenie projektu wspólnych wdrożeń w Polsce, a następnie go wdrożyć. Pokazuje również dotychczasowe doświadczenia z wdrażania tego rodzaju projektów, zapewniając tym samym przekrojowy „know-how” dla potencjalnych projektodawców.

Ponadto przewodnik zawiera podstawowe informacje dotyczące rynku węglowego w Polsce i na świecie, a także przedstawia zagadnienia dotyczące mechanizmów elastycznych oraz zasady wykorzystywania jednostek CER i ERU w ramach EU ETS, które stanowią tło teoretyczne opracowania, umożliwiające zapoznanie się z tą tematyką osobom, które wcześniej nie miały z nią styczności.

---

<sup>1</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20042812784&type=3>

<sup>2</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20091301070>

## JAK KORZYSTAĆ Z PRZEWODNIKA

Przewodnik został zaprojektowany w sposób, który umożliwi jego używanie jako:

- dokumentu interaktywnego (z wewnętrznymi i zewnętrznymi odsyłaczami);
- dokumentu przygotowanego do druku.

Treść przewodnika jest zgodna z bieżącym stanem prawnym i proceduralnym w momencie jego opracowania. Przewodnik zawiera liczne odsyłacze (hiperłącza), które kierują użytkownika do odpowiednich stron internetowych.

Klikając w hiperłącze (niebieski element tekstowy) użytkownik zostaje przekierowany do odpowiedniej strony internetowej (odsylacz zewnętrzny) lub też odpowiedniego elementu w samym tekście przewodnika (odsylacz wewnętrzny). Dokładne adresy URL kolejnych hiperłączy są również umiejscowione w stopkach przewodnika.

Używając hiperłączy wewnętrznych, w każdym momencie użytkownik może powrócić do poprzedniej sekcji, klikając prawym przyciskiem myszy i zaznaczając opcję „previous view”.

Ponadto w sekcji końcowej przewodnika znajduje się słownik terminów, zawierający najistotniejsze pojęcia odnoszące się do mechanizmów elastycznych Protokołu z Kioto, a także wykaz aktów prawnych, gdzie również znajdują się odsyłacze do konkretnych dokumentów.



## 2 Rynek węglowy - podstawy

### 2.1 Protokół z Kioto i mechanizmy elastyczne

Najważniejszym międzynarodowym aktem prawnym w zakresie zmian klimatu jest Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC – United Nations Framework Convention on Climate Change), zwana dalej Konwencją Klimatyczną, która została przyjęta w 1992 r. na Konferencji „Środowisko i Rozwój” w Rio de Janeiro, a weszła w życie dnia 21 marca 1994 r. Konwencję Klimatyczną ratyfikowały 194 państwa i Unia Europejska (w ówczesnym kształcie). Podstawowym celem Konwencji Klimatycznej, zgodnie z jej art. 2, jest stabilizacja stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze oraz zapobieganie niebezpiecznym antropogenicznym oddziaływaniom na system klimatyczny przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Deklaratywna forma Konwencji Klimatycznej została bardziej skonkretyzowana w Protokole z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (zwanym dalej Protokołem z Kioto), sporządzonym w dniu 11 grudnia 1997 r. Protokół z Kioto wszedł w życie dnia 16 lutego 2005 r. Protokół ratyfikowały 192 państwa i Unia Europejska. Celem Protokołu jest zobowiązanie do redukcji antropogenicznej emisji gazów cieplarnianych w latach 2008-2012.

Polska zobowiązała się do zredukowania emisji gazów cieplarnianych o 6% w pierwszym okresie zobowiązań Protokołu z Kioto (2008-2012) w odniesieniu do roku bazowego 1988 (dla emisji trzech podstawowych gazów: dwutlenku węgla, metanu i podtlenku azotu) oraz w odniesieniu do roku 1995 (dla gazów przemysłowych z grupy HFCs i PFCs oraz sześćiofluorku siarki). Cel redukcji o 6% w pierwszym okresie zobowiązań zostanie przez Polskę osiągnięty z nadwyżką, ponieważ krajowa emisja gazów cieplarnianych została zredukowana od roku 1988 do 2009 o 32,1% (bez uwzględnienia zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa).

Polska ratyfikowała Konwencję Klimatyczną 26 października 1994r., a 13 grudnia 2002r. Protokół z Kioto. Ponadto z dniem 29 kwietnia 2008 r. Polska stała się krajem spełniającym wszelkie niezbędne wymogi do uczestniczenia w międzynarodowym handlu emisjami.

Dążąc do zmniejszenia kosztów realizacji celów redukcyjnych zawartych w Protokole z Kioto oraz w celu pomocy krajom-Stronom z Załącznika I Konwencji Klimatycznej w wypełnieniu wymienionych zobowiązań wprowadzono trzy mechanizmy rynkowe, zwane mechanizmami elastycznymi:

- mechanizm wspólnych wdrożeń (Joint Implementation – JI);
- mechanizm czystego rozwoju (Clean Development Mechanism – CDM) oraz
- międzynarodowy handel emisjami (International Emission Trading – IET).

Mechanizmy te dając możliwość obniżenia emisji gazów cieplarnianych za granicą, stanowią uzupełnienie działań krajowych i pozwalają osiągnąć pożądaną redukcję emisji tych gazów w skali globalnej w drodze wymiany, tzw. jednostek Kioto (AAU, ERU, CER, RMU) między Stronami Konwencji Klimatycznej.

Dwa z ww. mechanizmów są skierowane do krajów z Załącznika I: międzynarodowy handel emisjami oraz mechanizm wspólnych wdrożeń (realizowany w ramach wyznaczonych limitów emisji).

Natomiast trzeci mechanizm – CDM – daje możliwość również krajom rozwijającym się (spoza Załącznika I) udziału w rynku węglowym.

Zgodnie z postanowieniami [decyzji 11/CMP.1](#)<sup>3</sup> określającej zasady i wytyczne dla międzynarodowego handlu emisjami w ramach Protokołu z Kioto, każdy kraj musi spełnić określone warunki do udziału w międzynarodowym handlu emisjami i obrotu przewidzianymi w Protokole z Kioto jednostkami, w tym jednostkami przyznanej emisji (Assigned Amount Unit – AAU). Polska należy do grona krajów, które spełniają ww. wymogi.

Zapisy Protokołu z Kioto mają charakter ogólny, a uszczegółowienie zasad dotyczących mechanizmów elastycznych odbywa się za pomocą decyzji podejmowanych w czasie sesji Konferencji Stron Konwencji i CMP.

Najistotniejsze decyzje dotyczące mechanizmu wspólnych wdrożeń zostały wynegocjowane w czasie siódmej Konferencji Stron Konwencji (COP 7) w Marrakeszu – tzw. Postanowienia z Marrakeszu (Marrakesh Accords) i zostały w pełni wdrożone podczas COP 11, będącej również pierwszym Spotkaniem Stron Protokołu z Kioto (COP11/MOP 1) w 2005 r. w Montrealu.

Aby umożliwić porównywalność sześciu gazów cieplarnianych (GC) wymienionych w Załączniku A do Protokołu z Kioto, ilość każdego z nich jest przedstawiana w ekwiwalencji dwutlenku węgla, zapisywanym jako „CO<sub>2</sub> ekw.”. Za każdą tonę wyemitowanego do atmosfery CO<sub>2</sub> ekw., państwo z Aneksu I do Protokołu z Kioto musi przedstawić na koniec okresu zobowiązań akceptowalną międzynarodowo jednostkę. Wyróżnia się 4 typy takich jednostek, które mogą być używane do osiągnięcia celu redukcyjnego. Są to:

- jednostki przyznanej emisji (Assigned Amount Units – AAU) – pozwolenia na emisje przyznane państwom z Aneksu I;
- jednostki poświadczonej redukcji emisji (Certified Emission Reduction – CER) – jednostki generowane przez projekty CDM (w krajach spoza Załącznika I – rozwijających się)<sup>4</sup>;
- jednostki redukcji emisji (Emission Reduction Units – ERU) – jednostki generowane przez projekty JI (w krajach z Załącznika I)<sup>5</sup>;
- jednostki pochłaniania (Removal Units – RMU) – uzyskiwane jako rezultat działalności człowieka, mającej na celu zwiększenie pochłaniania gazów cieplarnianych z działań w obszarze użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów oraz leśnictwa (LULUCF, zgodnie z art. 3.3 oraz 3.4 Protokołu z Kioto).

## **2.2 EU ETS – wspólnotowy system handlu uprawnieniami do emisji**

Na pierwszy okres zobowiązań Protokołu z Kioto (2008-2012), Unia Europejska przyjęła cel redukcyjny na poziomie 8% w odniesieniu do poziomu emisji z roku bazowego 1990. Protokół z Kioto nie uszczegóławiał w jaki sposób Strony Protokołu mają osiągnąć ten cel, czy ma do tego dojść całkowicie w ramach działań krajowych, czy też nie. Postanowienia z Marrakeszu uściśliły natomiast,

<sup>3</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=17>

<sup>4</sup> Projekty zalesiania lub ponownego zalesiania (A/R CDM - Afforestation/ Reforestation) w ramach CDM generują jedynie wygasające jednostki (tCER oraz ICER)

<sup>5</sup> Jednostki ERU są konwertowane z jednostek AAU, wyjątek stanowią ERU generowane w związku z realizacją projektów JI w obszarze LULUCF (które konwertowane są z jednostek RMU).

iż wykorzystanie mechanizmów elastycznych ma być dodatkowe do działań krajowych. Aby ułatwić osiągnięcie wyznaczonych w Protokole celów redukcyjnych, Unia Europejska ustanowiła wspólnotowy system handlu emisjami EU ETS (European Union Emission Trading Scheme), który został wprowadzony [Dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniającą dyrektywę Rady 96/61/WE](#)<sup>6</sup>. System ten zaczął działać w styczniu 2005 r. nakładając limity emisyjne na około 12 000 instalacji w sektorze energetycznym oraz innych wysokoemisyjnych gałęziach przemysłu. EU ETS jest systemem typu „cap-and-trade”, a limity emisji odnoszą się do konkretnych instalacji (z sektorów objętych EU ETS).

System EU ETS przenosi zachętę do redukcji emisji z poziomu krajowego na poziom instalacji działających w poszczególnych sektorach gospodarki. Instalacje objęte EU ETS mogą obracać przyznanymi im uprawnieniami do emisji (EUA). Umożliwia to instalacjom, którym brakuje uprawnień, ich zakup na rynku węglowym, podczas gdy instalacje z nadwyżką uprawnień mogą je na tym rynku sprzedawać.

### **2.3 Powiązanie mechanizmów elastycznych z EU ETS**

[Dyrektywa 2004/101/WE](#)<sup>7</sup> Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie, z uwzględnieniem mechanizmów projektowych Protokołu z Kioto (tzw. „dyrektywa łącząca”) stanowi powiązanie dwóch niezależnych do tej pory systemów, mianowicie EU ETS oraz mechanizmów elastycznych Protokołu z Kioto. Powiązanie to zostało uzyskane poprzez umożliwienie wykorzystania jednostek CER i ERU pochodzących odpowiednio z projektów CDM i JI do rozliczania rocznej emisji przez prowadzących instalacje objęte EU ETS. Dyrektywa łącząca reguluje m.in. następujące kwestie:

- wykorzystanie jednostek CER i ERU w ramach EU ETS;
- unikanie podwójnego liczenia tych samych redukcji emisji;
- wyznaczania poziomów bazowych (linii bazowych) dla projektów.

#### **2.3.1 Wykorzystanie jednostek CER i ERU**

Dyrektywa łącząca zezwala prowadzącym instalacje objęte systemem handlu uprawnieniami do emisji na wykorzystanie CER począwszy od 2005 r. oraz ERU od 2008 r. do rozliczania rocznej emisji w ramach EU ETS, przy czym jedna jednostka odpowiada jednemu uprawnieniu do emisji (EUA). Od 2008 r. wykorzystanie CER lub ERU nie może przekroczyć wartości równej procentowi przydziału dla każdej instalacji, która jest określana przez każde państwo członkowskie w krajowym planie rozdziału uprawnień do emisji dwutlenku węgla (KPRU) ([patrz rozdz. 2.5.3.](#)). Jednocześnie dyrektywa 2004/101/WE nie zezwala na wykorzystanie jednostek CER i ERU uzyskanych w rezultacie realizacji projektów pochodzących z:

- obiektów jądrowych;

<sup>6</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:07:32003L0087:PL:PDF>

<sup>7</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:338:0018:0023:PL:PDF>

- działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem (LULUCF).

Ponadto dyrektywa łącząca wprowadziła ograniczenia wykorzystania jednostek CER i ERU uzyskanych w wyniku realizacji projektów pochodzących z dużych obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20 MW. Projekty te na etapie zatwierdzania muszą spełniać kryteria i wytyczne międzynarodowe, w tym zawarte w sprawozdaniu Światowej Komisji ds. zapór wodnych z listopada 2000 r. „Zapory wodne i rozwój. Nowe ramy podejmowania decyzji”.

### 2.3.2 Unikanie podwójnego liczenia redukcji emisji

Dyrektywa łącząca wprowadza regulacje, które mają zapobiec podwójnemu liczeniu emisji zredukowanych z instalacji objętych EU ETS na skutek realizacji projektów JI. Przewiduje ona, że co do zasady państwa członkowskie, w których realizowane są projekty JI powinny zapewnić, aby jakiegokolwiek jednostki redukcji emisji nie zostały wydane w przypadku redukcji lub ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych EU ETS. Dopuszcza jednocześnie wyjątki od tej zasady, o ile w przypadkach wydawania jednostek ERU dla projektów JI wpływających na ograniczenie emisji z instalacji EU ETS, taka sama liczba uprawnień zostanie umorzona. Poniżej zostały szczegółowo opisane niniejsze wyjątki wraz z wyjaśnieniem zagadnienia podwójnego liczenia.

Podwójne liczenie ma miejsce w przypadku, gdy emisje CO<sub>2</sub> z jednej lub więcej instalacji objętych EU ETS są zredukowane lub ograniczane w wyniku realizacji określonego projektu JI, przez co instalacje te uzyskują nadwyżkę uprawnień do emisji bez podejmowania jakichkolwiek działań redukcyjnych. Zgodnie z przepisami [dyrektywy 2004/101/WE](#) rozróżnia się dwa rodzaje podwójnego liczenia:

- bezpośrednie podwójne liczenie – występuje wtedy, gdy na skutek realizacji projektu JI następuje redukcja emisji w konkretnej zidentyfikowanej instalacji objętej systemem handlu uprawnieniami do emisji, która jednocześnie posiada uprawnienia do emisji i zyskuje ich nadwyżkę w wyniku realizacji tego projektu;
- pośrednie podwójne liczenie – występuje wtedy, gdy na skutek realizacji projektu JI następuje redukcja emisji w pewnych instalacjach objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji, ale instalacji tych nie da się z całkowitą pewnością zidentyfikować. Pewne jest natomiast, że w ujęciu całkowitym emisja w sektorze objętym EU ETS uległa zmniejszeniu. Taka sytuacja może mieć miejsce w przypadku projektów polegających na dostarczaniu energii elektrycznej lub ciepłej do sieci w celu zastąpienia energii produkowanej dotychczas przez instalacje będące uczestnikami wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji.

W obu przypadkach, aby zapobiec podwójnemu premiowaniu tej samej redukcji emisji (zyskiwanie jednostek ERU i EUA) należy umorzyć w krajowym rejestrze odpowiednią liczbę uprawnień z rezerwy na projekty wspólnych wdrożeń ujętej w krajowym planie rozdziału uprawnień do emisji. Takie rozwiązanie przewiduje [decyzja Komisji 2006/780/WE](#)<sup>8</sup> z dnia 13 listopada 2006 r. w sprawie zapobiegania podwójnemu liczeniu redukcji emisji gazów cieplarnianych w ramach wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji zgodnie z dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. W przypadku projektów realizowanych w ramach Protokołu z Kioto, decyzja określa

<sup>8</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:316:0012:0017:PL:PDF>

szczegółowe zasady dotyczące unikania podwójnego liczenia, zarówno pośredniego, jak i bezpośredniego. Decyzja ta wprowadza konieczność utworzenia w krajowym planie rozdziału uprawnień do emisji na lata 2008-2012 specjalnej rezerwy (rezerw) uprawnień na realizację projektów JI powodujących podwójne liczenie, z której następnie będzie umarzana odpowiednia liczba uprawnień. Zgodnie z ww. wymogami w KPRU II dla Polski została utworzona rezerwa (pula uprawnień) na wszystkie zatwierdzone projekty wspólnych wdrożeń powodujące podwójne liczenie. Pula ta stanowi [750 505](#) uprawnień w okresie 2008-2012 i dotyczy 6 projektów JI. Ww. decyzja przewiduje również utworzenie nowej rezerwy, o ile państwo członkowskie zamierza zatwierdzać projekty JI wpływające na obniżenie emisji gazów cieplarnianych we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji (podwójne liczenie). W [nowym KPRU II z dn. 6 kwietnia 2010 r.](#)<sup>9</sup> (przygotowanym zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej z 11 grudnia 2009 r.) wydzielono część rezerwy dla nowych i zmienionych instalacji w wysokości 2 668 726 uprawnień rocznie jako drugą krajową rezerwę uprawnień przeznaczonych na realizację popartych i planowanych projektów JI. ([szczegółowe informacje rozdz. 2.5.3](#)).

### 2.3.3 Wyznaczanie poziomów bazowych dla projektów

Zgodnie z [Dyrektywą 2004/101/WE](#) (art. 11b ust. 1) poziomy odniesienia ustanowione dla projektów określone przez późniejsze decyzje przyjęte zgodnie z Konwencją Klimatyczną lub Protokołem z Kioto, zastosowane w krajach, które podpisały z Unią Europejską Traktat o Przystąpieniu, mają być całkowicie zgodne z dorobkiem wspólnotowym (*acquis communautaire*), z uwzględnieniem czasowych odstępstw przewidzianych w tym Traktacie. Oznacza to, że przy wyznaczaniu poziomów bazowych (linii bazowych) w projektach JI realizowanych na terytorium Wspólnoty, należy uwzględniać wszystkie przepisy i wymogi unijne dotyczące danej inwestycji czy przedsięwzięcia, w tym np. przepisy Dyrektywy 96/61/WE Rady z dnia 24 września 1996 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (IPPC) i wymogi związane ze stosowaniem najlepszych dostępnych technik (BAT).

## 2.4 Pakiet energetyczno-klimatyczny

W styczniu 2008 r. Komisja Europejska przedstawiła propozycję pakietu energetyczno-klimatycznego, którego celem jest realizacja konkluzji przyjętych w marcu 2007 r. przez Radę Europejską<sup>10</sup>. Zgodnie z ww. konkluzjami Unia powinna osiągnąć cel 3\*20%, czyli:

- **20 %** redukcja emisji gazów cieplarnianych w UE w latach 1990-2020 (lub 30% w przypadku podpisania międzynarodowego porozumienia w sprawie zmian klimatu);
- **20 %** udział odnawialnej energetyki (OZE) w zużyciu energii w 2020 r.;
- **20 %** wzrost efektywności energetycznej w stosunku do prognoz na 2020 r. oraz
- zwiększenie udziału biopaliw w ogólnej konsumpcji paliw transportowych co najmniej do **10 %**.

<sup>9</sup> [http://ec.europa.eu/environment/climat/emission/pdf/pl\\_nap\\_part1.pdf](http://ec.europa.eu/environment/climat/emission/pdf/pl_nap_part1.pdf)

<sup>10</sup> Więcej informacji na temat pakietu energetyczno-klimatycznego w opracowaniu pt. „[Zadania wynikające z nowych regulacji dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej \(dyrektywa EU ETS & decyzja non-ETS\)](#)”, KASHUE, Warszawa czerwiec 2009 r.

Pakiet energetyczno-klimatyczny został przyjęty 23 kwietnia 2009 r., a w jego skład wchodzi:

- [Dyrektywa EU ETS](#)<sup>11</sup>, czyli dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/29/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE w celu usprawnienia i rozszerzenia wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych;
- [Decyzja non-ETS](#)<sup>12</sup>, czyli decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/406/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wysiłków podjętych przez państwa członkowskie, zmierzających do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w celu realizacji do roku 2020 zobowiązań Wspólnoty dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- [Dyrektywa CCS](#)<sup>13</sup>, czyli dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla oraz zmieniająca dyrektywę Rady 85/337/WE i 96/61/WE, dyrektywy 2000/60/WE, 2001/80/WE, 2004/35/WE, 2006/12/WE i rozporządzenie (WE) nr 1013/2006 (tzw. dyrektywa CCS);
- [Dyrektywa OZE](#)<sup>14</sup>, czyli dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

Przepisy dotyczące mechanizmów elastycznych znajdują się w dyrektywie EU ETS i decyzji non-ETS.

#### 2.4.1 Dyrektywa EU ETS

Instalacje będące w systemie EU ETS mogą wykorzystywać do rozliczania swoich emisji w latach 2008-2020 jednostki pochodzące z projektów JI i CDM (ERU i CER). Kwestię wykorzystania w systemie wspólnotowym jednostek CER i ERU pochodzących z projektów realizowanych przed wejściem w życie międzynarodowego porozumienia w sprawie zmian klimatu reguluje art. 11a ww. dyrektywy EU ETS.

[Dyrektywa EU ETS](#) reguluje następujące kwestie dotyczące wykorzystania jednostek CER i ERU:

- kategorie jednostek;
- ilość jednostek;
- sposób wykorzystania jednostek CER i ERU;
- rodzaje projektów, z których pochodzą jednostki.

Wszystkie ww. kwestie zostały szczegółowo opisane poniżej.

#### Kategorie jednostek CER i ERU dopuszczonych do wykorzystania

- I. Jednostki **CER** i **ERU** pochodzące z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, za redukcję emisji osiągniętą do końca 2012 r. (art. 11a ust. 2).

<sup>11</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003L0087:20090625:PL:PDF>

<sup>12</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0136:0148:PL:PDF>

<sup>13</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0114:0135:PL:PDF>

<sup>14</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:PL:PDF>

- II. Jednostki **CER i ERU** pochodzące z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, **za redukcję emisji osiągniętą od 2013 r., ale z projektów zarejestrowanych przed 2013 r.** (art. 11a ust. 3).
- III. Jednostki **CER** z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, wydane **za redukcję emisji osiągniętą od 2013 r., z nowych projektów**, które zostały zarejestrowane po 2013 r. i są **realizowane w krajach najślabiej rozwiniętych** (LDC – Least Developed Countries<sup>15</sup>), (art. 11a ust. 4).

### Ilość jednostek dopuszczonych do wykorzystania

#### **Istniejące instalacje**

Jeśli chodzi o ilość jednostek, to zgodnie z przepisami [dyrektywy EU ETS](#) prowadzący instalacje mogą wykorzystać w latach 2008-2020 jednostki do wielkości przyznanej im na lata 2008-2012 (w przypadku Polski jest to 10%) lub do wielkości wartości procentowej, która nie może być mniejsza niż 11% ich przydziału w okresie 2008-2012, przy czym wybiera się wartość wyższą. A zatem dla prowadzących instalacje na terenie Polski limit wykorzystania kredytów będzie wynosił 11%. Należy podkreślić, że jest to limit na cały okres 2008-2020, a więc po roku 2012 prowadzący instalacje będą mogli wykorzystać tylko pozostały procent, z tego co zostanie im z obecnego okresu rozliczeniowego, czyli w przypadku Polski z 10%, powiększony o 1%. Wynika to z faktu, że w latach 2008-2012 polskie instalacje mogą wykorzystać jednostki CER i ERU do wysokości 10% otrzymanych w ramach EU ETS przydziałów w tym okresie do rozliczenia własnej emisji. Tak więc, możliwość wykorzystania dodatkowego 1% będzie istniała w kolejnym okresie 2013-2020.

#### **Nowe instalacje i nowe sektory**

Nowe sektory włączone do EU ETS od 2013 r. i nowe instalacje (włączane do EU ETS w okresie 2008-2012, a także od 2013 r.), które w okresie 2008-2012 nie dostały bezpłatnych uprawnień, ani możliwości wykorzystania limitu CER i ERU, będą mogły wykorzystywać jednostki CER i ERU do pewnego poziomu, który zostanie określony przez Komisję Europejską przy czym nie powinien on być niższy niż **4,5% ich zweryfikowanej emisji w okresie 2013-2020.**

#### **Operatorzy statków powietrznych**

Operatorzy statków powietrznych będą mogli wykorzystywać jednostki CER i ERU do pewnego poziomu, który również zostanie określony przez Komisję Europejską, a który nie powinien być niższy niż **1,5% ich zweryfikowanej emisji w okresie 2013-2020.**

#### **EU ETS:**

##### Istniejące instalacje

– nie mniej niż 11% przydziału na lata 2008-2012 do wykorzystania w latach 2008-2020.

##### Nowe instalacje i nowe sektory

– mogą wykorzystać do rozliczenia nie mniej niż 4,5% swoich zweryfikowanych emisji w latach 2013-2020.

##### Operatorzy statków powietrznych

– mogą wykorzystać do rozliczenia nie mniej niż 1,5% swoich zweryfikowanych emisji

<sup>15</sup> Lista krajów najślabiej rozwiniętych - [http://www.un.org/esa/policy/devplan/profile/lcd\\_list.pdf](http://www.un.org/esa/policy/devplan/profile/lcd_list.pdf)

### Sposób wykorzystania jednostek

Przepisy [dyrektywy EU ETS](#) wprowadzają zasadniczą zmianę w stosunku do dotychczasowego sposobu wykorzystywania jednostek CER i ERU w ramach systemu handlu uprawnieniami do emisji. Jednostki CER i ERU przestaną być jednostkami, którymi prowadzący instalacje może bezpośrednio rozliczyć swoje emisje, tak jak to ma miejsce w II fazie EU ETS (prowadzący instalacje może przedłożyć do umorzenia zarówno uprawnienia EUA, jak i jednostki CER i ERU). Zgodnie z przepisami dyrektywy EU ETS (art. 11a ust. 2, 3, 4) wykorzystanie jednostek CER i ERU ma się odbywać w drodze zamiany jednostek CER i ERU na uprawnienia EUA ważne od 2013 r. W konsekwencji, to EUA będą przedkładane do umorzenia, a nie jednostki CER i ERU. A zatem procedura zgodności pociąga za sobą wymianę CER i ERU na EUA, a spełniona jest jedynie poprzez umorzenie EUA. Konsekwencją tego jest fakt, że w kolejnym okresie 2013-2020 jednostki CER i ERU nie będą jednostkami służącymi umorzeniu.

W przypadku projektów z I kategorii prowadzący instalacje lub operatorzy statków powietrznych muszą zwrócić się w terminie do 31 marca 2015 r. do właściwego organu o wydanie im jednostek EUA ważnych po 2013 r. w zamian za jednostki CER i ERU.

Dla kategorii II i III organ jest zobowiązany do wymiany jednostek CER i ERU na EUA. Dla kategorii III jednostek wymiana na EUA może nastąpić do 2020 r.

### Rodzaje projektów

Kolejną kwestią jest jakość projektów, z których pochodzić mogą jednostki Kioto, które prowadzący instalacje mogą wymieniać na EUA. Podstawowym wymogiem w tym zakresie jest dopuszczenie do stosowania w kolejnym okresie tylko tych rodzajów i typów projektów, które kwalifikowały się do wykorzystania w ramach EU ETS w okresie 2008-2012.

Dodatkowo [dyrektywa EU ETS](#) wprowadza możliwość dalszego ograniczania wykorzystania kredytów z określonych typów projektów. Art. 11a ust. 9 niniejszej dyrektywy stanowi, że od 1 stycznia 2013 r. mogą zostać zastosowane narzędzia mające na celu ograniczenie wykorzystania jednostek z pewnych rodzajów projektów. Komisja Europejska skorzystała z tego uprawnienia i w czerwcu 2011 r. wydała rozporządzenie, które wprowadziło dodatkowe ograniczenia w rodzajach jednostek jakie mogą być wykorzystywane przez prowadzących instalację w EU ETS. Rodzaje projektów, z których nie będzie można wykorzystywać jednostek CER i ERU w przyszłym okresie rozliczeniowym, zostały określone w Rozporządzeniu Komisji (UE) NR 550/2011 z dnia 7 czerwca 2011 r. ustalającym, na mocy dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, pewne ograniczenia w zakresie wykorzystania międzynarodowych jednostek z tytułu projektów związanych z gazami przemysłowymi (Dz. Urz. UE z 2011 r., L149, s. 1). Zgodnie z tym rozporządzeniem jednostki CER i ERU pochodzące z projektów związanych z niszczeniem trifluorometanu (HFC-23) i podtlenku azotu (N<sub>2</sub>O) z produkcji kwasu adypinowego, nie będą mogły być wykorzystywane do rozliczania emisji po 2012 roku. Wykorzystanie ww. jednostek będzie możliwe jedynie do rozliczenia emisji z lat 2008-2012 w okresie do 30 kwietnia 2013 r.

### Krajowe projekty redukcji emisji (Domestic Offset Projects – DOP)

Poza kwestiami opisanymi powyżej, dotyczącymi wykorzystania jednostek CER i ERU, dyrektywa EU ETS wprowadza również przepisy dające możliwość wykorzystania dodatkowych jednostek oraz realizacji krajowych projektów redukcji emisji (Domestic Offset Projects – DOP).



Zgodnie z art. 24a dyrektywy EU ETS państwa członkowskie mają możliwość realizacji krajowych projektów redukcji emisji, które to projekty zmniejszają emisję gazów cieplarnianych nieobjętych systemem wspólnotowym. Szczegóły, tj. zakres projektów, definicje, zasady kredytowania, mogą być sprecyzowane w procedurze komitologii<sup>16</sup> i muszą zagwarantować, że projekty te nie będą powodować podwójnego liczenia redukcji emisji.

Na uwagę zasługuje fakt, iż artykuł ten stanowi dodatkowy przepis w stosunku do art. 24, który dotyczy procedury włączania dodatkowych działań i gazów (poza objętymi systemem EU ETS). Oznacza to, że działania offsetowe opisane art. 24a mogą być podjęte tylko w przypadku, gdy włączenie danego sektora nie jest możliwe w oparciu o art. 24.

Jednostki z tytułu projektów realizowanych zgodnie z art. 24a będą mogły być wykorzystywane przez państwa członkowskie w celu wypełnienia ich zobowiązań do redukcji emisji bez żadnych ograniczeń ilościowych.

Istnieje duże prawdopodobieństwo, że w przypadku braku porozumienia międzynarodowego, a co za tym idzie zakończenia okresu działania projektów wspólnych wdrożeń z końcem 2012 r., mechanizm ten umożliwi kontynuację JI, w uproszczonej formie – nie wymagającej udziału dwóch krajów. Jednak trzeba podkreślić, że realizacja ww. projektów będzie możliwa tylko na obszarze Unii Europejskiej.

**Tabela 1. Rodzaje jednostek kwalifikujące się do wymiany.**

	<b>Kategoria I</b>	<b>Kategoria II</b>	<b>Kategoria III</b>	<b>Przyszłe kategorie</b>
<b>Jednostki</b>	ERU, CER	ERU, CER	CER	Nie określone
<b>Kraj pochodzenia</b>	Brak ograniczeń <sup>17</sup>	Brak ograniczeń <sup>18</sup>	LDC (do podpisania porozumień z UE lub do 2020 r.)	Kraje, które podpiszą przyszłe porozumienie międzynarodowe ws. zmian klimatu
<b>Data rejestracji projektu</b>	Brak ograniczeń	przed 1.01.2013 r.	Brak ograniczeń	Nie określone
<b>Początek okresu kredytowania</b>	Brak ograniczeń	Brak ograniczeń	Najwcześniej 1.01.2013 r.	Nie określone
<b>Osiągane redukcje</b>	do 31.12.2012 r.	od 1.01.2013 r.	od 1.01.2013 r.	Nie określone
<b>Rodzaje projektów</b>	Rodzaje projektów dopuszczone w EU ETS w 2008-2012 r.	Rodzaje projektów dopuszczone w EU ETS w 2008-2012 r.	Rodzaje projektów dopuszczone w EU ETS w 2008-2012 r.	Nie określone
<b>Czas na wymianę jednostek</b>	do 31.03.2015 r.	Nie określone	do 31.12.2020 r.	Nie określone
<b>Podstawa prawna<sup>19</sup></b>	Art. 11a (2)	Art. 11a (3)	Art. 11a (4)	Art. 11a (9)

Źródło: na podstawie „How Phase III will be different”, Bloomberg New Energy Finance

<sup>16</sup> Procedura regulacyjna połączona z kontrolą określona w art. 5a decyzji Rady 2006/512/WE z dnia 17 lipca 2006 r. zmieniająca decyzję 1999/468/WE ustanawiającą warunki wykonywania uprawnień wykonawczych przyznanym Komisji

<sup>17</sup> Ograniczenia wynikające z Protokołu z Kioto

<sup>18</sup> j.w.

<sup>19</sup> Dyrektywa EU ETS

## 2.4.2 Decyzja non-ETS

[Decyzja non-ETS](#) ustala minimalny wkład państw członkowskich w osiągnięciu celu redukcyjnego dotyczącego emisji gazów cieplarnianych Wspólnoty, z wyłączeniem emisji objętych dyrektywą EU ETS, w latach 2013-2020. Limity emisji gazów cieplarnianych dla poszczególnych państw członkowskich zapisano w załączniku II do ww. decyzji. W przypadku Polski limit emisji gazów cieplarnianych w obszarze poza EU ETS wynosi +14% w 2020 r. w stosunku do poziomu emisji z 2005r.

Do realizacji swoich celów emisyjnych państwa członkowskie mogą wykorzystywać jednostki pochodzące z projektów, wymienione poniżej.

- Jednostki CER i ERU pochodzące z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, z redukcji emisji osiągniętych do 31 grudnia 2012 r.
- Jednostki CER i ERU pochodzące z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, z redukcji emisji osiągniętych po 31 grudnia 2012 r., ale z projektów, które zostały zarejestrowane przed 2013 r.
- Jednostki CER z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, wydane za redukcje emisji osiągnięte z projektów realizowanych w krajach najslabiej rozwiniętych do chwili ratyfikacji przez te kraje porozumienia ze Wspólnotą lub do 2020 r. (w zależności, które z tych dwóch wydarzeń przypadnie wcześniej).
- Tymczasowe jednostki CER (tCER) i długoterminowe jednostki CER (ICER) z projektów związanych z zalesianiem i ponownym zalesianiem, pod warunkiem, że państwo zobowiąże się do dalszego zastępowania tych jednostek przed datą ich wygaśnięcia.
- Jednostki z projektów krajowych (Domestic Offset Project – DOP), o których mowa w art. 24a dyrektywy EU ETS (możliwość wykorzystania przez państwa członkowskie bez ograniczeń ilościowych).

Należy podkreślić, że zgodnie z zapisami decyzji państwa członkowskie w swoich strategiach zakupu jednostek powinny brać pod uwagę sprawiedliwy rozkład geograficzny projektów.

Decyzja wprowadza także ilościowe ograniczenie dla państw członkowskich w wykorzystywaniu jednostek CER i ERU. Roczna liczba wykorzystania przez państwo członkowskie tych jednostek, nie może przekraczać 3% emisji gazów cieplarnianych nie objętych dyrektywą 2003/87/WE tego państwa w 2005 r. Niewykorzystana w danym roku część limitu może zostać przeniesiona na kolejne lata okresu rozliczeniowego. Dodatkowo każde państwo członkowskie ma możliwość przekazania innemu państwu członkowskiemu swoją niewykorzystaną część limitu (maksymalnie 3%). Ponadto jak wspomniano powyżej państwa członkowskie mogą, bez żadnych ograniczeń ilościowych, wykorzystywać do realizacji swoich celów redukcyjnych jednostki z krajowych projektów redukcji emisji.

## 2.5 Regulacje krajowe

### 2.5.1 Ustawa o systemie handlu uprawnieniami do emisji

Aktem prawnym regulującym kwestie systemu handlu uprawnieniami do emisji w Polsce jest [ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych](#)<sup>20</sup> (Dz. U. Nr 122, poz. 695), której celem było m.in. wdrożenie przepisów dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. dotyczącej funkcjonowania wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) oraz dyrektywy 2008/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 listopada 2008 r. zmieniającej dyrektywę 2003/87/WE w celu uwzględnienia działalności lotniczej w systemie handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie.

W zakresie mechanizmów elastycznych ustawa wprowadziła możliwość wykorzystania jednostek CER i ERU, przez prowadzących instalacje objęte systemem handlu uprawnieniami do emisji oraz przez operatorów statków powietrznych, do rozliczenia rocznej emisji gazów cieplarnianych, wyłączeniem jednostek otrzymanych w wyniku realizacji działań polegających na budowie obiektów jądrowych, w wyniku użytkowania i zmian sposobu użytkowania gruntów oraz w wyniku prowadzenia gospodarki leśnej.

Ustawa określa, że w Krajowym planie podaje się informacje o sposobie określenia liczby lub procentowego udziału jednostek CER i ERU, które prowadzący instalację może wykorzystać do rozliczenia rocznej wielkości emisji, oraz sposób wykorzystania tych jednostek w okresie rozliczeniowym ([szczegółowe informacje w rozdz. 2.5.3](#)). Jeśli chodzi o operatorów statków powietrznych, to ustawa precyzuje, że liczba jednostek CER i ERU, którą operator statku powietrznego może wykorzystać w celu rozliczenia wielkości emisji za rok 2012, wynosi nie więcej niż 15% liczby uprawnień do emisji dla operatora statku powietrznego przyznanych na ten rok. Natomiast, za każdy rok w okresie rozliczeniowym rozpoczynającym się od dnia 1 stycznia 2013 r., liczba jednostek CER i ERU, którą operator statku powietrznego może wykorzystać do rozliczenia, odpowiada procentowej wartości wielkości emisji określonej w raporcie o wielkości emisji (zweryfikowanym przez jednostkę uprawnioną), określonej na poziomie nie niższym niż 1,5%. Wartość procentowa będzie publikowana jako obwieszczenie Ministra Środowiska w dzienniku urzędowym („Monitor Polski”).

Ponadto, ustawa wprowadza w Krajowym planie nową rezerwę dla instalacji zidentyfikowanych po dniu 1 stycznia 2008 r. oraz na planowane projekty JI ([szczegółowe informacje w rozdz. 2.5.3](#)), a także reguluje kwestię podwójnego liczenia, która została szerzej omówiona w [rozdziale 4](#).

Nowym mechanizmem wprowadzonym ustawą jest aukcja uprawnień. Na aukcji mogą zostać zbyte m.in. uprawnienia do emisji z rezerwy dla projektów JI posiadających listy zatwierdzające, które powodują obniżenie emisji z EU ETS, a które nie zostaną wykorzystane do dnia 31 grudnia 2012 r. Należy jednak podkreślić, że łączna liczba uprawnień do emisji przeznaczonych do zbycia w drodze aukcji nie może przekroczyć 10% całkowitej liczby uprawnień przeznaczonych do rozdziału w okresie rozliczeniowym 2008–2012.

<sup>20</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20042812784&type=3>

Ponadto, ustawa o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych wprowadza zmiany w istniejących przepisach, m.in. przyznaje Skarbowi Państwa/państwowym osobom prawnym prawo do nabycia lub rozporządzania uprawnieniami do emisji oraz jednostkami CER i ERU.

## 2.5.2 Ustawa o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji

[Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji](#)<sup>21</sup> (Dz. U. Nr 130, poz. 1070 z późn. zm., zwana dalej Ustawą) stwarza warunki do zarządzania krajowym pułapem emisji gazów cieplarnianych i innych substancji w sposób, który zapewni Polsce wywiązanie się ze zobowiązań międzynarodowych. Jej przepisy umożliwiają ponadto wspieranie działań mających na celu ochronę powietrza i klimatu. Wprowadzona w 2011 r. nowelizacja ustawy mała na celu m.in. uproszczenie procedury realizacji projektów JI, dała możliwość wykorzystania uprawnień z drugiej rezerwy w KPRU przeznaczonej na planowane projekty JI i umożliwiła realizację projektów, które mogą wpłynąć na obniżenie emisji w instalacjach objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji.

Ustawa tworzy Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE). Jego zadania pełni Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy (IOŚ-PIB) w Warszawie. Krajowy ośrodek prowadzi krajową bazę danych na temat emisji gazów cieplarnianych i innych substancji oraz krajowy rejestr jednostek Kioto. Do jego zadań należy m.in.: opracowywanie wskaźników emisji, przygotowywanie raportów i prognoz dotyczących wielkości emisji gazów i innych substancji, monitorowanie działań związanych z realizacją projektów JI oraz opiniowanie projektów .

Nowe prawo tworzy Krajowy system bilansowania i prognozowania emisji. Jest to system zbierania, przetwarzania, raportowania informacji o wielkościach emisji gazów cieplarnianych i innych substancji oraz prognozowania ich wielkości. System obejmuje także obrót jednostkami Kioto.

Ustawa wprowadza do polskiego porządku prawnego trzy mechanizmy wynikające z Protokołu z Kioto – dotyczące realizacji projektów JI, projektów CDM oraz międzynarodowego handlu emisjami IET. W Ustawie określono zasady obrotu i zarządzania jednostkami Kioto, w tym także zawierania umów, których przedmiotem jest obrót jednostkami przyznanej emisji (AAU). Zawarcie takiej umowy (kupna lub sprzedaży) przez Ministra Środowiska musi być poprzedzone uzyskaniem zgody Rady Ministrów.

Polska dysponuje znaczącą nadwyżką jednostek AAU, dlatego w Ustawie określono mechanizm gospodarowania środkami finansowymi pochodzącymi z ich sprzedaży. Są one wykorzystywane na wspieranie działań innowacyjnych służących głównie ochronie powietrza i klimatu. Ustawa wprowadziła w tym celu Krajowy system zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme), aby wzmocnić proekologiczny efekt wynikający ze zbywania nadwyżek przyznanej emisji. Pozyskane w ten sposób środki są wykorzystane na osiągnięcie dodatkowej redukcji emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych.

Przepisy Ustawy określają również sposób realizacji projektów JI na terytorium Polski, zarówno w ramach procedury krajowej, jak i międzynarodowej, a także kwestię realizacji projektów JI i CDM

<sup>21</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20091301070>

poza terytorium RP. Realizacja projektów JI w Polsce wymaga uzyskania listu popierającego, a następnie zatwierdzającego. Oba rodzaje listów wydaje, w formie decyzji administracyjnej, Minister Środowiska. Znowelizowana Ustawa upraszcza i skraca procedurę wydawania ww. listów. Wobec projektów, w wyniku realizacji których nastąpi redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu do emisji tych gazów (EU ETS) zrezygnowano z wydawania listu popierającego. W związku z tym takie projekty wymagają uzyskania wyłącznie listu zatwierdzającego ([szczegółowe informacje – rozdz. 4](#)).

### 2.5.3 KPRU II – Krajowy plan rozdziału uprawnień na lata 2008-2012

Zgodnie z Dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie państwa członkowskie są zobowiązane do sporządzenia krajowego planu rozdziału uprawnień do emisji dwutlenku węgla. Zgodnie z przepisami ww. dyrektywy oraz ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami został wyznaczony do opracowania projektu krajowego planu rozdziału uprawnień oraz administrowania systemem handlu uprawnieniami do emisji.

Zgodnie z przepisami ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji w [rozporządzeniu Rady Ministrów z dn. 1 lipca 2008 r. w sprawie Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień](#) do emisji dwutlenku węgla na lata 2008-2012 we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji (KPRU II)<sup>22</sup> określono, że liczba uprawnień do emisji, jakie będą stanowić krajową rezerwę uprawnień do emisji na zatwierdzone projekty JI, wyniesie 750 505 uprawnień na cały okres rozliczeniowy. Tabela 2 rozporządzenia zawiera listę projektów JI, które uzyskały list zatwierdzający Ministra Środowiska, a powodują podwójne liczenie. Na liście jest 6 projektów powodujących podwójne liczenie, w tym jeden powodujący bezpośrednio podwójne liczenie.

Ww. rozporządzenie określa również, że liczba jednostek CER i ERU, które prowadzący instalację może wykorzystać do rozliczenia rocznej emisji gazów cieplarnianych, wynosi 10% przydziału rocznego uprawnień dla instalacji. Jeżeli chodzi o sposób wykorzystania tej ilości jednostek CER i ERU, to KPRU II dopuszcza możliwość tzw. bankowania, co oznacza, że niewykorzystana w danym roku, przysługująca ilość jednostek CER i ERU, może być użyta do rozliczenia rocznej emisji w kolejnych latach okresu rozliczeniowego.

W [nowym KPRU II z dn. 6 kwietnia 2010 r.](#)<sup>23</sup> (przygotowanym zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej z 11 grudnia 2009 r.) utworzono drugą Krajową rezerwę uprawnień przeznaczonych na realizację popartych i planowanych projektów JI. Stanowi ona wydzieloną część rezerwy dla nowych i zmienionych instalacji i wynosi 2 668 726 uprawnień rocznie. Uprawnienia z tej rezerwy zostaną wykorzystane do realizacji projektów wspólnych wdrożeń powodujących redukcję emisji gazów cieplarnianych objętą wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji, co zapobiegnie podwójnemu liczeniu redukcji emisji. Mogą to być m.in. projekty z zakresu energetyki odnawialnej np. farmy wiatrowe, elektrociepłownie zasilane biogazem lub biomasą, a także instalacja kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych jak również projekty z zakresu efektywności energetycznej. Pozwoli to na wsparcie rozwoju energetyki odnawialnej.

<sup>22</sup> Dz.U. Nr 202, poz. 1248 (<http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20082021248&type=2>)

<sup>23</sup> [http://ec.europa.eu/environment/climat/emission/pdf/pl\\_nap\\_part1.pdf](http://ec.europa.eu/environment/climat/emission/pdf/pl_nap_part1.pdf)

### 3 Mechanizm wspólnych wdrożeń (JI)

Niniejszy rozdział prezentuje podstawowe regulacje dotyczące mechanizmu wspólnych wdrożeń na poziomie międzynarodowym, a więc oparte na odpowiednich decyzjach przyjętych na Spotkaniach Stron Protokołu z Kioto (CMP), a także na regulacjach i wytycznych przyjętych przez Komitet Nadzorujący JI (JISC – Joint Implementation Supervisory Committee). Poszczególne elementy mogą różnić się w stosunku do procedur na poziomie krajowym w Polsce. Procedury oraz ścieżka zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w Polsce, oparte na prawie krajowym, zostały szczegółowo opisane [w rozdziale 4](#).

#### 3.1 Na czym polega mechanizm wspólnych wdrożeń?

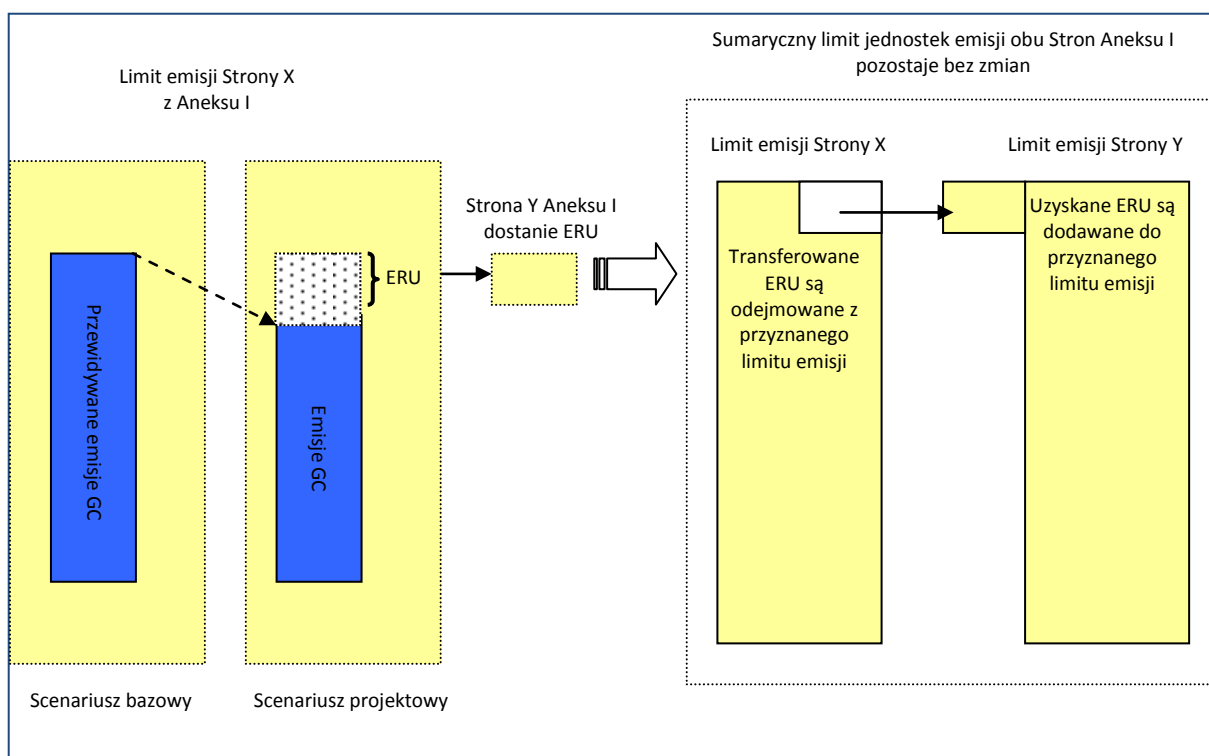
Mechanizm wspólnych wdrożeń ustanowiony art. 6 Protokołu z Kioto polega na wspólnej realizacji projektów redukujących emisję gazów cieplarnianych pomiędzy krajami Załącznika I do Konwencji Klimatycznej poprzez stworzenie możliwości zaliczenia redukcji uzyskanej w wyniku inwestycji jednego kraju w innym kraju wymienionym w Załączniku I. W ten sposób państwa wymienione w Załączniku I do Konwencji Klimatycznej mogą wypełniać swoje zobowiązania redukcyjne poprzez zaliczenie redukcji uzyskanej w wyniku inwestycji w innym kraju wymienionym w Załączniku I. Zasada tego mechanizmu opiera się na zróżnicowaniu kosztów redukcji emisji gazów w państwach z Załącznika I. Państwo-inwestor zmniejsza swoje koszty redukcji emisji (w porównaniu do kosztów, jakie musiałby ponieść realizując inwestycje krajowe) i zwiększa swój limit emisji. Natomiast państwo goszczące (gospodarz projektu) zyskuje przyjazne dla środowiska, nowoczesne technologie oraz obniżoną emisję gazów cieplarnianych.

Jednostki redukcji uzyskane w rezultacie realizacji projektu JI nazywają się jednostkami redukcji emisji (ERU). Jednostki te mogą być generowane w okresie 2008-2012 i przekazywane krajom Załącznika I jako środek do wypełnienia ich zobowiązań wynikających z Protokołu z Kioto w sposób efektywny ekonomicznie. Jednostki ERU powstają z jednostek AAU, w wyniku ich zamiany.

Projekty JI mogą być realizowane w każdym kraju z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej, który jest Stroną Protokołu z Kioto. Ze względu na sposób zmniejszania obecności gazów cieplarnianych w atmosferze, projekty JI, można podzielić na działania inwestycyjne:

- redukujące gazy cieplarniane;
- prowadzące do uniknięcia emisji gazów cieplarnianych lub
- pochłaniające dwutlenek węgla (CO<sub>2</sub>).

Rysunek 1. Schemat projektu JI.



Źródło: [CDM in Charts, ver. 9.0, listopad 2009, IGES](http://enviroscope.iges.or.jp/modules/envirolib/upload/835/attach/charts.pdf)<sup>24</sup>

### 3.2 Wymogi warunkujące udział w projektach wspólnych wdrożeń

Państwo z Załącznika I, które chce uczestniczyć w projekcie wspólnych wdrożeń musi mieć utworzoną jednostkę odpowiedzialną za JI, tzw. Wyznaczony Punkt Kontaktowy (DFP – Designated Focal Point) oraz stworzone procedury i wytyczne dla zatwierdzania, monitorowania i weryfikacji projektów JI. Na stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej można znaleźć informacje i kontakt do Wyznaczonych Punktów Kontaktowych oraz wytyczne większości państw zainteresowanych projektami JI<sup>25</sup>. Ponadto w zależności od wybranej ścieżki kraj musi spełnić dodatkowe wymogi i kryteria uczestnictwa w mechanizmie wspólnych wdrożeń (omówione poniżej, w rozdziale 3.3.).

### 3.3 Ścieżka I i ścieżka II realizacji projektów wspólnych wdrożeń

W ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń możliwe są dwie oddzielne procedury realizacji projektów przez kraj goszczący. Wyróżniamy ścieżkę I (first Track/ Track I) oraz ścieżkę II (second Track/ Track II) realizacji projektów JI.

**Ścieżka I** oznacza, iż kraj goszczący projekty może samodzielnie określić zasady i procedury oceny, zatwierdzania i weryfikacji projektów JI. Daje to możliwość stworzenia bardziej elastycznego i uproszczonego systemu realizacji projektów. W tym przypadku projekty nie podlegają również zewnętrznej międzynarodowej ocenie przez Komitet Nadzorujący JI. Eliminuje to dodatkowy czynnik ryzyka związany z realizacją projektów JI.

<sup>24</sup> <http://enviroscope.iges.or.jp/modules/envirolib/upload/835/attach/charts.pdf>

<sup>25</sup> [http://ji.unfccc.int/JI\\_Parties/index.html](http://ji.unfccc.int/JI_Parties/index.html)

**Ścieżka II** jest procedurą określoną międzynarodowo w decyzji Konferencji Stron służącej jako pierwsze Spotkanie Stron Protokołu z Kioto ([Decyzji 9/CMP.1](#)) i wiąże się z zewnętrzną oceną i weryfikacją projektów JI przez powołany do tego celu Komitet Nadzorujący JI (JISC) oraz akredytowane niezależne jednostki (AIE – Accredited Independent Entity).

**Tabela 2. Porównanie ścieżek w ramach mechanizmu JI.**

	<b>ścieżka I</b>	<b>ścieżka II</b>
<b>Kryteria kwalifikujące do udziału w mechanizmie JI</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) Strona Protokołu z Kioto</li> <li>b) Wyliczony przyznany limit emisji (Assigned Amount)</li> <li>c) Krajowy system inwentaryzacji emisji i pochłaniania GC</li> <li>d) Krajowy Rejestr</li> <li>e) Przedłożenie ostatejnej wymaganej inwentaryzacji emisji</li> <li>f) Dokładne wyliczenie przyznanego limitu emisji oraz przedkładanie informacji</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>a) Strona Protokołu z Kioto</li> <li>b) Wyliczony przyznany limit emisji (Assigned Amount)</li> <li>c) Krajowy Rejestr</li> </ul>
<b>Linia bazowa<sup>26</sup> i monitorowanie</b>	Krajowe procedury i wytyczne	JISC (+ doświadczenia CDM EB)
<b>Ocena dokumentacji projektowej (<i>Project Design Document</i>) i raportów z monitorowania</b>	Krajowe procedury i wytyczne	AIE (Akredytowana Niezależna Jednostka)
<b>Transfer jednostek ERUs</b>	Ograniczony rezerwą przyznaną jednostek emisji (CPR)	Brak ograniczenia rezerwą przyznaną jednostek emisji (CPR)
<b>Podobieństwo</b>	Międzynarodowy Handel Emisjami (IET)	Mechanizm Czystego Rozwoju (CDM)
<b>Opłaty<sup>27</sup></b>	<p>Opłata za rejestrację (publikację) projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- 3000 USD w przypadku projektów małoskalowych;</li> <li>- 20 000 USD w przypadku wszystkich pozostałych projektów.</li> </ul>	<p>1) Opłata zaliczkowa przy składaniu raportu z oceny PDD – naliczana jak poniżej, na poczet pierwszego raportu z weryfikacji (kwota niezwracana wynosi 30 000 USD).</p> <p>2) Opłata za raporty z weryfikacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- 0,10 USD za 1 tCO<sub>2</sub> za pierwsze 15 000 t CO<sub>2</sub> w danym roku;</li> <li>- 0,20 USD za 1 tCO<sub>2</sub> powyżej 15 000 t CO<sub>2</sub> w danym roku.</li> </ul>

Źródło: opracowanie KOBiZE

<sup>26</sup> Linia bazowa – szacunkowa, określona z największym prawdopodobieństwem, wielkość emisji gazów cieplarnianych, jaka miałaby miejsce w przypadku gdyby projekt wspólnych wdrożeń nie został zrealizowany, stanowiąca poziom odniesienia, pozwalający określić zredukowaną lub unikniętą emisję gazów cieplarnianych

<sup>27</sup> [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions\\_Fees.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions_Fees.pdf)



Aby móc skorzystać ze ścieżki I kraj gospodarz musi spełniać dużo ostrzejsze kryteria kwalifikujące go do udziału w mechanizmie wspólnych wdrożeń niż w przypadku ścieżki II (patrz tabela 2). Kraj gospodarza obowiązują te same wymogi jak w przypadku uczestnictwa w międzynarodowym handlu emisjami. Jeżeli państwo nie spełnia wszystkich wymogów, a jedynie wybrane, zatwierdzanie projektów i szacowanie redukcji emisji musi zachodzić zgodnie z procedurą weryfikacji określoną w [Decyzji 9/CMP.1](#) (Załącznik E) przy udziale Komitetu Nadzorującego JI, czyli zgodnie ze ścieżką II. Należy jednocześnie zauważyć, iż kraj, który spełnia wszystkie wymogi i kryteria kwalifikujące go do uczestnictwa w ścieżce I (bądź międzynarodowym handlu emisjami) może wybrać, jako procedurę realizacji projektów JI, ścieżkę II lub też skorzystać z obu ścieżek, pozostawiając dowolność ich wyboru deweloperom projektów.

Z dniem 29 kwietnia 2008 r. Polska stała się krajem spełniającym ww. wymogi, po upływie 16 miesięcy od dnia złożenia Krajowego raportu określającego przyznany limit emisji gazów cieplarnianych opracowanego na potrzeby Protokołu z Kioto i jednoczesnym braku zastrzeżeń ze strony Oddziału ds. Wdrożeń (*Compliance Committee Enforcement Branch*).

[http://unfccc.int/files/kyoto\\_protocol/compliance/enforcement\\_branch/application/pdf/eligibility\\_list\\_for\\_website\\_posting\\_on\\_27\\_december\\_2009.pdf](http://unfccc.int/files/kyoto_protocol/compliance/enforcement_branch/application/pdf/eligibility_list_for_website_posting_on_27_december_2009.pdf)

W zależności od ścieżki możemy wyróżnić odmienne opłaty za procedowanie projektów. Opłaty za rejestrację projektów realizowanych w ramach ścieżki I zostały ustanowione [decyzją 4/CMP.6](#)<sup>28</sup> z 2010 roku i wynoszą:

- 20 000 USD – dla projektów wielkoskalowych,
- 3 000 USD – dla projektów małoskalowych (SSC).

Komitet Nadzorujący JI natomiast wprowadził opłaty za weryfikację projektów JI w ramach ścieżki II. W pierwszej kolejności pobierana jest tzw. opłata zaliczkowa przy przedkładaniu PDD – naliczana jak poniżej. Opłata ta jest wykorzystywana na poczet pierwszego raportu z weryfikacji. Należy podkreślić, że jest to opłata zaliczkowa, dlatego jeśli wnioskodawca nie przedłoży do Sekretariatu Konwencji Klimatycznej raportu z weryfikacji, dostanie jedynie zwrot kwoty nadpłaconej powyżej 30 000 USD (kwota niezwracana wynosi 30 000 USD). Opłaty za raporty z weryfikacji są naliczane w następujący sposób:

- 0,10 USD za 1 tCO<sub>2</sub> za pierwsze 15 000 t CO<sub>2</sub> w danym roku,
- 0,20 USD za 1 t CO<sub>2</sub> powyżej 15 000 t CO<sub>2</sub> w danym roku.

Opłaty te są niezależne od opłat dla akredytowanych niezależnych jednostek (AIE). Szczegółowe zasady dotyczące opłat znajdują się w [dokumencie przyjętym przez JISC](#).

### **3.4 Dopuszczalne rodzaje projektów wspólnych wdrożeń**

Najbardziej typowe rodzaje projektów wspólnych wdrożeń są realizowane w następujących obszarach:

- 1) energia:** zamiana paliwa na niskoemisyjne, wytwarzanie odnawialnej energii, poprawa efektywności energetycznej, zmniejszenie lotnych emisji z paliw;

<sup>28</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2010/cmp6/eng/12a02.pdf#page=22>

- 2) **procesy przemysłowe:** zastąpienie materiałów, zmiana procesów lub urządzeń, obróbka odpadów, odzysk lub ponowne ich wykorzystanie;
- 3) **transport:** zamiana paliwa na niskoemisyjne, poprawa wydajności paliwa;
- 4) **rolnictwo:** gospodarka obornikiem;
- 5) **odpady:** gospodarka odpadami stałymi, odzysk metanu ze składowisk odpadów, gospodarka ściekami;
- 6) **użytkowanie gruntu, zmiana użytkowania gruntu i leśnictwo:** zalesianie, ponowne zalesianie, gospodarka leśna, gospodarka terenami uprawnymi, gospodarka pastwiskami, rekultywacja.

### 3.5 Okres kredytowania

Okres kredytowania stanowi tę fazę projektu JI, w której może on generować jednostki redukcji emisji w zamian za redukcję emisji gazów cieplarnianych powstałą w wyniku realizacji tego projektu. Projekty w ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń mogą generować jednostki ERU w pierwszym okresie rozliczeniowym Protokołu z Kioto, czyli w latach 2008-2012. Treść wytycznych do implementacji art. 6 Protokołu z Kioto zawartych w Decyzji 9/CMP.1 ([międzynarodowe wytyczne JI – JI Guidelines](#)<sup>29</sup>), dopuszcza możliwość realizowania projektów JI od 2000 r. Jednakże generowanie jednostek redukcji emisji przez projekt mogło nastąpić od 1 stycznia 2008 r. W przypadku polskich procedur, zatwierdzanie projektów nie może dotyczyć projektów, które są zrealizowane w momencie składania wniosku o wydanie listu popierającego ([patrz rozdz. 4.2](#)).

W związku z niepewnością dotyczącą przyszłego porozumienia, w tym zasad funkcjonowania mechanizmów elastycznych po roku 2012, projektodawcy mogą obecnie liczyć jedynie na jednostki ERU wygenerowane w pierwszym okresie zobowiązań Protokołu z Kioto. Zgodnie z powyższym, istnieje ograniczenie czasowe dla realizacji projektów JI, przynajmniej do osiągnięcia przejrzystego porozumienia w sprawie kształtu, jaki przyjmie mechanizm wspólnych wdrożeń po 2012 roku. Jednostki ERU wygenerowane w pierwszym okresie zobowiązań mogą być przeniesione na kolejny okres zobowiązań. Całkowita liczba jednostek ERU, jaka może być przeniesiona na kolejny okres zobowiązań nie może przekraczać 2,5% całkowitej liczby jednostek AAU przyznanych państwu.

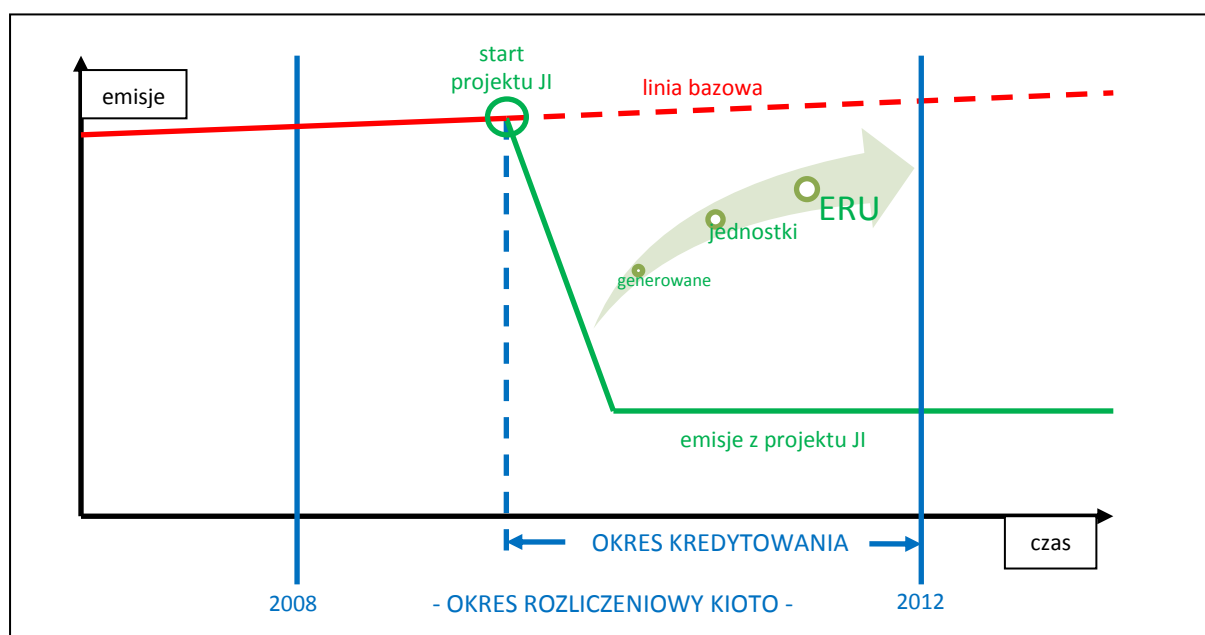
Zgodnie z wytycznymi JISC dotyczącymi ustalania poziomu bazowego oraz monitorowania ([Guidance on criteria for baseline setting and monitoring](#))<sup>30</sup> uczestnicy projektu muszą wskazać datę rozpoczynającą okres kredytowania, w którym redukcje emisji zostały przez projekt wygenerowane. Zgodnie z ww. wytycznymi okres kredytowania nie może wykraczać poza okres życia samego projektu.

---

<sup>29</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

<sup>30</sup> [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Baseline\\_setting\\_and\\_monitoring.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Baseline_setting_and_monitoring.pdf)

Rysunek 2. Okres kredytowania projektu wspólnych wdrożeń.



Źródło: opracowanie KOBiZE, Warszawa 2011 r.

### 3.6 Organy i instytucje związane z JI

#### 3.6.1 Spotkanie Stron Protokołu z Kioto (CMP)

Najważniejszym organem w ramach Protokołu z Kioto jest CMP (COP/MOP), czyli Konferencja Stron Konwencji Klimatycznej (COP) służąca jako Spotkanie Stron Protokołu z Kioto. Strony Protokołu z Kioto spotykają się corocznie celem dyskusji nt. wdrażania Protokołu z Kioto, w tym wykorzystania i stosowania mechanizmów elastycznych.

Zgodnie z art. 13 Protokołu z Kioto CMP ma się spotykać jednocześnie z konferencją COP. Pierwsza Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron Protokołu z Kioto (COP/MOP 1) odbyła się wraz z COP 11 w Montrealu, w Kanadzie, w grudniu 2005 r. Strony Konwencji Klimatycznej, które nie są stronami Protokołu mogą uczestniczyć w CMP jako obserwatorzy – nie mają prawa do podejmowania decyzji.

Organ Pomocniczy ds. Naukowych i Technicznych (Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice – SBSTA) i Organ Pomocniczy ds. Wdrażania (Subsidiary Body for Implementation – SBI) to dwa organy pomocnicze ustanowione w ramach Konwencji Klimatycznej, które służą również CMP.

#### 3.6.2 Komitet Nadzorujący JI (JISC)

Główną jednostką nadzorującą proces realizacji, zatwierdzania i weryfikowania projektów wspólnych wdrożeń w ramach ścieżki II jest Komitet Nadzorujący JI (JISC). JISC działa pod nadzorem i zgodnie z wytycznymi Konferencji Stron służącej jako Spotkanie Stron Protokołu z Kioto (CMP). W skład Komitetu wchodzi 20 osób (10 członków i 10 zastępców) reprezentujących kraje z Załącznika I i spoza

Załącznika I do Konwencji Klimatycznej, czyli kraje rozwinięte i rozwijające się. Aktualną [listę członków JISC](#) można znaleźć na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Klimatycznej<sup>31</sup>. Od lutego 2006 r., kiedy została uruchomiona procedura w ramach ścieżki II, odbyło się blisko 30 spotkań JISC.

Jeżeli kraj goszczący nie spełnia wszystkich wymagań (eligibility requirements) weryfikacja redukcji emisji gazów cieplarnianych musi być przeprowadzona zgodnie z procedurą weryfikacji określoną w międzynarodowych wytycznych JI ([Decyzja 9/CMP.1](#)<sup>32</sup>, paragrafy 30-45) pod nadzorem i z uwzględnieniem decyzji JISC, czyli ścieżką II ([rozdz. 3.3](#)).

Do zadań JISC należą:

- nadzorowanie procedury realizacji projektów JI w ramach ścieżki II, czyli nadzorowanie oceny i weryfikacji projektów JI przez akredytowane niezależne jednostki zgodnie z zapisami międzynarodowych wytycznych JI (Decyzja 9/CMP.1, paragrafy 30-45);
- akredytacja niezależnych jednostek odpowiedzialnych za ocenę dokumentacji projektowej (PDD) i weryfikację redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- ustanowienie oraz rewizja procedur i standardów w zakresie akredytowania niezależnych jednostek;
- opracowywanie dodatkowych zasad i wytycznych w zakresie procedur JI, w stosunku do tych zawartych w Decyzji 9/CMP.1;
- opracowywanie formularzy dla dokumentacji projektowej (formularze PDD) i wytycznych do ich stosowania;
- opracowywanie wytycznych nt. kryteriów wyznaczania linii bazowych (poziomów bazowych) i monitorowania;
- rewizja projektów JI – może nastąpić, jeżeli 3 członków Komitetu uzna, że wymogi JI nie zostały spełnione; w wyniku rewizji projekt może być: zaakceptowany, zaakceptowany warunkowo lub odrzucony;
- raportowanie corocznie do CMP nt. swojej działalności i przekazywanie rekomendacji do CMP (np. zmiany w wytycznych dla JI).

---

<sup>31</sup> [http://ji.unfccc.int/Sup\\_Committee/CommitteeMembers/index.html](http://ji.unfccc.int/Sup_Committee/CommitteeMembers/index.html)

<sup>32</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

### 3.6.3 Wyznaczone Punkty Kontaktowe JI (DFP)

Zgodnie z paragrafem 20 międzynarodowych wytycznych JI ([Decyzji 9/CMP.1](#)<sup>33</sup>) strony zaangażowane w realizację projektów JI mają obowiązek wyznaczyć jednostki odpowiedzialne za zatwierdzanie projektów JI i poinformować Sekretariat Konwencji Klimatycznej o tych Wyznaczonych Punktach Kontaktowych. Zadaniem Wyznaczonych Punktów Kontaktowych, których rolę pełni często minister lub ministerstwo środowiska, jest aprobowanie i zatwierdzanie projektów JI. W krajach goszczących do obowiązków DFP należy również zapewnienie, aby projekty JI były zgodne z prawem krajowym oraz krajowymi wytycznymi. W przypadku Polski Wyznaczonym Punktem Kontaktowym zgłoszonym do Sekretariatu Konwencji Klimatycznej jest Ministerstwo Środowiska.

#### DFP w Polsce:

Pani Dorota Zawadzka-Stępniaś  
Zastępca Dyrektora  
Departament Zmian Klimatu i  
Ochrony Atmosfery  
Ministerstwo Środowiska  
ul. Wawelska 52/54  
00-922 Warszawa  
Tel: +48 22 57 92 822  
Fax: +48 22 57 92 347  
E-mail: [dorota.zawadzka-  
stepniak@mos.gov.pl](mailto:dorota.zawadzka-stepniak@mos.gov.pl)

[Listę wszystkich punktów kontaktowych](#) oraz ich dane kontaktowe można znaleźć na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Klimatycznej [http://ji.unfccc.int/JI\\_Parties/index.html](http://ji.unfccc.int/JI_Parties/index.html).

### 3.6.4 Akredytowane niezależne jednostki (AIE)

JISC na swoim 4 spotkaniu uzgodnił „*Procedurę akredytacji niezależnych jednostek przez JISC*”, która weszła w życie 15.11.2006 r. Zgodnie z tą procedurą JISC akredytuje niezależne jednostki. Aktualną [listę akredytowanych niezależnych jednostek](#) (AIE) można znaleźć na stronie <http://ji.unfccc.int/AIEs/List.html>.

Tabela 3. Lista akredytowanych niezależnych jednostek (AIE), stan na dzień 30 listopada 2011 r.

UNFCCC Ref. No.	Akredytowana niezależna jednostka (AIE)
JI-E-0001	DNV Climate Change Services AS (DNV)
JI-E-0002	Japan Quality Assurance Organization (JQA)
JI-E-0004	Lloyd's Register Quality Assurance Ltd. (LRQA)
JI-E-0005	JACO CDM., LTD (JACO)
JI-E-0007	Bureau Veritas Certification Holding SAS (BVC Holding SAS)
JI-E-0008	TÜV SÜD Industrie Service GmbH (TÜV-SÜD)

<sup>33</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

JI-E-0009	Spanish Association for Standardisation and Certification (AENOR)
JI-E-0011	TÜV NORD CERT GmbH (TÜV NORD)
JI-E-0012	TÜV Rheinland Japan Ltd. (TÜV Rheinland)
JI-E-0013	Swiss Association for Quality and Management Systems (SQS)
JI-E-0014	KPMG Advisory N.V. (KPMG)

Źródło: strona internetowa UNFCCC

Podstawowe zadania akredytowanych niezależnych jednostek to:

- ocena czy projekt spełnia międzynarodowe wymogi i wytyczne w zakresie JI;
- weryfikacja redukcji (pochłaniania) emisji gazów cieplarnianych wygenerowanych przez projekt.

W ramach **oceny** projektu akredytowana niezależna jednostka ma za zadanie:

- opublikować na stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej na okres 30 dni dokumentację projektową (PDD), która została dostarczona przez projektodawcę;
- przygotować podsumowanie komentarzy i uwag zgłoszonych przez zainteresowane strony w ww. okresie oraz wskazać, w jaki sposób zostały one wzięte pod uwagę.

Zgodnie z zapisami [Decyzji 9/CMP.1](#)<sup>34</sup>, paragraf 33 (międzynarodowe wytyczne JI) akredytowana niezależna jednostka musi sprawdzić czy:

- projekt został zatwierdzony przez zaangażowane strony z Załącznika I;
- projekt wygeneruje redukcje emisji, które są dodatkowe w stosunku do tych jakie miałyby miejsce w przypadku braku projektu;
- projekt ma odpowiednio wyznaczoną linię bazową (poziom bazowy) oraz plan monitorowania;
- uczestnicy projektu przedłożyli dokumentację nt. analizy wpływów środowiskowych projektu zgodnie z procedurami krajowymi oraz czy została przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko (OOS), jeżeli jest to wymagane dla tego rodzaju przedsięwzięcia.

W ramach **weryfikacji** projektu akredytowana niezależna jednostka ma za zadanie:

- opublikować na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Klimatycznej raport z monitorowania, który został dostarczony przez projektodawcę;
- opublikować na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Klimatycznej raport z weryfikacji.

Zgodnie z zapisami Decyzji 9/CMP.1, paragraf 37 (międzynarodowe wytyczne JI) akredytowana niezależna jednostka musi sprawdzić i ocenić:

- wielkość redukcji emisji, jaka została wygenerowana przez projekt i raportowana przez realizującego projekt w sprawozdaniu z monitorowania.

<sup>34</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

### 3.7 Projekty małoskalowe (SSC)

Małoskalowe projekty (SSC – small scale) wspólnych wdrożeń są uprawnione do używania uproszczonych procedur zgodnie z zapisami przyjętego przez JISC dokumentu „[Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects](#)<sup>35</sup>” (przyjęty na 4 spotkaniu JISC, obecna wersja 03 dokumentu została przyjęta na JISC 18). Dzięki używaniu uproszczonych procedur zgodnie z zapisami ww. dokumentu, projekty SSC mają możliwość istotnego zmniejszenia kosztów projektowych, a także skrócenia czasu koniecznego do wdrożenia tego typu projektu. Aby dany projekt był uprawniony do wykorzystywania uproszczonych procedur, do których można zaliczyć m.in.: uproszczoną metodologię wyznaczania linii bazowych i monitorowania, uproszczoną metodykę wykazywania dodatkowości projektu, uproszczony układ i zakres wymaganej dokumentacji projektowej (PDD), projekt taki musi spełniać określone kryteria. Kryteria te zostały określone początkowo na podstawie paragrafu 2 decyzji [10/CMP.1](#)<sup>36</sup> na pierwszym Spotkaniu Stron Protokołu z Kioto, a następnie zmienione na podstawie paragrafu 14 decyzji [3/CMP.2](#)<sup>37</sup> na drugim Spotkaniu Stron i w takiej formie obowiązują do dziś, a zawarte są w ww. dokumencie ([Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects](#)). Zgodnie z przyjętymi kryteriami projekty JI SSC są definiowane w następujący sposób:

- typ I – projekty z zakresu energetyki odnawialnej z maksymalną mocą zainstalowaną do 15 MW (lub podobny ekwiwalent);
- typ II – projekty z zakresu poprawy efektywności energetycznej, które redukują zużycie energii po stronie dostawcy lub odbiorcy energii o maksimum 60 GWh rocznie (lub podobny ekwiwalent);
- typ III – inne projekty, które prowadzą do redukcji emisji równej lub mniejszej niż 60 kiloton (kt) ekwiwalentu dwutlenku węgla (CO<sub>2ekw.</sub>) rocznie.

Należy zauważyć, że w przypadku gdy projekt jednocześnie odnosi się do dwóch z ww. typów SSC, czyli np. jest źródłem energii odnawialnej o pewnej zainstalowanej mocy (typ I) oraz jednocześnie powoduje redukcje emisji w skali rocznej (typ III), to aby korzystać z ww. przywilejów dla projektów SSC, musi spełniać odpowiednie kryteria zarówno dla typu I (moc nie większa niż 15 MW) jak i dla typu III (redukcje emisji nie większe niż 60 kiloton rocznie). Nie wystarczy, że będzie spełniał jedynie jedno z dwóch wyznaczonych dla tych typów kryteriów.

Ponadto, JISC może zatwierdzić dodatkowe kategorie (kryteria) dla projektów SSC z własnej inicjatywy, bądź też na wniosek uczestników projektu. Należy jednak podkreślić, iż zmiany w liście typów projektów małoskalowych nie będą miały wpływu na projekty, dla których została już przeprowadzona determinacja zgodnie z paragrafem 34 [międzynarodowych wytycznych JI](#).

Inną istotną zaletą realizowania projektów SSC jest możliwość ich łączenia, czyli tzw. bundling. Projekty małoskalowe mogą być łączone, w ramach realizacji w myśl ścieżki II, na różnych etapach cyklu projektowego (dokumentacji projektowej – PDD, oceny PDD, monitorowania, weryfikacji redukcji emisji). Projekty łączone muszą należeć do tej samej kategorii, muszą mieć taki sam okres kredytowania, a skład grupy projektów SSC nie może ulegać zmianom w czasie. Pozostałe, szczegółowe informacje dotyczące łączenia projektów SSC oraz kryteria kwalifikowania projektów JI

<sup>35</sup> [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions\\_for\\_JI\\_SSC\\_projects.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions_for_JI_SSC_projects.pdf)

<sup>36</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=14>

<sup>37</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2006/cmp2/eng/10a01.pdf#page=12>

jako SSC znajdują się w przytaczanym już dokumencie „[Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects](#)”<sup>38</sup>.

Powyżej opisane przywileje dla projektów SSC JI mają zastosowanie w przypadku, gdy wybrana jest ścieżka II i w ocenę projektu (jego dokumentacji) zaangażowany jest JISC ([patrz rozdz. 3.3](#)). Procedura krajowa zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w ramach ścieżki I nie rozróżnia projektów względem ich skali. Szczegółowe informacje dotyczące krajowej ścieżki (ścieżki I) zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w Polsce zostały zaprezentowane w [rozdziale 4](#).

Dodatковым przywilejem projektów SSC jest obniżona opłata za rejestrację projektu w Sekretariacie Konwencji Klimatycznej, która zamiast 20 000 USD wynosi 3 000 USD. W ramach opłaty Sekretariat nadaje również numer w ITL (Międzynarodowy Dziennik Transakcji, International Transaction Log), który jest niezbędny do wykonywania transferów jednostek ERU.

### **3.8 Projekty programowe (PoA)**

Należy zauważyć, że tradycyjne podejście mechanizmu JI ogranicza się przeważnie do wdrażania dużych, pojedynczych projektów. Podejście projektowe zostało rozszerzone wraz z koncepcją projektów programowych (PoA – Programme of Activities), które mogą być rejestrowane jako projekty JI. PoA to właściwie programy działań, które mogą się składać z licznych oraz powiązanych działań lub projektów. Agregowanie małych i rozproszonych działań, a co za tym idzie, również agregowanie uzyskanych dzięki nim redukcji emisji, daje im szansę zaistnienia, co byłoby niemożliwe w tradycyjnym podejściu projektowym.

Idea PoA narodziła się wraz z decyzją wydaną na Konferencji Stron Konwencji Klimatycznej służącej jako spotkanie Stron Protokołu z Kioto w 2005 r. ([paragraf 20 decyzji 7/CMP.1](#)<sup>39</sup>). Z początku idea PoA miała odniesienie do mechanizmu czystego rozwoju, a pierwsze wytyczne w tym zakresie zostały przyjęte na 32 posiedzeniu Rady Zarządzającej CDM (CDM EB – CDM Executive Board), gdzie koncepcja PoA została zdefiniowana w paragrafie 1 aneksu 38 ([Annex 38 - Guidance on the registration of project activities under a programme of activities as a single CDM project activity](#)<sup>40</sup>). Dopiero w późniejszym okresie zaczęły powstawać wytyczne JISC do wdrażania JI PoA w obrębie mechanizmu wspólnych wdrożeń w ramach ścieżki II. Delegacja dotycząca konieczności stworzenia procedury wdrażania PoA w ramach JI została określona w [paragrafie 6 decyzji 5/CMP.4](#)<sup>41</sup>. Ostateczny kształt tych wytycznych został przyjęty na 18 spotkaniu JISC w październiku 2009 r. ([Procedures for programmes of activities under the verification procedure under the Joint Implementation Supervisory Committee](#)<sup>42</sup>).

Zgodnie z ww. procedurą przyjętą przez JISC, JI PoA to skoordynowane działanie prowadzone przez jednostkę publiczną lub prywatną, implementujące politykę lub założony cel, składające się z jednego lub więcej powiązanych ze sobą typów działań programowych, czyli tzw. JI Programme Activities (JPAs), które były lub będą powielane. Założeniem JI PoA jest osiągnięcie ekonomiki skali i dotarcie do szerszych grup interesariuszy aniżeli pojedyncze projekty. Należy podkreślić, że może składać się z nieograniczonej liczby działań programowych.

<sup>38</sup> [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions\\_for\\_JI\\_SSC\\_projects.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions_for_JI_SSC_projects.pdf)

<sup>39</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a01.pdf#page=93>

<sup>40</sup> [http://cdm.unfccc.int/EB/032/eb32\\_repan38.pdf](http://cdm.unfccc.int/EB/032/eb32_repan38.pdf)

<sup>41</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2008/cmp4/eng/11a01.pdf#page=18>

<sup>42</sup> [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI\\_PoA\\_procedures.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI_PoA_procedures.pdf)



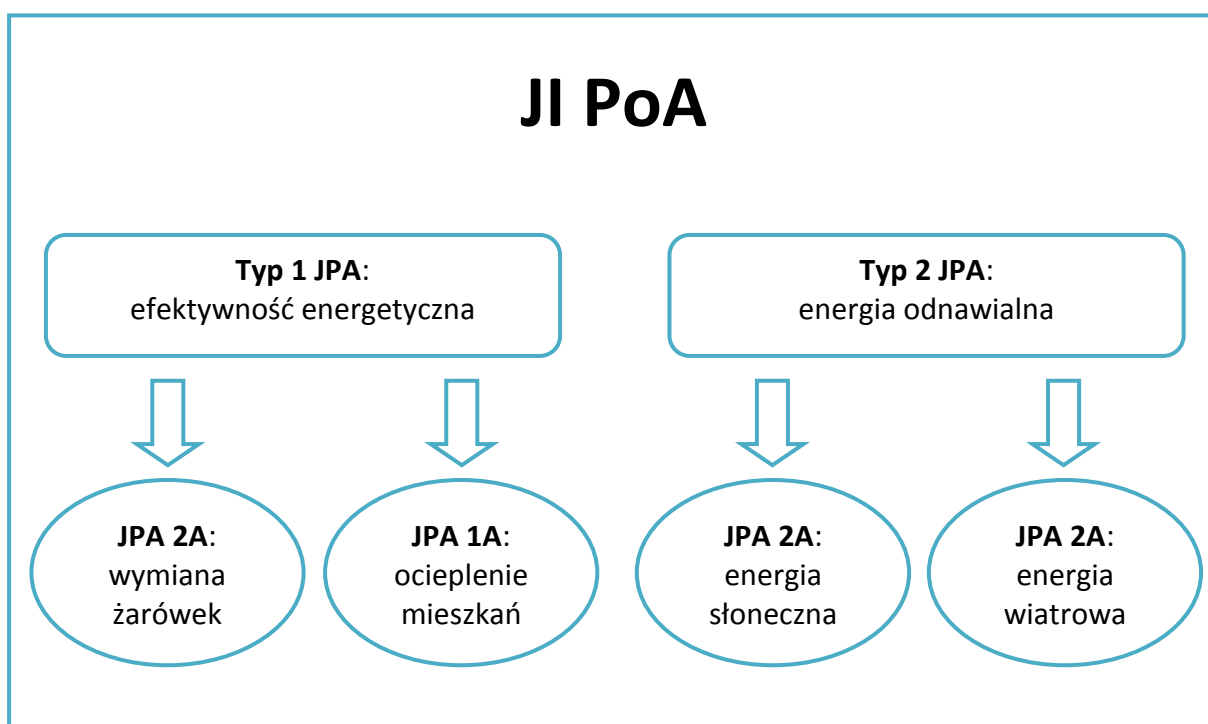
Pojedyncze JPA (działanie programowe) stanowi projekt, który skutkuje redukcjami emisji lub pochłanianiem, do których nie doszłoby w przypadku braku realizacji projektu.

Typ JPA jest zdefiniowany jako technologie lub środki, jakie mają być wykorzystane w ramach programu, w tym powinien zawierać opis i uzasadnienie wybranej linii bazowej i monitorowania dla każdej wybranej technologii lub środka.

JPA może być działaniem podjętym na terenie jednego zakładu (np. zmiana paliwa w pojedynczym przedsiębiorstwie lub też montaż instalacji biogazu na gospodarstwie rolnym) lub też może być grupą racjonalnie (np. ze względu na ich liczbę) powiązanych ze sobą działań (np. wymiana żarówek na energooszczędne w budynku lub też instalacja kolektorów słonecznych służących do ogrzewania wody w budynkach mieszkalnych). Innymi kryteriami grupowania tych działań mogą być m.in.: kryteria geograficzne, chronologiczne, czy też odnoszące się do liczby jednostek redukcji emisji. Jak wynika z definicji, całkowity rozmiar JI PoA jest nieznaną na początku jego wdrażania. Kolejne JPA, czyli poszczególne działania programowe mogą być włączane do programu w momencie jego rejestracji lub wdrażania.

Prywatna lub publiczna jednostka nadzorująca proces wdrażania JI PoA nazywana jest jednostką koordynującą JI PoA.

**Rysunek 3. Przykładowy schemat PoA.**



Źródło: opracowanie KOBiZE, Warszawa 2011 r., na podstawie prezentacji JISC, na CMP 5 w 2009 r.

Dokumentem, w którym prezentowane są informacje na temat JI PoA jest dokumentacja projektowa, a dokładniej [JI PoA DD](#)<sup>43</sup>, której formularz został przyjęty na 18 posiedzeniu, JISC podobnie jak wspomniane wcześniej [wytyczne dotyczące Procedury JI PoA](#). Formularz zawiera układ i zakres informacji koniecznych do zawarcia w dokumentacji projektowej JI PoA. W ww. [wytycznych](#) JISC

<sup>43</sup> [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI\\_PoA-DD\\_FORM.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI_PoA-DD_FORM.pdf)

określił, iż JI PoA musi opisywać:

- a) każdy typ JPA, który ma być włączony do programu,
- b) przynajmniej jedno rzeczywiste JPA z każdego typu, które ma być włączone do programu,
- c) kryteria (tzw. eligibility criteria), na podstawie których poszczególne JPA będą mogły być włączane do programu.

Wymienione wyżej elementy stanowią istotny element sporządzanej przez jednostkę koordynującą dokumentacji projektowej JI PoA DD.

Oceny dokumentacji projektowej JI PoA dokonuje akredytowana niezależna jednostka. JISC przyjął również wytyczne ([Guidelines for users of the joint implementation programme of activities design document form](#)<sup>44</sup>) do stosowania przyjętego układu formularza JI PoA DD. W przypadku dodawania kolejnych JPA w czasie trwania JI PoA, aktualizowana jest tabela (jej układ jest określony w [formularzu dokumentacji projektowej](#)), gdzie oprócz podstawowych informacji dotyczących działania, znajduje się potwierdzenie, że działanie to spełnia ww. kryteria (tzw. [eligibility requirements](#)). Nowym elementem w przypadku JI PoA jest możliwość używania tzw. metody próbkowania (sample based approach). Przeprowadzająca weryfikację akredytowana niezależna jednostka sporządza plan, w którym określa na podstawie jakiej próby działań będzie weryfikować redukcje w całym programie.

We wdrożeniu programu projektowego kluczową rolę odgrywa wspomniana wcześniej jednostka koordynująca JI PoA. Jednostka ta musi mieć możliwości do jasnego określenia koncepcji całego programu wraz z ustaleniami koniecznymi do jego implementacji. Odpowiada również za strukturę i model biznesowy całego programu i organizację umów z ewentualnymi partnerami, a także za kwestie odnoszące się do zawierania umów z potencjalnymi nabywcami wygenerowanych przez program jednostek redukcji emisji.

Potencjał JI PoA leży głównie w dużej liczbie małych i jednorodnych, niskokosztowych działań prowadzących do redukcji emisji gazów cieplarnianych. Szczególnie istotne wydaje się wykorzystanie obszaru oszczędności energii po stronie zapotrzebowania na energię (oszczędne oświetlenie, sprzęt gospodarstwa domowego, wyposażenie przemysłowe takie jak kotły, silniki, pompy, paliwooszczędne pojazdy). Małoskalowe środki obejmujące zamianę paliw na mniej emisyjne w przypadku ogrzewania budynków mieszkalnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw również stanowią interesujący kierunek działań. Obiecujący potencjał istnieje też w przypadku niewielkich działań z zakresu gospodarki odpadami oraz produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

W ramach JI PoA można stosować każdą zatwierdzoną przez Radę Zarządzającą CDM metodologię wyznaczania linii bazowej i monitorowania, zarówno dla projektów wielkoskalowych jak i małoskalowych. Istotną przewagą JI PoA nad standardowymi projektami JI jest fakt, iż linie bazowe dla każdego typu JPA w programie są ustalone w początkowej dokumentacji dla całego programu. Kolejną istotną przewagą JI PoA jest to, że metodologie dla projektów małoskalowych mogą być stosowane bez żadnych ograniczeń co do rozmiaru samego projektu programowego. Pomimo tego, iż niektóre wielkoskalowe metodologie są opracowywane specjalnie z myślą o JI PoA, jest wielce prawdopodobne, że w przypadku projektów programowych używane będą właśnie metodologie małoskalowe opisujące poszczególne działania programowe. Metodologie małoskalowe mogą być stosowane do JPA, o ile każde JPA mieści się w granicach wartości wyznaczonych dla projektów o

---

<sup>44</sup> [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/PoA\\_Guidelines.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/PoA_Guidelines.pdf)

małej skali ([patrz rozdz. 3.7](#)). Przewaga małoskalowych metodologii tkwi w tym, że są one o wiele bardziej uproszczone i ustandaryzowane w porównaniu z wielkoskalowymi. Powyższe podejście ma zastosowanie w przypadku wyboru ścieżki II ([patrz rozdziały 3.3](#) oraz [4.1](#)).

Kolejnym argumentem przemawiającym za JI PoA jest obniżenie kosztów transakcyjnych projektów. Koszty związane z implementacją projektów JI zachodzą zarówno przed jak i podczas wdrażania samego projektu. Koszty te ciągle stanowią barierę przy implementacji projektów JI, w szczególności w przypadku małych i rozproszonych projektów, które mają małe możliwości redukcji emisji, jeżeli byłyby ujmowane jako pojedyncze projekty. Zatem idea JI PoA umożliwia osiągnięcie ekonomiki skali, a w tym samym momencie daje możliwość dotarcia do szerszej grupy zainteresowanych oraz do typów działań, które są zbyt małe, aby rozpatrywać je jako samodzielne projekty JI. Wynika z tego, że JI PoA mają potencjał, aby otworzyć obszary, które dotychczas były poza zasięgiem tradycyjnych projektów wspólnych wdrożeń.

Podobnie jak w przypadku projektów SSC JI, opisane powyżej ułatwienia w procedurze zatwierdzania projektów JI PoA mają zastosowanie w przypadku, gdy wybrana jest ścieżka II i w ocenę projektu (jego dokumentacji) zaangażowany jest JISC ([patrz rozdz. 3.3](#)). Procedura krajowa zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w ramach ścieżki I, nie przewiduje obecnie oddzielnych procedur dla projektów programowych. Szczegółowe informacje dotyczące krajowej ścieżki zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w Polsce zostały zaprezentowane w [rozdziale 4](#).

### **3.9 Projekty leśne (LULUCF)**

Protokół z Kioto dopuszcza realizację projektów JI, które powodują pochłanianie emisji gazów cieplarnianych i należą do działań w ramach użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa (LULUCF<sup>45</sup>). Są to tzw. projekty leśne JI (LULUCF JI), które obejmują takie działania jak: zalesianie, ponowne zalesianie, gospodarka leśna, gospodarka terenami uprawnymi, gospodarka pastwiskami, rekultywacja. Definicje poszczególnych działań w ramach LULUCF opisano w [Decyzji 16/CMP.1](#)<sup>46</sup>.

Na stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej znajduje się wzór dokumentacji projektowej dla projektów LULUCF JI ([JI LULUCF PDD](#))<sup>47</sup>, a szczegóły dotyczące tego rodzaju projektów opisane są w [Wytycznych dla użytkowników dokumentacji projektowej dla projektów JI LULUCF](#).<sup>48</sup>

W wyniku realizacji projektów leśnych JI generowane są jednostki redukcji emisji, które powstają w wyniku konwersji istniejących jednostek pochłaniania RMU. Polska zgłosiła do Sekretariatu Konwencji Klimatycznej, iż zamierza raportować wyniki działań związanych z użytkowaniem gruntów, zmianą w użytkowaniu gruntów i leśnictwem (w ramach art. 3.3 i 3.4 Protokołu z Kioto) na koniec okresu rozliczeniowego. W związku z tym dopiero wtedy zostanie wyliczona ilość wygenerowanych przez Polskę jednostek RMU oraz będzie można zamienić jednostki RMU na ERU pochodzące z projektów LULUCF JI. Dlatego też do tego czasu nie można transferować ani umarzać jednostek ERU z projektów leśnych. Należy jednocześnie podkreślić, że jednostek pochodzących z projektów leśnych (tj. RMU, ERU leśne, tCER i ICER z projektów leśnych CDM) nie można przenosić na kolejny okres rozliczeniowy

<sup>45</sup> LULUCF – Land Use, Land Use Change and Forestry – użytkowanie gruntów, zmiana użytkowania gruntów i leśnictwo zdefiniowane w Protokole z Kioto oraz Postanowieniach z Marrakeszu, a w szczególności w decyzjach 11/CP.7 i 16/CMP.1

<sup>46</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a03.pdf>

<sup>47</sup> [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI\\_LULUCF\\_PDD\\_form.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI_LULUCF_PDD_form.pdf)

<sup>48</sup> [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/LULUCF\\_Guidelines.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/LULUCF_Guidelines.pdf)

(przeciwnie niż w przypadku jednostek uzyskanych przez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, które zachowują ważność w kolejnych okresach). Transakcje ww. jednostkami będą mogły odbywać się jedynie w ciągu 100 dni tzw. true-up period, czyli okresu następującego po przedstawieniu i przeglądzie ostatniego raportu rocznego na koniec okresu rozliczeniowego Protokołu z Kioto, który prawdopodobnie będzie miał miejsce w 2014 roku.

Należy również zauważyć, że jednostek ERU pochodzących z projektów leśnych, prowadzący instalacje nie mogą wykorzystywać w EU ETS do rozliczania rocznej emisji. Zgodnie z Art. 1 ust. 3 dyrektywy 2004/101/WE wszystkie CER i ERU, które zostały wydane i mogą zostać wykorzystane zgodnie z Konwencją Klimatyczną i Protokołem z Kioto oraz z późniejszymi decyzjami przyjętymi w tym zakresie, mogą być wykorzystane w systemie handlu uprawnieniami do emisji z wyjątkiem m.in. CER i ERU z działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem.

## 4 Procedury JI krok po kroku

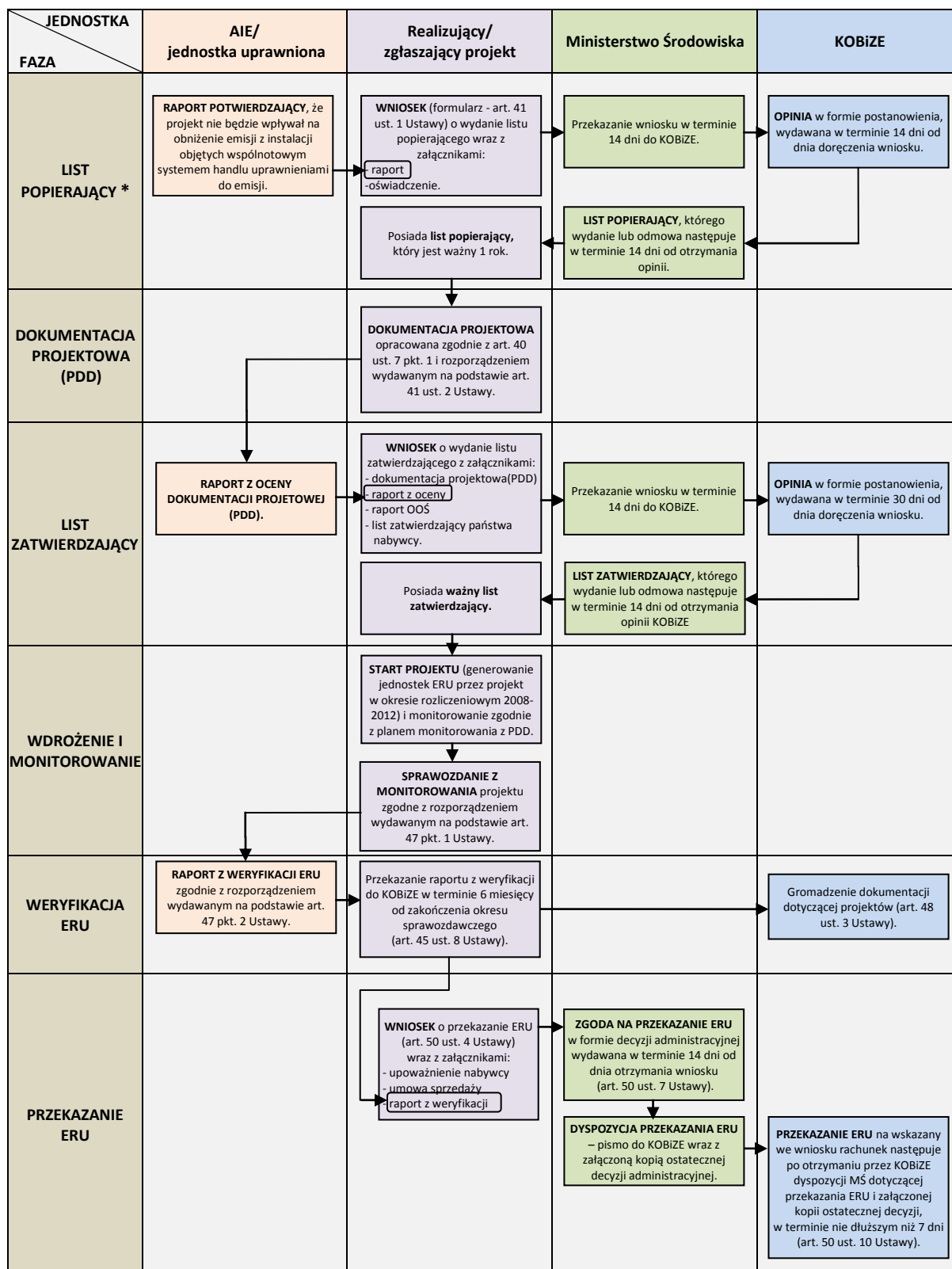
Niniejszy rozdział opisuje cykl projektowy w podziale na jego poszczególne fazy, począwszy od pomysłu projektowego, poprzez zatwierdzenie i wdrożenie projektu, aż po finalny transfer jednostek ERU wygenerowanych przez projekt JI realizowany na terenie Polski. Opisane w rozdziale procedury opierają się na przepisach [Ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji](#)<sup>49</sup> (Dz. U. Nr 130, poz. 1070 z późn. zm., zwanej dalej Ustawą) i odzwierciedlają wymogi realizacji projektów JI, zarówno w ramach ścieżki I, jak i ścieżki II. W ogólnym ujęciu zatwierdzenie projektów JI przebiega dwuetapowo i polega na ubieganiu się przez zgłaszającego projekt o dwa podstawowe dokumenty, którymi są list popierający (Letter of Endorsement – LoE), a następnie list zatwierdzający (Letter of Approval – LoA). Wyjątkiem jest realizacja projektów, w wyniku której nastąpi redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu do emisji tych gazów (EU ETS). Takie projekty wymagają uzyskania wyłącznie listu zatwierdzającego<sup>50</sup>. Fazę listu popierającego przedstawiono w [rozdziale 4.2](#), a fazę listu zatwierdzającego – w [rozdziale 4.4](#). W zależności od wyboru ścieżki w proces ten może być również zaangażowany JISC. Etapy wdrażania, monitorowania i weryfikacji projektu JI zostały opisane w [rozdziale 4.5](#) i [rozdziale 4.6](#). Finalne przekazanie jednostek ERU wygenerowanych przez projekt JI odbywa się w Krajowym rejestrze zgodnie z procedurą opisaną w [rozdziale 4.7](#). Tabela 5 przedstawia rolę i zadania jednostek zaangażowanych w realizację projektu JI oraz wymienia wymagane dokumenty na poszczególnych etapach realizacji projektu.

---

<sup>49</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20091301070&type=3>

<sup>50</sup> Taka możliwość pojawiła się w wyniku nowelizacji ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji, która weszła w życie 21 czerwca 2011 r.

Tabela 4. Schemat ścieżki I realizacji projektów JI w Polsce.



\* Faza uzyskania listu popierającego nie dotyczy projektów określonych w art. 38 ust. 1a ustawy, tj. projektów, których realizacja prowadzi do redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji tych gazów. Projekty takie wymagają uzyskania tylko listu zatwierdzającego.

Źródło: opracowanie KOBiZE, Warszawa 2011 r.

## 4.1 Różnice pomiędzy procedurami w ramach ścieżki I i ścieżki II

Cykl projektowy, w przypadku obrania przez inwestora ścieżki II, opiera się na zasadach i regulacjach międzynarodowych. Procedura weryfikacyjna dla ścieżki II (procedura realizacji projektów JI w ramach ścieżki II) została uruchomiona przez JISC 26 października 2006 r. Cały cykl projektowy JI w ramach ścieżki II nazywany jest procedurą weryfikacyjną (verification procedure) natomiast jej główne etapy to tzw. determinacja (determination) najpierw jako ocena dokumentacji projektowej (PDD), a następnie jako weryfikacja zredukowanych emisji. Najistotniejszą cechą procedury w ramach ścieżki II jest fakt, iż jest realizowana na poziomie międzynarodowym z udziałem JISC i to JISC nadzoruje ocenę dwóch wymienionych wyżej faz determinacji.

Podstawowe kroki w ramach ścieżki II dla projektów JI zostały opisane poniżej.

- 1) AIE w drodze determinacji-oceny sprawdza czy projekt spełnia wymogi zapisane w wytycznych JI i upublicznia wyniki swojej determinacji (raport z determinacji).
- 2) Dwóch członków JISC, którym doradza dwóch ekspertów, dokonuje oceny raportu z determinacji.
- 3) JISC lub Strona uczestnicząca w projekcie (kraj gospodarz lub kraj projektodawcy) może zażądać dodatkowego przeglądu projektu; w przypadku braku takiego żądania w przeciągu 45 dni, determinacja jest uznana za zakończoną i ostateczną.
- 4) Uczestnik projektu monitoruje redukcje emisji generowane przez projekt zgodnie z planem monitorowania, przygotowuje sprawozdanie (raport) z monitorowania i przekazuje go do AIE.
- 5) AIE dokonuje determinacji-weryfikacji redukcji emisji wykazanych w sprawozdaniu (raporcie) i upublicznia stworzony przez siebie raport z weryfikacji (determinacji).
- 6) Dwóch członków JISC ocenia ww. raport.
- 7) JISC lub Strona uczestnicząca w projekcie (kraj gospodarz lub kraj projektodawcy) może zażądać dodatkowego przeglądu projektu. W przypadku braku takiego żądania w przeciągu 15 dni, determinacja-weryfikacja jest uznana za zakończoną i ostateczną.

Ścieżka I dla realizacji projektów wspólnych wdrożeń, na którą (również) składają się dwie fazy determinacji, czyli determinacja (ocena) PDD oraz determinacja (weryfikacja) jednostek ERU jest oparta na przepisach krajowych i nie przewiduje udziału JISC. Państwo jest uprawnione do korzystania ze ścieżki I, o ile spełnia ono odpowiednie wymagania ([rozdz. 3.3](#)).

Polska procedura realizacji projektów JI w ramach ścieżki I została usankcjonowana wraz z wejściem w życie Ustawy ([rozdz. 2.5.2](#)). Etapy tej procedury zostały przedstawione w tabeli 5, a szerzej omówione w następujących podrozdziałach ([4.2-4.7](#)).

**Tabela 5. Porównanie ścieżek I i II w Polsce w oparciu o przepisy Ustawy.**

	ścieżka I w Polsce	ścieżka II w Polsce
<b>Wniosek o wydanie listu popierającego / PIN *</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>składa się w formie pisemnej i elektronicznej, w języku polskim i angielskim, do Ministra Środowiska (art. 40 ust. 2 Ustawy)</li> <li>zakres wymogów formalnych wniosku określa art. 40 ust. 4 i 5 Ustawy</li> <li>wzór formularza wniosku określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25.10.2010 r. ws. wniosku o wydanie listu popierającego projekt wspólnych wdrożeń (Dz.U. Nr 213, poz. 1406)</li> </ul>	<p>zgodnie z wymogami określonymi dla ścieżki I</p> <p>(zgodnie z <a href="#">międzynarodowymi wytycznymi II</a> dla ścieżki II etap wniosku o wydanie listu popierającego /PIN nie jest formalnie wymagany)</p>
<b>Dokumentacja projektowa (PDD)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>stanowi załącznik do wniosku o wydanie listu zatwierdzającego</li> <li>zakres informacji dokumentacji projektowej (PDD) określa art. 40 ust. 7 pkt. 1 Ustawy</li> <li>szczegółowy zakres informacji PDD określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3.12.2010 r. ws. szczegółowego zakresu informacji zawartych w dokumentacji projektowej (Dz.U. Nr 240, poz. 1608)</li> </ul>	<p>formularz zatwierdzony przez JISC dostępny na <a href="#">stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej</a></p>
<b>Raport z oceny PDD</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>sporządza <b>AIE</b> lub <b>jednostka uprawniona</b> (art. 40 ust. 7 pkt 2 Ustawy)</li> <li>wykaz jednostek uprawnionych ma prowadzić i zamieszczać na swojej stronie internetowej KOBiZE (art. 36 ust. 3 Ustawy)</li> <li>wymagania w stosunku do jednostek uprawnionych określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26.04.2011 r. ws. wymagań w zakresie wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego osób zatrudnionych w jednostce uprawnionej do weryfikacji raportów określających osiągnięte efekty związane z redukcją emisji gazów cieplarnianych (Dz.U. Nr 102, poz. 592)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>sporządza <b>AIE</b></li> <li>formularz zatwierdzony przez JISC dostępny na <a href="#">stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej</a></li> <li>przekazywany za pośrednictwem AIE do JISC celem dokonania oceny; negatywna ocena skutkuje wygaśnięciem listu zatwierdzającego (art. 43 Ustawy)</li> </ul>
<b>Wniosek o wydanie listu zatwierdzającego</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>składa się w formie pisemnej i elektronicznej, w języku polskim i angielskim, do Ministra Środowiska (art. 40 ust. 2 Ustawy)</li> <li>zakres wymogów formalnych wniosku określa art. 40 ust. 6 Ustawy</li> <li>załącznikami do wniosku są (art. 40 ust. 7 Ustawy): <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ PDD</li> <li>✓ Raport z oceny PDD</li> <li>✓ Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko</li> <li>✓ List zatwierdzający projekt z państwa nabywającego jednostki ERU lub dokument potwierdzający zamiar nabycia jednostek ERU</li> </ul> </li> </ul>	<p>zgodnie z wymogami określonymi dla ścieżki I</p> <p>(zgodnie z <a href="#">międzynarodowymi wytycznymi II</a> dla ścieżki II wniosek o wydanie listu zatwierdzającego nie jest formalnie wymagany)</p>
<b>Sprawozdanie z monitorowania</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>opracowuje podmiot realizujący projekt (art. 45 Ustawy)</li> <li>dotyczy okresu nie dłuższego niż 1 rok, określa wielkość redukcji i odpowiadającą jej liczbę jednostek redukcji (art. 45. ust. 3 i 4 Ustawy)</li> <li>formę i układ określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10.11.2010 r. ws. sprawozdania z monitorowania projektu wspólnych wdrożeń i raportu z weryfikacji liczby jednostek redukcji emisji powstałych w wyniku realizacji projektu wspólnych wdrożeń (Dz.U. Nr 225, poz. 1472)</li> </ul>	<p>zgodnie z wymogami określonymi dla ścieżki I</p>
<b>Raport z weryfikacji</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>sporządza <b>AIE</b> lub <b>jednostka uprawniona</b> (art. 45 ust. 5 i 6 Ustawy)</li> <li>weryfikuje i określa liczbę jednostek redukcji (art. 45 ust. 7 Ustawy)</li> <li>formę i układ określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10.11.2010 r. ws. sprawozdania z monitorowania projektu wspólnych wdrożeń i raportu z weryfikacji liczby jednostek redukcji emisji powstałych w wyniku realizacji projektu wspólnych wdrożeń (Dz.U. Nr 225, poz. 1472)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>sporządza <b>AIE</b></li> <li>formularz zatwierdzony przez JISC dostępny na <a href="#">stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej</a></li> <li>przekazywany za pośrednictwem AIE do JISC celem dokonania oceny; negatywna ocena skutkuje brakiem możliwości ubiegania się o przekazanie jednostek ERU (art. 46 Ustawy)</li> </ul>

\* Faza uzyskania listu popierającego nie dotyczy projektów określonych w art. 38 ust. 1a ustawy, tj. projektów, których realizacja prowadzi do redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji tych gazów. Projekty takie wymagają uzyskania tylko listu zatwierdzającego.

Źródło: opracowanie KOBiZE, Warszawa 2011 r.



## 4.2 Faza listu popierającego

Większość projektów w ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń rozpoczyna się sporządzeniem przez potencjalnego projektodawcę krótkiego dokumentu charakteryzującego dany pomysł projektowy. Zwykle proponujący projekt przeprowadza studium wykonalności, aby sprawdzić czy warto kontynuować prace nad danym zamysłem. Na podstawie sporządzonego studium można wstępnie stwierdzić, ile potencjalny projekt mógłby zredukować emisji, jakie koszty byłyby z tym związane oraz to czy projekt jest zgodny z wytycznymi dla projektów JI. Rezultat przeprowadzonej wstępnej oceny odnośnie dalszego przebiegu projektu określa decyzja Ministra Środowiska.

W dotychczasowych działaniach w ramach mechanizmu JI dokumentem, na podstawie którego wydawano taką decyzję, był tzw. PIN (Project Idea Note). Poza wcześniej wspomnianymi elementami PIN dawał również możliwość oceny tego, jak dany projekt jest odbierany przez kraj gospodarza i czy kraj ten wyraża chęć jego późniejszego zatwierdzenia. W dokumencie PIN znajdują się podstawowe informacje dotyczące przewidywanych redukcji emisji, dodatkowości projektu oraz wstępny przegląd środków finansowych koniecznych do zaangażowania w projekt. Pomimo, iż w myśl ścieżki II sporządzenie PIN nie jest formalnie obligatoryjne, jest korzystne z punktu widzenia prezentacji projektu krajom gospodarza oraz inwestora (DFP), celem uzyskania wstępnej aprobaty projektu.

W odróżnieniu od procedury międzynarodowej, gdzie „faza PIN” nie jest formalnie wymagana, w Polsce pierwsza faza implementacji projektu w ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń jest obligatoryjna, usankcjonowana Ustawą i prawnie wiążąca. Należy również zauważyć, że faza wydania listu popierającego, w myśl polskich przepisów, jest obligatoryjna zarówno w ramach ścieżki I jak i ścieżki II. Wyjątkiem od tej zasady jest realizacja projektów, w wyniku której nastąpi redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu do emisji tych gazów (art. 38, ust. 1a Ustawy). Takie projekty wymagają uzyskania wyłącznie listu zatwierdzającego i nie dotyczy ich etap procedury związany z uzyskaniem listu popierającego. W związku z tym, że zmiany w przepisach umożliwiające zatwierdzanie projektów wpływających na system – EU ETS zostały wprowadzone pod koniec okresu rozliczeniowego 2008-2012, ustawodawca zdecydował się na skrócenie procedury zatwierdzania projektów JI (pominięcie etapu listu popierającego), w celu jak najefektywniejszego wykorzystania uprawnień w rezerwie w KPRU II na planowane projekty JI.

**Realizacja projektu, w wyniku której nastąpi redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu do emisji tych gazów (EU ETS) nie wymaga uzyskania listu popierającego. Procedura zatwierdzania tych projektu jest przez to skrócona i ogranicza się do uzyskania listu zatwierdzającego.**

*(Jeżeli projekt należy do tej kategorii przejdź do rozdz. 4.3)*

Odpowiednikiem wspomnianego PIN w polskiej procedurze jest wniosek o wydanie listu popierającego. Zgodnie z art. 40 ust. 2 Ustawy, zgłaszający projekt wspólnych wdrożeń składa wniosek o wydanie listu popierającego w formie pisemnej i elektronicznej, w języku polskim i angielskim, do Ministra Środowiska. Następnie Minister Środowiska niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 14 dni, przekazuje wniosek do zaopiniowania Krajowemu ośrodkowi (art. 40 ust. 3 Ustawy). KOBiZE wydaje opinię, w formie postanowienia, w terminie 14 dni od dnia doręczenia wniosku (art. 38 ust. 3 Ustawy). Należy zauważyć, że termin na wydanie opinii KOBiZE dzięki zmianom wprowadzonym ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów

cieplarnianych (Dz.U. Nr 122, poz. 695) został znacząco skrócony z 45 do 14 dni kalendarzowych. Niniejsze postanowienie doręcza się podmiotowi zgłaszającemu wniosek oraz Ministrowi Środowiska. Minister Środowiska wydaje list popierający w formie decyzji administracyjnej, w terminie 14 dni od dnia otrzymania opinii KOBiZE, jeżeli projekt spełnia warunki określone w art. 39 (art. 38 ust. 2 i ust. 4 Ustawy). Także i w tym przypadku ustawodawca skrócił termin na postępowanie administracyjne i tym samym całą procedurę zatwierdzania projektów JI w kraju – w sumie wydanie listu popierającego zostało przyspieszone o 47 dni. Szczegółowe różnice pomiędzy obecnie i uprzednio obowiązującą procedurą zatwierdzania projektów JI w kraju przedstawia rysunek 4.

Zgodnie z art. 40 ust. 4 Ustawy, wniosek o wydanie listu popierającego powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oraz adres zamieszkania albo nazwę, oznaczenie siedziby i adres zgłaszającego projekt;
- 2) określenie lokalizacji projektu;
- 3) oszacowanie przewidywanej wielkości redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych albo pochłaniania emisji dwutlenku węgla (CO<sub>2</sub>);
- 4) wskazanie przewidywanego okresu, w jakim na skutek wdrożenia projektu będą powstawały jednostki redukcji emisji;
- 5) opis projektu i stosowanej technologii;
- 6) opis sposobu i źródeł finansowania projektu;
- 7) informację:
  - a. o przewidywanych efektach ekologicznych i społecznych, które powstaną w wyniku realizacji projektu,
  - b. na jakim etapie realizacji znajduje się projekt w dniu składania wniosku,
  - c. o planowanej ścieżce.

Zgodnie z art. 40 ust. 5 Ustawy, do wniosku o wydanie listu popierającego należy dołączyć:

- 1) oświadczenie zgłaszającego, czy projekt będzie wpływał na obniżenie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji;
- 2) raport akredytowanej niezależnej jednostki lub jednostki uprawnionej, o której mowa w art. 36 Ustawy, potwierdzający, że projekt nie będzie prowadził do podwójnego liczenia redukcji emisji.

Wzór formularza tego wniosku oraz szczegółowy zakres informacji, jakie powinny być w nim zawarte (uszczegółowiające ww. 7 punktów z art. 40 ust. 4) został określony [rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 25 października 2010 r. w sprawie wniosku o wydanie listu popierającego projekt wspólnych wdrożeń](#) (Dz.U. Nr 213, poz. 1406)<sup>51</sup>.

---

<sup>51</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20102131406&type=2>

Zgodnie z art. 39. ust. 1 Ustawy, list popierający może być wydany, jeżeli projekt wspólnych wdrożeń spełnia jednocześnie następujące warunki:

- 1) nie dotyczy zrealizowanych i zakończonych inwestycji;
- 2) należy do rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) nie prowadzi do podwójnego liczenia redukcji emisji;
- 4) nie stanowi wykonania obowiązków wynikających z przepisów prawa Unii Europejskiej lub krajowego.

Właśnie te warunki są szczegółowo oceniane przez Krajowy ośrodek i na podstawie tej oceny wydawana jest opinia, która stanowi podstawę do wydania przez Ministra Środowiska listu popierającego dla projektu JI. Istotnym jest, aby zgłaszający wniosek o wydanie listu popierającego, dokładnie przeanalizował dane dotyczące projektu, które będzie umieszczał w ww. formularzu określonym rozporządzeniem, pod kątem tych czterech kluczowych wymagań. Poniżej znajduje się krótki opis do ww. warunków.

#### **Projekt nie dotyczy zrealizowanych i zakończonych inwestycji**

Projekt zgłaszany do Ministerstwa Środowiska w celu uzyskania listu popierającego nie może być projektem już wdrożonym i funkcjonującym. Jeżeli projekt został już wdrożony przed zgłoszeniem go do Ministerstwa Środowiska oznacza to, iż wykorzystanie mechanizmu wspólnych wdrożeń nie było niezbędnym elementem jego zrealizowania i uruchomienia. Taki projekt nie może być uznany za dodatkowy i nie może ubiegać się o status projektu wspólnych wdrożeń<sup>52</sup>.

#### **Projekt należy do rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej**

Zgłaszany projekt musi należeć do kategorii przedsięwzięć wymienionych w [rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej](#) (Dz.U. Nr 167, poz. 1132)<sup>53</sup>.

#### **Projekt nie prowadzi do podwójnego liczenia redukcji emisji**

W związku z wymogami prawa wspólnotowego, a w szczególności przepisami dyrektywy łączącej i decyzji o unikaniu podwójnego liczenia ([rozdz. 2.3](#)), nie jest możliwe wydawanie jednostek ERU dla projektów, które redukują lub ograniczają emisję gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji i jednocześnie powodują podwójne liczenie redukcji emisji. Przez podwójne liczenie redukcji emisji rozumie się przekazanie jednostek redukcji emisji ich nabywcy i nieobniżenie liczby uprawnień do emisji, które przyznano instalacji w sytuacji, w której realizacja projektu wspólnych wdrożeń wpływa na obniżenie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętej systemem handlu uprawnieniami do emisji (zob. art. 2, pkt 20a Ustawy). Aby zapobiec

<sup>52</sup> Wymóg ten nie dotyczy projektów, dla których nie jest wymagane uzyskanie listu popierającego, tj. projektów, których realizacja prowadzi do redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu do emisji tych gazów (art. 38, ust. 1a Ustawy). Zgodnie z intencją ustawodawcy, takie przedsięwzięcia mogą uzyskać status projektów wspólnych wdrożeń nawet wtedy, gdy w momencie składania wniosku o uzyskanie listu zatwierdzającego były już zrealizowane i funkcjonowały.

<sup>53</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20101671132&type=2>

podwójnemu liczeniu redukcji emisji i jednocześnie umożliwić realizację projektów wpływających na emisję w systemie EU ETS w ustawie o handlu uprawnieniami do emisji oraz projekcie zmiany KPRU II została przewidziana rezerwa na planowane projekty JI (rozdz. 2.5.3). W celu spełnienia tego warunku do wniosku załącza się wspomniane wcześniej oświadczenie oraz raport.

### **Projekt nie stanowi wykonania obowiązków wynikających z przepisów prawa Unii Europejskiej lub krajowego**

Jest to jeden z elementów potwierdzania dodatkowości projektu JI. Jeżeli proponowane działanie inwestycyjne stanowi jedynie wykonanie obowiązku nałożonego na dany podmiot przepisami prawnymi, zarówno krajowymi jak i wspólnotowymi, to tego rodzaju przedsięwzięcie nie będzie spełniało niniejszego kryterium i tym samym nie będzie się kwalifikowało jako projekt JI. Realizacja projektu powinna wychodzić ponad wymogi określone przepisami prawa.

Wydany list popierający wygasa po upływie jednego roku od dnia doręczenia zgłaszającemu projekt wspólnych wdrożeń, jeżeli w tym czasie zgłaszający projekt nie złoży wniosku o wydanie listu zatwierdzającego. Wygaśnięcie listu popierającego zostaje stwierdzone decyzją administracyjną wydawaną przez Ministra Środowiska (art. 38 ust. 7 i 8 Ustawy).

### **4.3 Opracowanie dokumentacji projektowej (PDD)**

Po otrzymaniu listu popierającego zgłaszający projekt JI może przygotowywać wniosek o wydanie listu zatwierdzającego. W tym celu konieczne jest sporządzenie dokumentacji projektowej (PDD – ang. *Project Design Document*). Dokumentacja projektowa, o której mowa w art. 40 ust. 7 pkt. 1 Ustawy, składana wraz wnioskiem o wydanie listu zatwierdzającego podążając ścieżką I jest odpowiednikiem dokumentacji projektowej na poziomie międzynarodowym (ścieżka II). W przypadku wyboru realizacji projektu JI w ramach ścieżki II, dla dokumentacji projektowej istnieją opracowane formularze i wytyczne dotyczące ich wypełniania, które zgłaszający projekt musi brać pod uwagę przygotowując dokumentację projektową. Wspomniane dokumenty można znaleźć na [stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#)<sup>54</sup>. W przypadku obrania ścieżki I realizacji projektów JI w Polsce, dla dokumentacji projektowej, która zgodnie z Ustawą powinna stanowić jeden z załączników do wniosku o wydanie listu zatwierdzającego dla projektu JI, Ustawa nie reguluje układu dokumentacji, a jedynie określa zakres informacji, które mają być zawarte w tejże dokumentacji projektowej. W myśl art. 40 ust. 7 pkt.1 Ustawy, dokumentacja projektowa powinna obejmować:

- 1) opis projektu i stosowanej technologii;
- 2) opis sposobu i źródeł finansowania projektu;
- 3) opis poziomu bazowego projektu i sposobu jego wyznaczenia;
- 4) oszacowanie wielkości redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych lub pochłaniania dwutlenku węgla i opis stosowanej metodologii szacowania tych wielkości;
- 5) ocenę, czy powstała w wyniku realizacji projektu redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych albo pochłonięcie emisji dwutlenku węgla są dodatkowymi w stosunku do tych, które powstałyby bez jego realizacji;
- 6) plan monitorowania projektu.

<sup>54</sup> <http://ji.unfccc.int/Ref/Forms.html>

Szczegółowy zakres informacji, który dotyczy ww. punktów określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji zawartych w dokumentacji projektowej (Dz.U. Nr 240, poz. 1608)<sup>55</sup>. W związku z tym, że dokumentacja projektowa jest publikowana na [stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#), przyjmuje się, że jest ona przygotowywana w układzie formularza dostępnego na tej stronie oraz z uwzględnieniem wymogów ww. rozporządzenia Ministra Środowiska. Szczegółowy zakres informacji wymaganych w dokumentacji projektowej przedstawiono w tabeli 7.

Jednym z kluczowych elementów przygotowywania projektu JI i oszacowania wielkości redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych, jak również wykazania jego dodatkowości jest wyznaczenie poziomu bazowego (linii bazowej). Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie, przez *poziom bazowy rozumie się szacunkową, określoną z największym prawdopodobieństwem, wielkość emisji gazów cieplarnianych, jaka miałyby miejsce w przypadku, gdyby projekt wspólnych wdrożeń (...) nie został zrealizowany, stanowiąca poziom odniesienia pozwalający określić emisję zredukowaną lub emisję unikniętą*. Emisja uniknięta lub zredukowana stanowi różnicę pomiędzy wyznaczonym poziomem bazowym (całkowitą wielkością emisji dla wybranego scenariusza odniesienia) a wielkością emisji w projekcie. W przypadku jeżeli projekt stanowi realizację poziomu bazowego (wielkość emisji linii bazowej jest równa wielkości emisji z projektu), to nie powstają redukcje emisji.

Zgodnie z delegacją zawartą w art. 41 ust. 3 Ustawy, minister właściwy do spraw środowiska może również określić, w drodze rozporządzenia, kryteria wyznaczania poziomów bazowych, w tym wartości wskaźników emisji lub sektorowych poziomów bazowych oraz sposób monitorowania wielkości emisji.

Specjalnie na potrzeby projektów wspólnych wdrożeń KOBiZE opracował wskaźnik emisyjności dla przedsięwzięć polegających na zmniejszeniu produkcji energii elektrycznej ze źródeł nieodnawialnych lub obniżeniu zużycia energii produkowanej w instalacjach będących w systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych. Wskaźnik ten, którego stosowanie zaakceptował Minister Środowiska, jest podstawą do określenia poziomów bazowych, a następnie wyliczenia wielkości emisji unikniętej lub zredukowanej powstałej w wyniku realizacji projektu. Wskaźnik obliczony został w odniesieniu do emisji dwutlenku węgla monitorowanej, weryfikowanej i raportowanej w systemie handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS). Nie uwzględnia on emisji dwutlenku węgla z małych źródeł produkcji energii elektrycznej, które nie są objęte systemem handlu uprawnieniami do emisji (ze względu na pomijalnie małą skalę produkcji i emisji z tych instalacji w porównaniu z emisją dwutlenku węgla na produkcję energii elektrycznej z instalacji objętych EU ETS)<sup>56</sup>.

Referencyjny wskaźnik emisyjności dla produkcji energii elektrycznej wynosi:

$$WE = 0,812 \text{ Mg CO}_2/\text{MWh}.$$

<sup>55</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20102401608&type=2>

<sup>56</sup> W obliczeniach wykorzystano dane zarówno o emisji jak i produkcji energii elektrycznej w latach 2008-2010, ze względu na to, że był to najnowszy zestaw kompletnych danych dostępnych w wykorzystanych źródłach.

**Tabela 6. Szczegółowy zakres informacji wymagany w dokumentacji projektowej.**

Kategoria informacji	Szczegółowy zakres informacji
Identyfikacja projektu	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nazwa/ tytuł projektu</li> <li>• Lokalizacja projektu: województwo, gmina, miejscowość</li> <li>• Adres lub numer ewidencyjny działki</li> <li>• Imię i nazwisko lub nazwa realizującego projekt</li> <li>• Imię i nazwisko lub nazwa właściciela projektu oraz właściciela instalacji, na której realizowany jest projekt (jeżeli dotyczy)</li> <li>• Imię i nazwisko osoby lub nazwa podmiotów upoważnionych do realizacji projektu przez kraje uprawnione</li> </ul>
Ogólny opis projektu	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Cel projektu</li> <li>• Rodzaj projektu</li> <li>• Czas realizacji</li> <li>• Informacje wskazujące na doświadczenie w realizacji projektów przez realizującego, właściciela projektu, podmioty upoważnione do realizacji projektu przez kraje uprawnione</li> <li>• Autorzy (współautorzy) rozwiązań stosowanych w projekcie</li> <li>• Określenie, na jakim etapie znajduje się projekt w dniu złożenia wniosku</li> <li>• Uzasadnienie dodatkowości redukcji lub uniknięcia emisji lub pochłaniania dwutlenku węgla w świetle polityk krajowych lub sektorowych oraz wskaźników finansowych (przedsięwzięcie nie byłoby realizowane, jeżeli nie zostałyby uznane za projekt wspólnych wdrożeń)</li> </ul>
Opis techniczny i sposobu osiągnięcia redukcji emisji	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Opis technologii i rozwiązań stosowanych w projekcie</li> <li>• Wskazanie innowacyjności stosowanej technologii</li> <li>• Wskazanie zastosowania najlepszych dostępnych technik</li> <li>• Opis wykorzystania wyników prac badawczo-rozwojowych</li> <li>• Opis sposobu osiągnięcia redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych lub pochłaniania dwutlenku węgla poniżej poziomu bazowego, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>○ określenie wielkości rocznych,</li> <li>○ określenie wielkości całkowitej w okresie rozliczeniowym 2008-2012 oraz w okresie realizacji projektu,</li> <li>○ wskazanie daty, od której będzie redukowana lub unikana emisja gazów cieplarnianych lub pochłaniany dwutlenek węgla,</li> <li>○ wskazanie okresu, w którym będą powstawały jednostki redukcji emisji,</li> <li>○ określenie wielkości emisji gazów cieplarnianych uzyskanej w wyniku realizacji projektu, w tym ryzyka wystąpienia dodatkowej emisji i jej wielkość</li> </ul> </li> <li>• Określenie wielkości poziomu bazowego wraz z uzasadnieniem, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>○ określenie sposobu wyznaczenia poziomu bazowego, w tym wybranej metodologii, wraz z uzasadnieniem</li> <li>○ podanie danych źródłowych wykorzystanych do obliczenia poziomu bazowego, w sposób umożliwiający odtworzenie tych obliczeń</li> <li>○ data wyznaczenia poziomu bazowego</li> <li>○ imię i nazwisko osoby lub nazwa podmiotu wyznaczających poziom bazowy</li> </ul> </li> <li>• Opis wpływu projektu na środowisko</li> <li>• Określenie zasięgu oddziaływania projektu na środowisko w zakresie redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych lub pochłaniania dwutlenku węgla</li> <li>• Imię i nazwisko osoby lub nazwa podmiotu opracowujących dokumentację projektową</li> </ul>
Monitorowanie projektu	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Określenie danych i informacji, jakie powinny być gromadzone w celu monitorowania projektu</li> <li>• Określenie sposobu zbierania danych i informacji, ich analizy oraz przechowywania</li> <li>• Określenie wzorów stosowanych do obliczania emisji uzyskanej w wyniku realizacji projektu wraz z ich opisem</li> <li>• Określenie procedury kontroli rzetelności danych i informacji</li> <li>• Uzasadnienie wybranego sposobu monitorowania</li> </ul>
Informacje finansowe	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Planowana wielkość nakładów inwestycyjnych</li> <li>• Planowane koszty utrzymania i eksploatacji (dla poszczególnych lata realizacji i funkcjonowania projektu)</li> <li>• Cena za jednostkę redukcji emisji (ERU)</li> <li>• Planowana wielkość przychodów ze sprzedaży jednostek redukcji emisji</li> <li>• Określenie sposobu finansowania projektu</li> <li>• Określenie źródeł finansowania projektu (wskazanie udziału środków własnych, kredytów i pożyczek, dotacji, innych źródeł)</li> <li>• Szacowana wewnętrzna stopa zwrotu (IRR) z przychodami i bez przychodów ze sprzedaży jednostek redukcji emisji</li> <li>• Opis utrudnień, które mogą wystąpić przy realizacji projektu oraz wskazanie sposobu ich usunięcia</li> </ul>

Źródło: opracowanie KOBiZE na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji zawartych w dokumentacji projektowej, Warszawa 2011 r.

## 4.4 Faza listu zatwierdzającego

Przed faktycznym zatwierdzeniem projektu JI, czyli przed wydaniem listu zatwierdzającego, musi dojść do oceny składanego wniosku. Jedną z głównych składowych ww. wniosku jest dokumentacja projektowa przedstawiona w [rozdziale 4.3](#).

Podobnie jak w przypadku fazy listu popierającego ([rozdz. 4.2](#)) zgłaszający projekt JI składa wniosek o wydanie listu zatwierdzającego w formie pisemnej i elektronicznej, w języku polskim i angielskim, do Ministra Środowiska. Procedura postępowania z wnioskiem jest taka sama jak w przypadku wniosku o wydanie listu popierającego ([rozdz. 4.2](#)).

Do wniosku zgłaszający projekt dołącza elementy wymienione i opisane poniżej.

- Dokumentacja projektowa, przedstawiona w [rozdziale 4.3](#).
- Raport z oceny dokumentacji projektowej.  
Raport ten, w przypadku realizacji projektu w ramach ścieżki II, powinien być sporządzony przez akredytowaną niezależną jednostkę (AIE), w oparciu o układ i wytyczne międzynarodowe ([Joint implementation determination and verification manual](#)<sup>57</sup>). Formularz dokumentu raportu można znaleźć na [stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#).  
W przypadku realizacji projektu w ramach ścieżki I, ww. raport z oceny dokumentacji projektowej może być sporządzony przez AIE lub jednostkę uprawnioną, o której mowa w art. 36 Ustawy. Wprowadzenie możliwości sporządzenia ww. raportu również przez jednostkę uprawnioną ma na celu ułatwienie procedury, a tym samym obniżenie kosztów wykonania takiego raportu. Wykaz tych jednostek będzie prowadzony i publikowany przez KOBiZE po dopełnieniu procedur związanych z ich akredytacją (w świetle wymogów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 kwietnia 2011 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego osób zatrudnionych w jednostce uprawnionej do weryfikacji raportów określających osiągnięte efekty związane z redukcją emisji gazów cieplarnianych, Dz.U. Nr 102, poz. 592).
- Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, w przypadku gdy projekt dotyczy przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, lub karta informacyjna, jeżeli projekt dotyczy przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.  
Szczegółowe informacje dotyczące ww. typów przedsięwzięć znajdują się w [Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko](#)<sup>58</sup>, zwanej dalej ustawą o ocenach. Przedsięwzięcia oraz ich typy są wymienione w [rozporządzeniu](#)<sup>59</sup> do ww. ustawy (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko).
- List zatwierdzający projekt wystawiony przez właściwy organ państwa uprawnionego, nabywającego jednostki redukcji emisji lub dokument potwierdzający zamiar nabycia jednostek redukcji emisji.

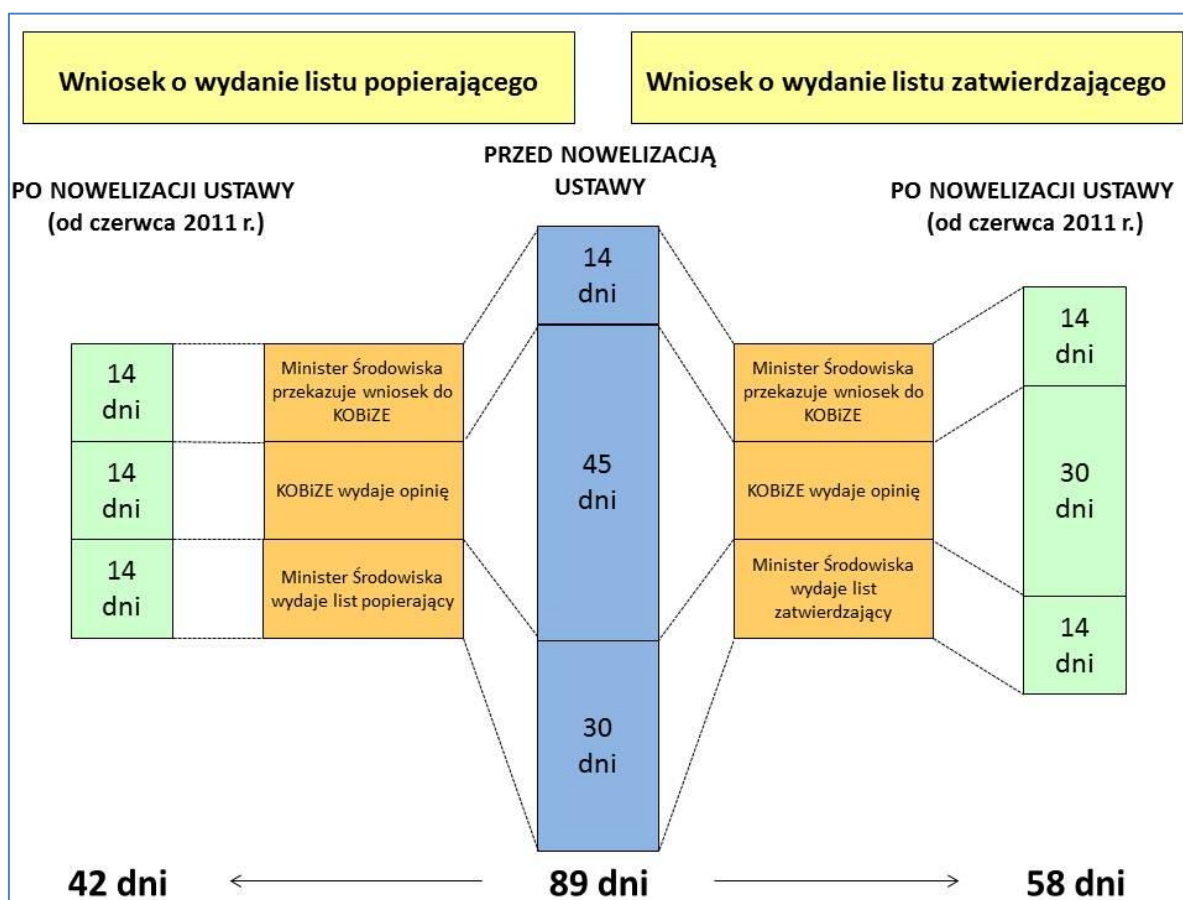
<sup>57</sup> <http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/DVM.pdf>

<sup>58</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20081991227&type=3>

<sup>59</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20102131397&type=2>

Zgodnie z art. 40 ust. 2 Ustawy, zgłaszający projekt wspólnych wdrożeń składa wniosek o wydanie listu zatwierdzającego w formie pisemnej i elektronicznej, w języku polskim i angielskim, do Ministra Środowiska. Następnie Minister Środowiska niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 14 dni, przekazuje wniosek do zaopiniowania Krajowemu ośrodkowi (art. 40 ust. 3 Ustawy). Krajowy ośrodek oceniając ww. warunki wydaje opinię – w formie postanowienia – w terminie 30 dni od dnia doręczenia wniosku (art. 38 ust. 3 Ustawy), którą przekazuje do Ministerstwa Środowiska. Minister Środowiska na podstawie opinii KOBiZE wydaje list zatwierdzający projekt lub też w przypadku, gdy projekt nie spełnia wymagań ustawowych, odmawia jego wydania. Odmowa wydania listu zatwierdzającego ma również formę decyzji administracyjnej Ministra Środowiska i jest doręczana podmiotowi składającemu wniosek. Należy zauważyć, że termin na wydanie opinii KOBiZE dzięki zmianom wprowadzonym ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (Dz.U. Nr 122, poz. 695) został skrócony z 45 do 30 dni kalendarzowych. Również w przypadku fazy listu zatwierdzającego ustawodawca skrócił terminy na postępowanie administracyjne i tym samym przyspieszył całą procedurę zatwierdzania projektów JI w kraju – w sumie o 31 dni dla etapu listu zatwierdzającego. Szczegółowe różnice pomiędzy obecnie i uprzednio obowiązującą procedurą zatwierdzania projektów JI w kraju przedstawia rysunek 4.

**Rysunek 4. Terminy ustawowe w procedurze opiniowania wniosku i wydanie listu popierającego oraz zatwierdzającego przed i po nowelizacji ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji.**



**UWAGA:** Do całkowitej długości okresu upływającego od złożenia wniosku do wydania listu popierającego/zatwierdzającego należy doliczyć czas niezbędny na przekazywanie dokumentacji oraz korespondencję związaną z ewentualnym uzupełnieniem informacji.



Zgodnie z art. 39. ust. 2 Ustawy, list zatwierdzający może być wydany, jeżeli projekt wspólnych wdrożeń posiada ważny list popierający oraz spełnia jednocześnie następujące warunki:

- 1) powstała w wyniku realizacji projektu redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych albo pochłonięcie emisji CO<sub>2</sub> są dodatkowymi w stosunku do tych, które powstałyby bez jego realizacji;
- 2) realizacja projektu nie powoduje pogorszenia jakości środowiska;
- 3) realizacja projektu zapewnia ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko;
- 4) projekt zapewnia wykorzystanie rozwiązań odpowiadających kryteriom najlepszych dostępnych technik;
- 5) projekt należy do kategorii przedsięwzięć określonych w [rozporządzeniu](#) Ministra Środowiska z dnia 26 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) projekt spełnia warunki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 39 ust. 4 Ustawy – w przypadku obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20 MW.

Projekty, których realizacja prowadzi do redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętej systemem handlu uprawnieniami do emisji (czyli projekty, dla których nie jest wymagane wcześniejsze uzyskanie listu popierającego – zob. art. 38 ust. 1a i 2a) muszą spełnić dodatkowo następujące warunki:

- 1) realizacja projektu nie prowadzi do podwójnego liczenia redukcji emisji;
- 2) projekt zostanie zrealizowany do 28 lutego 2012 r.

KOBiZE ocenia wnioski pod kątem spełnienia ww. warunków.

Na potrzeby niniejszego przewodnika poniżej przedstawiono najistotniejsze elementy dotyczące poszczególnych warunków, które zgłaszający wniosek powinien wziąć pod uwagę opracowując dokumentację projektową, a także inne załączniki składane wraz z wnioskiem.

### **Powstała w wyniku realizacji projektu redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych albo pochłonięcie emisji CO<sub>2</sub> są dodatkowymi w stosunku do tych, które powstałyby bez jego realizacji**

Zgodnie z [międzynarodowymi wytycznymi JI](#) powstała w wyniku realizacji projektu redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych albo pochłonięcie emisji dwutlenku węgla powinny być dodatkowymi w stosunku do tych, które powstałyby bez jego realizacji (paragraf 33 lit b [międzynarodowych wytycznych JI](#)).

Jak już wspomniano w [rozdziale 4.3](#) kluczową sprawą jest wyznaczenie poziomu bazowego (linii bazowej), w kontekście wykazania dodatkowości projektu. Redukcje emisji są dodatkowe, jeżeli są poniżej wyznaczonego poziomu bazowego.

Kolejne kryteria wykazania dodatkowości projektu, na jakie KOBiZE zwraca szczególną uwagę przy ocenie wniosków dla projektów realizowanych w ramach ścieżki I, są następujące:

- Ocena ekonomiczna, gdzie w przypadku jeżeli projekt nie przynosi żadnych korzyści finansowych (w tym oszczędności finansowych) poza wpływami ze sprzedaży jednostek ERU, to wystarczy zastosować „prostą analizę kosztową”, w której wystarczy wykazać, że projekt generuje dodatkowe koszty, a w przypadku jeżeli projekt przynosi inne przychody

(np. przychody ze sprzedaży energii elektrycznej lub obniżenie dotychczasowych kosztów) poza wpływami ze sprzedaży jednostek ERU, to należy obliczyć wewnętrzną stopę zwrotu (IRR).

- Ocena barier, gdzie zgłaszający projekt powinien określić bariery ograniczające realizację projektu oraz dowieść, w jaki sposób wykorzystanie mechanizmu JI oraz sprzedaż jednostek ERU wyeliminuje te bariery. Zgłaszający projekt musi wykazać, że realizacja projektu JI jest jedyną możliwością usunięcia danej bariery.

Warto zauważyć, że powyższe metody oceny dodatkowości projektu są oparte na przyjętych metodach międzynarodowych ([Tool for the demonstration and assessment of additionality](#)<sup>60</sup>), które są stosowane w przypadku wyboru ścieżki II.

### **Realizacja projektu nie powoduje pogorszenia jakości środowiska**

W tym przypadku kluczowe są informacje na temat wpływu projektu na środowisko zawarte w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub karcie informacyjnej przedsięwzięcia. Ważne jest, aby te dokumenty zawierały wszystkie wymagane [ustawą o ocenach](#) elementy. Ponadto istotne są również ww. informacje zawarte w dokumentacji projektowej i raporcie z jej oceny.

### **Realizacja projektu zapewnia ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko**

Podobnie jak w przypadku poprzedniego warunku tutaj również najistotniejsze są informacje zawarte w ww. dokumentach odnośnie ograniczania negatywnego wpływu przedsięwzięcia na środowisko.

### **Projekt zapewnia wykorzystanie rozwiązań odpowiadających kryteriom najlepszych dostępnych technik**

Sprawdzeniu podlegają informacje podane w dokumentach na temat zastosowanych rozwiązań technicznych i ich odniesienia do BAT. Brane jest również pod uwagę pozwolenie zintegrowane, jeżeli zostało wydane oraz dokumenty referencyjne (BREF) dotyczące zastosowanego w projekcie rozwiązania technicznego. W przypadku jeżeli dla danego przedsięwzięcia brak jest zarówno pozwolenia, jak i dokumentów referencyjnych, oceniany jest sposób wypełnienia wymagań określonych przepisami art. 143 i 207 POŚ.

### **Projekt spełnia warunki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 39 ust. 3**

Zgłaszany projekt musi należeć do kategorii przedsięwzięć określonych [rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej](#) (Dz.U. Nr 167, poz. 1132), wydanym na podstawie art. 39 ust. 3 Ustawy<sup>61</sup>.

### **Projekt spełnia warunki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 39 ust. 4 – w przypadku obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20 MW**

W przypadku obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20 MW, projekt powinien spełniać warunki określone rozporządzeniem, które Minister Środowiska może wydać na podstawie art. 39 ust. 4 Ustawy, czyli rozporządzeniem w sprawie szczegółowych warunków jakie powinny spełniać projekty wspólnych wdrożeń dotyczące obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20 MW

<sup>60</sup> <http://cdm.unfccc.int/methodologies/PAMethodologies/tools/am-tool-01-v5.2.pdf>

<sup>61</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20101671132&type=2>

w trakcie ich realizacji, a także określającym kryteria ich oceny oraz formularz sprawozdania potwierdzającego spełnienie tych wymogów.

### **Realizacja projektu nie prowadzi do podwójnego liczenia redukcji emisji**

Przez podwójne liczenie redukcji emisji rozumie się przekazanie jednostek redukcji emisji nabywcy i nieobniżenie liczby uprawnień do emisji, które przyznano instalacji w sytuacji, kiedy realizacja projektu wspólnych wdrożeń wpływa na obniżenie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych. Aby zapobiec podwójnemu liczeniu redukcji emisji i jednocześnie umożliwić realizację projektów wpływających na emisję w systemie EU ETS w ustawie o handlu uprawnieniami do emisji oraz projekcie zmiany KPRU II została przewidziana rezerwa na planowane projekty II ([rozdz. 2.5.3](#)).

Na etapie starań o uzyskanie listu zatwierdzającego warunek ten dotyczy wyłącznie projektów, których realizacja prowadzi do redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętej systemem handlu uprawnieniami do emisji, czyli projektów, dla których nie było wymagane wcześniejsze uzyskanie listu popierającego.

### **Projekt zostanie zrealizowany do 28 lutego 2012 r.**

Podobnie jak powyżej, warunek ten dotyczy wyłącznie projektów, których realizacja prowadzi do redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętej systemem handlu uprawnieniami do emisji (zob. art. 38 ust. 2a Ustawy).

Przepis ten oznacza, że na dzień 28 lutego 2012 r. zostanie osiągnięty cel realizacji projektu wspólnych wdrożeń, czyli generowanie redukcji emisji gazów cieplarnianych i w konsekwencji jednostki redukcji emisji, a więc dana instalacja na ten dzień musi być uruchomiona.

Warto również zauważyć, iż w przypadku gdy realizujący projekt wybiera ścieżkę II, musi przekazać do JISC raport z oceny dokumentacji projektowej, za pośrednictwem AIE, która sporządzała ten raport, celem dokonania przez JISC oceny. Zobowiązany jest również do poinformowania polskiego Ministerstwa Środowiska o wyniku oceny JISC dotyczącej danego projektu. W przypadku, gdy ocena JISC jest negatywna, Minister Środowiska stwierdza wygaśnięcie listu zatwierdzającego (art. 43 Ustawy).

## **4.5 Zmiana listu zatwierdzającego**

Listy popierające i zatwierdzające wydawane są na podstawie dokumentacji opisujących planowane działania, które często mają charakter innowacyjny i realizowane są po raz pierwszy. W wielu przypadkach praktyczna realizacja projektu weryfikuje wcześniejsze prognozy, a uzyskiwane efekty odbiegają od oczekiwanych (przy czym nierzadko osiągnięte redukcje są wyższe od założonych w dokumentacji). Ponadto sam sposób realizacji projektu, jego organizacja i uwarunkowania instytucjonalne również mogą się zmieniać. Ustawodawca – przewidując takie sytuacje – stworzył możliwość zmiany listu zatwierdzającego. Co ważniejsze, określone zostały przesłanki, których wystąpienie powoduje obowiązek zmiany listu zatwierdzającego.

Realizujący projekt wspólnych wdrożeń jest zobowiązany do wystąpienia z wnioskiem o zmianę listu zatwierdzającego, jeżeli nastąpiły zmiany określone w art. 44 Ustawy, takie jak:

- 1) zmiana nazwy lub firmy realizującej projekt,
- 2) zmiana lub dodanie nowych lokalizacji projektu,
- 3) zmiany w przepisach dotyczących sposobu monitorowania,
- 4) zmiana sposobu realizacji projektu skutkującego zwiększeniem liczby jednostek ERU powstałych w wyniku realizacji projektu,
- 5) zmiana ścieżki.

Wniosek o zmianę listu zatwierdzającego powinien zawierać te same elementy, co w przypadku wniosku o jego wydanie (art. 40 ust. 6-8 Ustawy). Zastosowanie ma również analogiczna procedura opiniowania wniosku, przy czym wprowadzono pewne uproszczenie w tym zakresie. Opinia Krajowego ośrodka na temat złożonego wniosku wymagana jest jedynie w przypadkach, kiedy przesłanką do zmiany listu zatwierdzającego są zmiany w przepisach dotyczących sposobu monitorowania i/lub zmiana sposobu realizacji projektu skutkująca zwiększeniem liczby jednostek ERU powstałych w ramach projektu. W pozostałych przypadkach Minister Środowiska wydaje decyzję w sprawie zmiany listu zatwierdzającego bez zasięgnięcia opinii Krajowego ośrodka.

Krajowy ośrodek wydaje opinię dotyczącą zmiany listu zatwierdzającego, w formie postanowienia, w terminie 30 dni od dnia doręczenia wniosku (art. 38 ust. 3 Ustawy).

#### **4.6 Wdrożenie projektu i jego monitorowanie**

Wdrażanie inwestycyjne, w zależności od specyfiki projektów, może przebiegać równoległe do formalnej procedury zatwierdzania, przedstawionej w [rozdziale 4.4](#). Istotny jest termin rozpoczęcia pełnego funkcjonowania projektu, czyli okresu, w którym przebiega planowana redukcja emisji, za które można otrzymać jednostki redukcji emisji. Generowanie tych jednostek może odbywać się, zgodnie z Protokołem z Kioto, do końca 2012 r.

Warunkiem niezbędnym do ubiegania się o jednostki redukcji emisji jest monitorowanie projektu, tak jak to określa art. 45 Ustawy. Monitorowanie powinno odbywać się zgodnie z planem monitorowania, określonym w dokumentacji projektowej. Na podstawie uzyskanych danych należy sporządzać sprawozdanie z monitorowania, obejmujące okres nie dłuższy niż jeden rok (art. 45 ust. 4 Ustawy). W sprawozdaniu trzeba wykazać wielkość redukcji osiągniętej w danym okresie realizacji projektu oraz odpowiadającą jej liczbę jednostek redukcji emisji (art. 45 ust. 3 Ustawy). Formę i układ sprawozdania z monitorowania projektów realizowanych w ramach ścieżki I oraz zakres zawartych w nim informacji określa [rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2010 r. w sprawie sprawozdania z monitorowania projektu wspólnych wdrożeń i raportu z weryfikacji liczby jednostek redukcji emisji powstałych w wyniku realizacji projektu wspólnych wdrożeń](#) (Dz.U. Nr 225, poz. 1472)<sup>62</sup>.

<sup>62</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20102251472&type=2>

## 4.7 Weryfikacja wygenerowanych redukcji emisji

Dane z monitorowania projektu wspólnych wdrożeń, w tym osiągnięta wielkość redukcji emisji i liczba jednostek redukcji emisji, są weryfikowane przez zewnętrzne jednostki. W zależności od wybranej ścieżki weryfikację przeprowadza akredytowana niezależna jednostka ([rozdz. 3.6.4](#)) – w przypadku obu ścieżek lub uprawniona jednostka – tylko w przypadku ścieżki I (art. 45 ust. 5 Ustawy). Wykonujący weryfikację w imieniu uprawnionych jednostek powinni spełniać wymagania określone w [rozporządzeniu](#) Ministra Środowiska z dnia 26 kwietnia 2011 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego osób zatrudnionych w jednostce uprawnionej do weryfikacji raportów określających osiągnięte efekty związane z redukcją emisji gazów cieplarnianych (Dz.U. Nr 102, poz. 592)<sup>63</sup>.

Formę i układ raportu z weryfikacji dla projektów realizowanych w ramach ścieżki I określa [rozporządzenie](#) Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2010 r. w sprawie sprawozdania z monitorowania projektu wspólnych wdrożeń i raportu z weryfikacji liczby jednostek redukcji emisji powstałych w wyniku realizacji projektu wspólnych wdrożeń (Dz.U. Nr 225, poz. 1472)<sup>64</sup>.

Dla projektów realizowanych w ramach ścieżki II akredytowana niezależna jednostka stosuje formularze raportu z weryfikacji zatwierdzone przez JISC i dostępne na stronie [Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#)<sup>65</sup>. Wykonany przez siebie raport z weryfikacji akredytowana niezależna jednostka przekazuje Komitetowi Nadzorującemu do oceny. Negatywna ocena raportu skutkuje brakiem możliwości ubiegania się o przekazanie liczby jednostek redukcji emisji oraz odrzuceniem ewentualnych roszczeń o naprawienie szkody ze strony prowadzącego projekt.

Raport z weryfikacji, zgodnie z art. 45 ust. 7 Ustawy, powinien określać liczbę jednostek redukcji emisji uzyskanych w wyniku realizacji projektu wspólnych wdrożeń. Raport z weryfikacji dotyczy tego samego okresu sprawozdawczego, za który sporządza się sprawozdanie z monitorowania, a który zgodnie z art. 45 ust. 4 Ustawy nie może być dłuższy niż jeden rok. W terminie 6 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego, którego dotyczy raport z weryfikacji, należy go przesłać do KOBiZE (art. 45 ust. 8 Ustawy). Raport z weryfikacji jest również załącznikiem do wniosku do Ministra Środowiska o przekazanie jednostek ERU ([rozdz. 4.7](#)).

## 4.8 Przekazywanie jednostek ERU

Przekazanie jednostek redukcji emisji określa art. 50 Ustawy. Zgodnie z tym artykułem przekazanie jednostek odbywa się na wniosek realizującego projekt, skierowany do Ministra Środowiska. Wniosek należy składać w formie pisemnej i elektronicznej w terminie 6 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego, którego dotyczy raport z weryfikacji ([rozdz. 4.6](#)).

Jeżeli wniosek dotyczy projektu, który powoduje obniżenie emisji z instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, powinien być złożony nie później niż do dnia 31 grudnia 2012 r. (zob. art. 18 [ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych](#); Dz.U. Nr 122, poz. 695)<sup>66</sup>. W przypadku takich projektów jednostki redukcji emisji (ERU) powstają z zamiany uprawnień do emisji (EUA) przewidzianych w rezerwie, o

<sup>63</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20111020592&type=2>

<sup>64</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20102251472&type=2>

<sup>65</sup> <http://ji.unfccc.int/Ref/Forms.html>

której mowa w art. 13 ust. 1 pkt 6 lub art. 13 ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, przy czym przekazywana liczba jednostek ERU nie może być wyższa niż liczba jednostek EUA przewidzianych w rezerwie na ten projekt.

Zgodnie z art. 50 ust. 4 wniosek powinien zawierać następujące wskazania:

- 1) nabywcy jednostek;
- 2) okresu sprawozdawczego, którego dotyczy raport z weryfikacji i za który będą przekazywane jednostki;
- 3) liczby jednostek ERU, które mają zostać przekazane nabywcy;
- 4) liczby jednostek ERU powstałych przez obniżenie wielkości emisji z instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji;
- 5) rachunku nabywcy.

Do wniosku należy dołączyć następujące dokumenty (art. 50 ust. 5):

- 1) umowę sprzedaży jednostek lub inny dokument określający sposób rozporządzenia tymi jednostkami lub ich przekazywania;
- 2) upoważnienie nabywcy do udziału w projektach JI wystawione przez właściwy organ państwa uprawnionego, jeżeli nabywca nie jest państwem uprawnionym;
- 3) raport z weryfikacji ([rozdz. 4.6](#)), który stanowi podstawę do stwierdzenia liczby zweryfikowanych jednostek ERU.

Zgoda na przekazanie jednostek jest wyrażana przez Ministra Środowiska w formie decyzji administracyjnej, wydawanej w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku. Po uprawomocnieniu się decyzji Ministra, czyli po upływie 14 dni od daty otrzymania przez wnioskodawcę, o ile nie ma odwołania się od tej decyzji, Minister Środowiska wystosowuje do KOBiZE pismo z dyspozycją wykonania operacji przekazania jednostek na rzecz nabywcy określonego w liście zatwierdzającym. W załączeniu do tego pisma KOBiZE otrzymuje ostateczną kopię decyzji Ministra i zgodnie z nią, w terminie 7 dni, w ramach Krajowego rejestru, dokonuje przekazania jednostek na wskazany rachunek w krajowym rejestrze nabywcy.

#### **4.9 Dostęp do informacji o projektach**

Od momentu uzyskania listu zatwierdzającego projekt jest uznawany za projekt wspólnych wdrożeń. Minister Środowiska zgłasza projekt, jeszcze przed wydaniem listu zatwierdzającego, do Komisji Europejskiej (art. 38. ust. 5 Ustawy), a po jego wydaniu – do Sekretariatu Konwencji Klimatycznej (art. 49. ust. 2 Ustawy). Listę projektów wspólnych wdrożeń zgłoszonych przez Ministerstwo Środowiska do Sekretariatu można znaleźć na stronie [Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#)<sup>67</sup>. Informacja o wydanych listach popierających i zatwierdzających oraz dokumentacja projektowa jest zamieszczana przez Ministra Środowiska w Biuletynie Informacji Publicznej, jak tego wymaga art. 49

<sup>66</sup> <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20111220695&type=1>

<sup>67</sup> [http://ji.unfccc.int/JI\\_Parties/DB/VFOZECRZ7Y0OS7SXYL6OO7BMUSJYYE/viewDFP](http://ji.unfccc.int/JI_Parties/DB/VFOZECRZ7Y0OS7SXYL6OO7BMUSJYYE/viewDFP)

ust. 1 Ustawy. Następuje również rejestracja projektu w krajowym wykazie projektów wspólnych wdrożeń, prowadzonym przez Krajowy ośrodek na podstawie art. 48 ust. 1 Ustawy.

Jeśli projekt jest realizowany w ramach ścieżki II, to informacja o nim jest dodatkowo udostępniana przez akredytowaną niezależną jednostkę ([rozdz. 3.6.4](#)), zaangażowaną w ocenę projektu. Zgodnie z art. 49 ust. 3 akredytowana niezależna jednostka zamieszcza na swojej stronie internetowej raport z oceny dokumentacji projektowej ([rozdz.4.1](#) i [rozdz. 4.4](#)) oraz raport z weryfikacji ([rozdz. 4.6](#)).

[Międzynarodowe wytyczne JI](#)<sup>68</sup> nakładają dodatkowe obowiązki na AIE, związane z upublicznieniem informacji o projektach wspólnych wdrożeń realizowanych w ramach ścieżki II. Dokumentacja projektowa (PDD) powinna być udostępniona poprzez Sekretariat Konwencji Klimatycznej na jego stronie internetowej przez okres 30 dni w celu umożliwienia zgłaszania uwag przez zainteresowane strony. Podobnie powinna być udostępniona ocena dokumentacji projektowej (PDD), czyli raport z oceny (determination report).

Realizujący projekt jest zobowiązany do przedstawienia AIE sprawozdania z monitorowania redukcji w ramach projektu, sporządzonego zgodnie z planem monitorowania. Akredytowana niezależna jednostka umożliwia publiczny dostęp do tego sprawozdania. Po zweryfikowaniu wielkości redukcji emisji, AIE opracowuje raport z weryfikacji i poprzez stronę [Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#)<sup>69</sup> upublicznia raport z weryfikacji.

---

<sup>68</sup> <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

<sup>69</sup> [http://ji.unfccc.int/JI\\_Parties/DB/VFOZECRZ7Y0OS7SXYL6OO7BMUSJYYE/viewDFP](http://ji.unfccc.int/JI_Parties/DB/VFOZECRZ7Y0OS7SXYL6OO7BMUSJYYE/viewDFP)

## 5 Dotychczasowe doświadczenia w zakresie projektów wspólnych wdrożeń w Polsce

Dotychczasowe doświadczenia związane z zatwierdzonymi w Polsce projektami wspólnych wdrożeń dotyczą pierwszej połowy okresu rozliczeniowego 2008-2012, a także kilku lat poprzednich, kiedy to niektóre z projektów zaczęły już funkcjonować. W latach 2000-2007 było w Polsce 8 zatwierdzonych projektów, w roku 2008 – 11, w 2009 – 14, a w 2010 r. – 17. Jeden z dotychczasowych projektów (projekt „Radiowo”) został jednak zawieszony, ponieważ jego realizacja nie została rozpoczęta z powodów ekonomicznych, dlatego liczba obecnie funkcjonujących projektów wynosi 16.

Polska jest jednym z krajów o największych redukcjach osiągniętych dzięki funkcjonowaniu projektów wspólnych wdrożeń. Jeśli pominąć Rosję i Ukrainę, to właśnie w naszym kraju odbywa się najwięcej redukcji w ramach mechanizmu JI. Choć pod względem liczby zatwierdzonych projektów JI realizowanych w ramach ścieżki pierwszej, Polska ma ich znacznie mniej niż np. Czechy i tyle samo co Francja, to liczba wydanych jednostek ERU w zamian za osiągnięte redukcje emisji jest u nas największa i wynosi np. tyle, ile wydały łącznie Bułgaria i Rumunia, albo Czechy i Węgry, albo ponad dwa razy tyle co Francja. Oznacza to, że w Polsce realizuje się (średnio) większe projekty niż w innych krajach oraz że Polska sprawnie przekazuje jednostki ERU swoim partnerom.

**Tabela 7. Porównanie liczby zatwierdzonych projektów JI i wydanych jednostek ERU w 10 krajach UE, stan na 1 września 2011 r.**

Państwo członkowskie UE	Liczba projektów JI	Państwo członkowskie UE	Liczba wydanych jednostek ERU [mln]
Czechy	85	<b>Polska</b>	<b>6,5</b>
Bułgaria	21	Bułgaria	5,3
Niemcy	21	Węgry	4,1
Francja	17	Niemcy	3,9
<b>Polska</b>	<b>17</b>	Francja	3,2
Rumunia	14	Czechy	2,3
Estonia	12	Rumunia	1,4
Węgry	11	Estonia	0,4
Finlandia	3	Finlandia	0,2
Hiszpania	3	Hiszpania	0,0

źródło: opracowanie własne KOBiZE na podst. danych UN FCCC, przedstawionych przez JISC, wrzesień 2011





**Rysunek 5 Zakopane "Wykorzystanie metanu pochodzącego ze składowiska odpadów i osadów ściekowych"**

Zatwierdzone projekty JI podlegają monitorowaniu przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami. Na podstawie zebranych przez KOBiZE informacji i danych w rozdziale tym został przedstawiony przegląd i charakterystyka projektów JI w Polsce.

### **5.1 Przegląd projektów JI zatwierdzonych do końca 2010 r.**

Oczekiwana łączna wielkość redukcji emisji gazów cieplarnianych z 16 projektów JI zatwierdzonych do końca 2010 r. wynosi 18 761 940 t CO<sub>2</sub> ekw (z uwzględnieniem zmian w listach zatwierdzających).

Zakłada się, że w ok. 97% redukcje te będą dokonywane w latach 2008-2012 i w zamian za nie zostaną przekazane jednostki redukcji emisji (ERU), natomiast 3% redukcji było przewidzianych do końca 2007 r., w zamian za jednostki przyznanej emisji (AAU). Szczegółowy wykaz projektów JI przedstawia tab. 8.

Najczęstszym partnerem zagranicznym, z którym są realizowane projekty wspólnych wdrożeń w Polsce, jest Dania. Duńczycy uczestniczą w połowie wszystkich projektów w naszym kraju i specjalizują się w odzyskiwaniu biogazu ze składowisk odpadów oraz z tuczarni trzody chlewnej, a także w budowie farm wiatrowych i wykorzystaniu energii geotermalnej na potrzeby ciepłownictwa.



**Rysunek 6. Stargard Szczeciński „Geotermalna ciepłownia w Stargardzie Szczecińskim”**

Pod względem liczby przewidzianych do nabycia jednostek redukcji emisji najważniejszym partnerem jest Japonia, która zaangażowała się w trzy wielkie projekty polegające na redukcji emisji gazów przemysłowych z zakładów azotowych w

Tarnowie-Mościcach, Puławach i Kędzierzynie oraz w projekt odzyskiwania metanu kopalnianego. Pozostałymi krajami zaangażowanymi w projekty w Polsce są: Wielka Brytania i Francja, współfinansujące projekt w Puławach, Holandia (odzysk gazu składowiskowego i kocioł na biomasę), Kanada (mała elektrownia wodna), a także Liechtenstein, pozyskany jako nabywca jednostek z projektu w Anwilu. Bank Światowy jest natomiast partnerem projektu ciepłowni geotermalnej.

Tabela 8. Lista zatwierdzonych projektów JI, stan na 31 grudnia 2010 r.

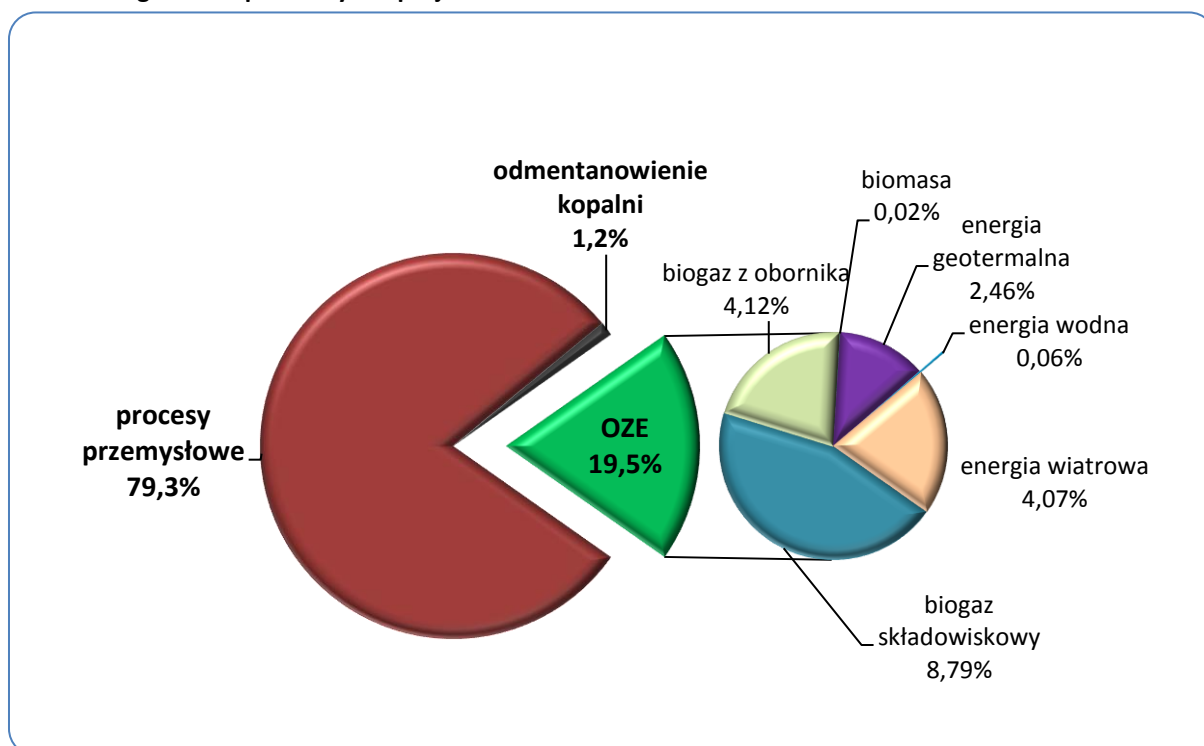
	Nazwa projektu (skrótowa i pełna wg listu zatwierdzającego)	Kod projektu	Data wydania listu zatwierdzającego	Partner zagraniczny	Oczekiwane wielkości redukcji emisji wg zapisów w listach zatwierdzających [t CO <sub>2</sub> ekw]		
					do końca 2007 r.	w latach 2008-2012	RAZEM
1	<b>Jelenia Góra</b> „Wykorzystanie zrębków drzewnych z terenów zieleni miejskiej dla celów grzewczych w Jeleniej Górze”	0001 JELG	15 czerwca 2000	Holandia	0	4 345	<b>4 345</b>
2	<b>Leszno Górne</b> „Mała elektrownia wodna na rzece Bóbr, Leszno Górne”	0002 LESZ	14 maja 2001	Kanada	0	11 713	<b>11 713</b>
3	<b>Konin</b> „Odgazowanie składowiska odpadów komunalnych w Koninie”	0003 KONN	25 czerwca 2004	Holandia	0	253 000	<b>253 000</b>
4	<b>Zagórze</b> „Farma wiatrowa Zagórze”	0004 ZRZE	10 stycznia 2005	Dania	217 627	187 479	<b>405 106</b>
5	<b>Zakopane</b> „Wykorzystanie metanu pochodzącego ze składowiska odpadów i osadów ściekowych w Zakopanem”	0005 ZANE	25 stycznia 2005	Dania	22 000	105 000	<b>127 000</b>
6	<b>Stargard Szczeciński</b> „Geotermalna ciepłownia w Stargardzie Szczecińskim”	0006 STAR	5 października 2005	Bank Światowy	122 300	181 185	<b>303 485</b>
7	<b>Mazury</b> „Mazurski Pakiet Gazu Składowiskowego”	0007 MAZU	31 marca 2006	Dania	119 225	478 743	<b>597 968</b>
8	<b>Lake Ostrowo</b> „Farma wiatrowa Lake Ostrowo”	0008 LOST	31 stycznia 2007	Dania	0	336 198	<b>336 198</b>
9	<b>Anwil</b> „Ograniczenie emisji N <sub>2</sub> O w Zakładach Azotowych Anwil SA”	0009 ANWL	28 stycznia 2008	Liechtenstein	0	4 096 477	<b>4 096 477</b>
10	<b>Sosnowiec</b> „Gaz składowiskowy w miejscowościach Łubna, Sosnowiec i Łęgajny”	0010 SOSN	19 czerwca 2008	Dania	64 000	557 696	<b>621 696</b>
11	<b>Tarnów</b> „Zmniejszenie emisji N <sub>2</sub> O z instalacji produkcji kwasu azotowego w Zakładach Azotowych w Tarnowie Mościcach SA”	0011 TARN	19 czerwca 2008	Japonia	0	3 097 975	<b>3 097 975</b>
12	<b>Poldanor</b> „Odbiór i utylizacja metanu pochodzącego z przeróbki obornika trzody chlewnej, biomasy i odpadów organicznych, Województwo Pomorskie, Polska oraz Woj. Zachodniopomorskie, Polska”	0012 POLD	15 stycznia 2009	Dania	49 984	699 797	<b>749 781</b>
13	<b>Radiowo*</b> „Odzysk gazu wysypiskowego na składowisku odpadów Radiowo w Warszawie, Polska”	0013 RADO	15 czerwca 2009	Holandia	0	0	<b>0</b>
14	<b>Puławy</b> „Katalityczna redukcja N <sub>2</sub> O w reaktorach utleniania amoniaku instalacji kwasu azotowego w Puławach, Polska”	0014 PULA	15 lipca 2009	Japonia, Francja, Wielka Brytania	0	6 349 600	<b>6 349 600</b>
15	<b>Borynia</b> „Pozyskanie i utylizacja metanu kopalnianego w KWK Borynia w Polsce”	0015 BORY	5 lutego 2010	Japonia	0	215 147	<b>215 147</b>
16	<b>Geotermia Zakopane</b> „Rozszerzenie i rozwój Energii Geotermalnej, Zakopane, Polska”	0016 GEOZ	29 lipca 2010	Dania	18 933	126 135	<b>145 068</b>
17	<b>Kędzierzyn</b> „Redukcja emisji podtlenku azotu z instalacji kwasu azotowego w Zakładach Azotowych Kędzierzyn SA”	0017 KEDZ	17 września 2010	Szwecja, Szwajcaria, Japonia	0	1 447 381	<b>1 447 381</b>
<b>SUMA JEDNOSTEK:</b>					<b>614 069</b>	<b>18 147 871</b>	
<b>OCZEKIWANA WIELKOŚĆ REDUKCJI RAZEM:</b>							<b>18 761 940</b>

\*realizacja projektu została zawieszona

## 5.2 Charakterystyka projektów JI realizowanych w Polsce

Projekty JI realizowane w Polsce różnią się pod względem wielkości oczekiwanych redukcji emisji, sposobu osiągania redukcji, rodzaju redukowanego gazu, a także sektora gospodarki, w którym są realizowane. Największe redukcje osiągają cztery projekty związane z procesami przemysłowymi, w których redukuje się emisje podtlenku azotu. Udział tego rodzaju projektów w całkowitej wielkości oczekiwanej wielkości redukcji emisji z wszystkich zatwierdzonych projektów wynosi ponad 79%. Znacznie mniejszy udział – poniżej 20 % – mają projekty związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (OZE), takich jak biogaz i biomasa oraz energia wiatrowa, geotermalna i wodna. Tego rodzaju projektów jest w Polsce najwięcej, bo aż 11. Pozostały 1% redukcji przypada na projekt polegający na odmetanowaniu kopalni.

Rysunek 7. Udział poszczególnych rodzajów projektów JI w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów JI.



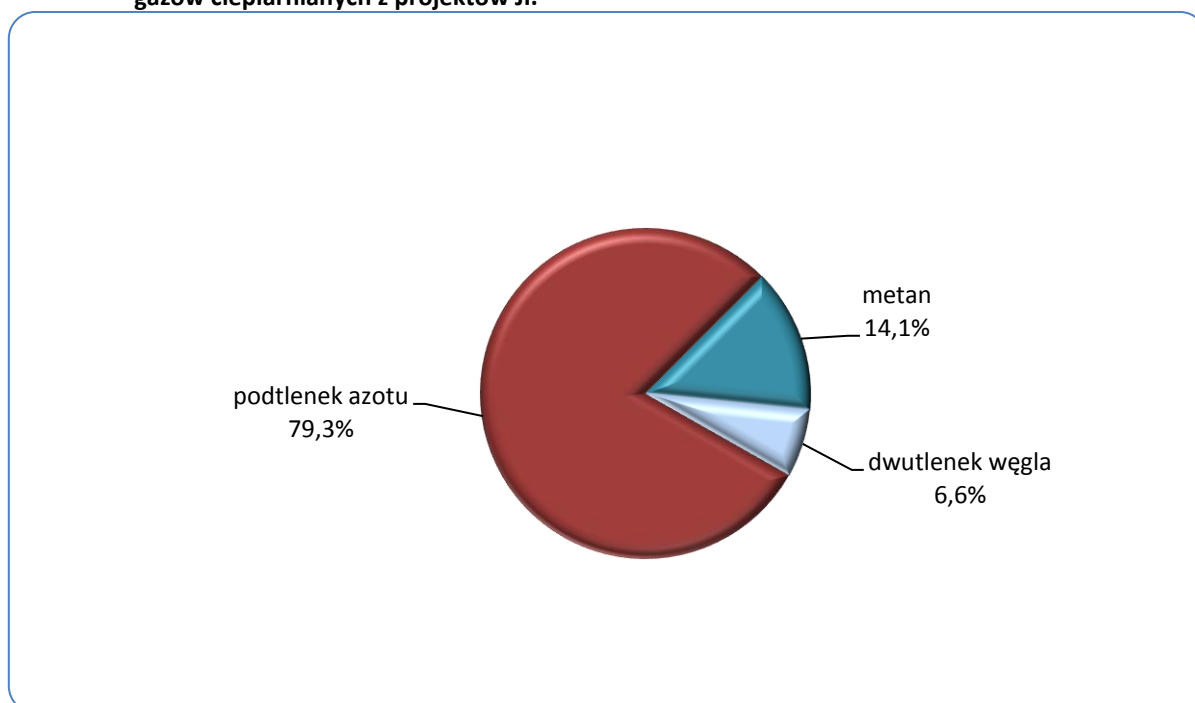
Projekty JI realizowane w Polsce obejmują redukcje następujących gazów cieplarnianych:

- dwutlenek węgla (CO<sub>2</sub>) – 6 projektów,
- metan (CH<sub>4</sub>) – 6 projektów,
- podtlenek azotu (N<sub>2</sub>O) – 4 projekty.

Rodzaj gazu cieplarnianego, którego redukcja odbywa się w ramach realizacji danego projektu, ściśle wiąże się z rodzajem projektu i sektorem gospodarki, którego dotyczy projekt. Redukcje emisji dwutlenku węgla osiągane są w projektach związanych z energetyką i ciepłownictwem, takimi jak farmy wiatrowe, elektrownia wodna oraz ciepłownie wykorzystujące energię geotermalną i biomasę. Emisje metanu są redukowane ze składowisk odpadów poprzez instalacje odgazowania, w biogazowniach wykorzystujących nawóz z tuczarni trzody chlewnej oraz w instalacji pozyskiwania i utylizacji metanu kopalnianego. Emisje podtlenku azotu są natomiast redukowane w zakładach azotowych.

Udział poszczególnych gazów cieplarnianych w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji z projektów JI jest nierównomierny. Ogromne dysproporcje w oczekiwanych wielkościach redukcji emisji poszczególnych gazów cieplarnianych wynikają przede wszystkim z właściwości tych gazów określonych współczynnikiem ocieplenia, umożliwiającym wyrażanie wielkości emisji wszystkich analizowanych gazów cieplarnianych w ekwiwalencie CO<sub>2</sub>. Najwyższa wartość współczynnika ocieplenia, wynosząca aż 310, charakteryzuje podtlenek azotu, co powoduje, że wielkości redukcji emisji tego gazu wyrażone w ekwiwalencie CO<sub>2</sub> są bardzo wysokie. W związku z tym udział N<sub>2</sub>O w całości redukcji oczekiwanych w latach 2008-2012 wynosi ponad 79%. Współczynnik ocieplenia metanu wynosi 21, a jego udział w całości oczekiwanych wielkości redukcji nieco przekracza 14%. Pozostała część wielkości oczekiwanych redukcji, o połowę mniejsza niż w przypadku metanu, przypada na bezpośrednią redukcję dwutlenku węgla (którego współczynnik ocieplenia wynosi 1).

**Rysunek 8. Udział poszczególnych gazów cieplarnianych w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów JI.**



Projekty JI realizowane w Polsce dotyczą następujących sektorów: przemysłu chemicznego, gospodarki odpadami, energetyki, ciepłownictwa, rolnictwa i górnictwa. Najwięcej projektów (po cztery) dotyczy sektora przemysłowego, a w szczególności zakładów azotowych oraz gospodarki odpadami, czyli redukcji emisji metanu ze składowisk odpadów. W sektorach energetycznym i ciepłowniczym funkcjonują po trzy projekty: są to dwie farmy wiatrowe i mała elektrownia wodna oraz trzy lokalne ciepłownie, z których dwie wykorzystują energię geotermalną, a jedna – biomasę. Po jednym projekcie mają sektory rolnictwa i górnictwa: jeden projekt dotyczy biogazu i polega na redukcji emisji metanu pochodzącego z tuczarni trzody chlewnej, a drugi jest realizowany w kopalni węgla kamiennego, gdzie odzyskuje się metan kopalniany.



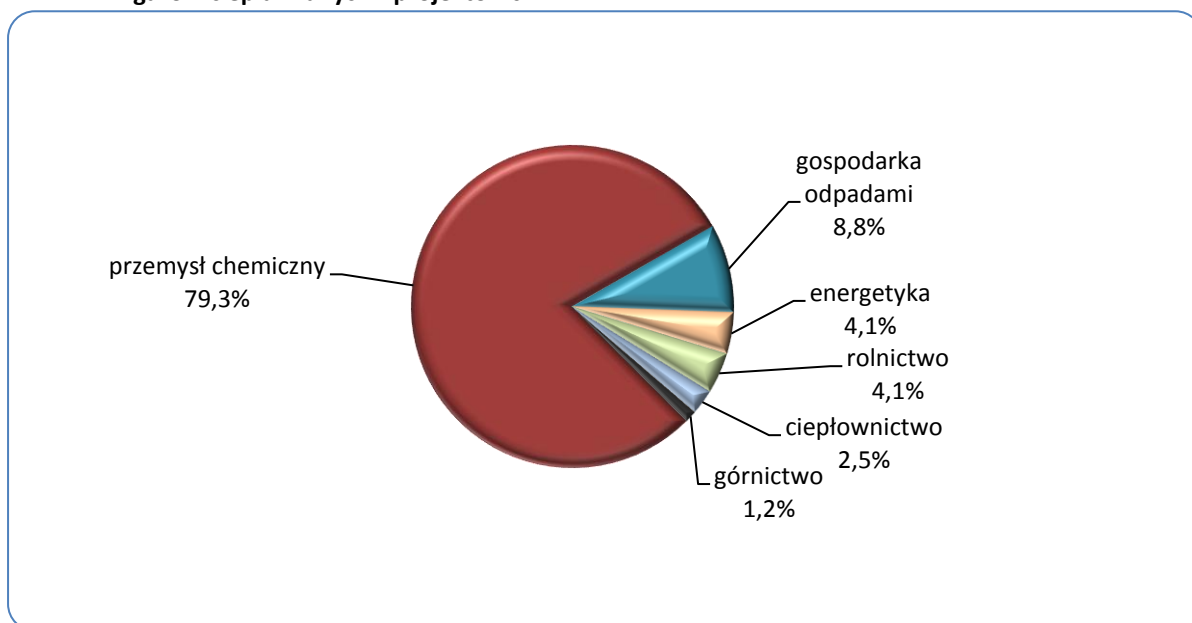
Rysunek 9. Anwil „Ograniczenie emisji N<sub>2</sub>O w Zakładach Azotowych Anwil SA”

Pomimo w miarę równomiernego rozkładu ilościowego projektów pomiędzy sektorami gospodarki, wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych w zależności od sektorów wykazują ogromne zróżnicowanie, które jest odzwierciedleniem udziału poszczególnych rodzajów projektów i rodzajów gazów w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji (rys. 7, 8 i

10). W związku z tym największe znaczenie, ponad 79%, ma sektor przemysłowy, w którym dokonuje się redukcji podtlenku azotu. Z pozostałych dziedzin największe znaczenie ma gospodarka odpadami, której udział w redukcji emisji gazów cieplarnianych w latach 2008-2012 wynosi blisko 9%. Na projekty w zakresie rolnictwa i energetyki przypada po ok. 4%. Najmniejszy udział w redukcji emisji gazów cieplarnianych mają projekty dotyczące ciepłownictwa – 2,5% i górnictwa – 1,2%.

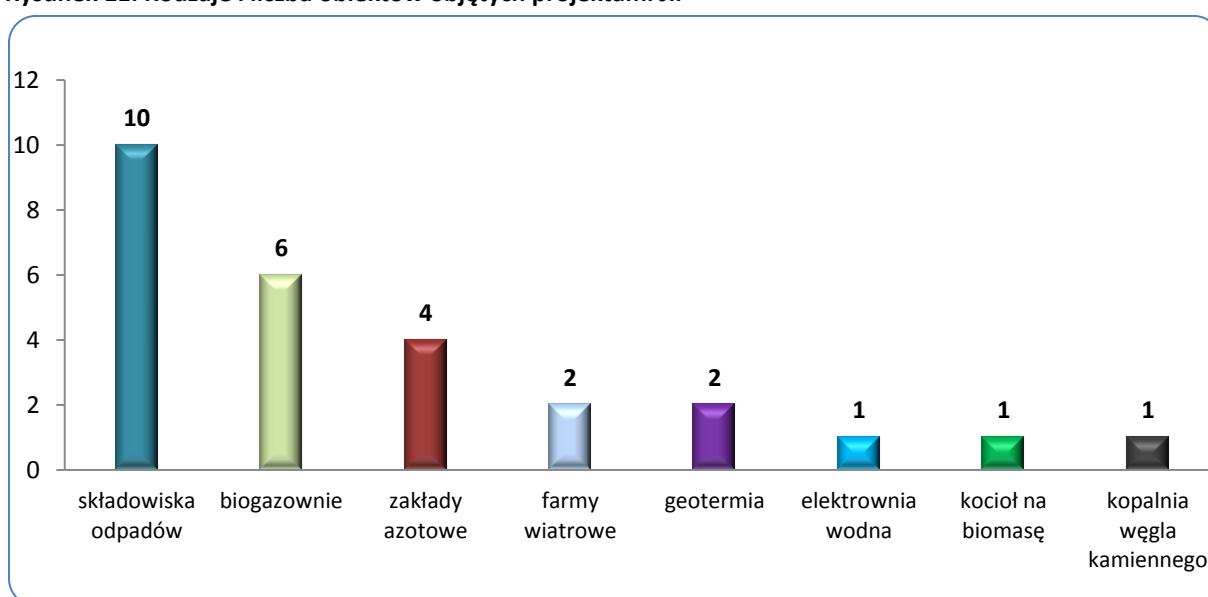
Projekty JI realizowane w Polsce obejmują łącznie 27 obiektów w ośmiu rodzajach, które przedstawia rys. 11. Ponad 1/3 wszystkich obiektów stanowią składowiska odpadów. Oprócz nich typowymi obiektami są biogazownie (6 obiektów) oraz zakłady azotowe (4 obiekty). Pozostałe rodzaje obiektów występują po dwa (farmy wiatrowe i ciepłownie geotermalne) oraz pojedynczo (elektrownia wodna, kocioł na biomasę i kopalnia węgla kamiennego). Rodzaje obiektów znacznie różnią się potencjałem redukcyjnym, czyli możliwościami w zakresie osiągnięcia wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych. Największymi obiektami, w których funkcjonują projekty JI są cztery wielkie zakłady azotowe: Puławy, Anwil, Kędzierzyn i Tarnów-Mościce. To właśnie one skupiają razem ponad 79% całości oczekiwanych redukcji emisji gazów cieplarnianych z wszystkich projektów JI w latach 2008-2012. Pozostała część redukcji przypada łącznie na siedem rodzajów obiektów (razem 23 obiekty objęte 12 projektami JI). Wśród nich wyróżniają się składowiska odpadów, które dają łącznie blisko połowę oczekiwanych redukcji emisji gazów cieplarnianych poza podtlenkiem azotu. Udział takich rodzajów obiektów jak biogazownie i farmy wiatrowe wynosi po ok. 4% dla każdego rodzaju. Najmniejsze znaczenie dla oczekiwanych wielkości redukcji mają inne rodzaje obiektów (czyli elektrownia wodna, geotermia, kocioł na biomasę i kopalnia węgla kamiennego), ponieważ dają łącznie poniżej 4% oczekiwanych redukcji.

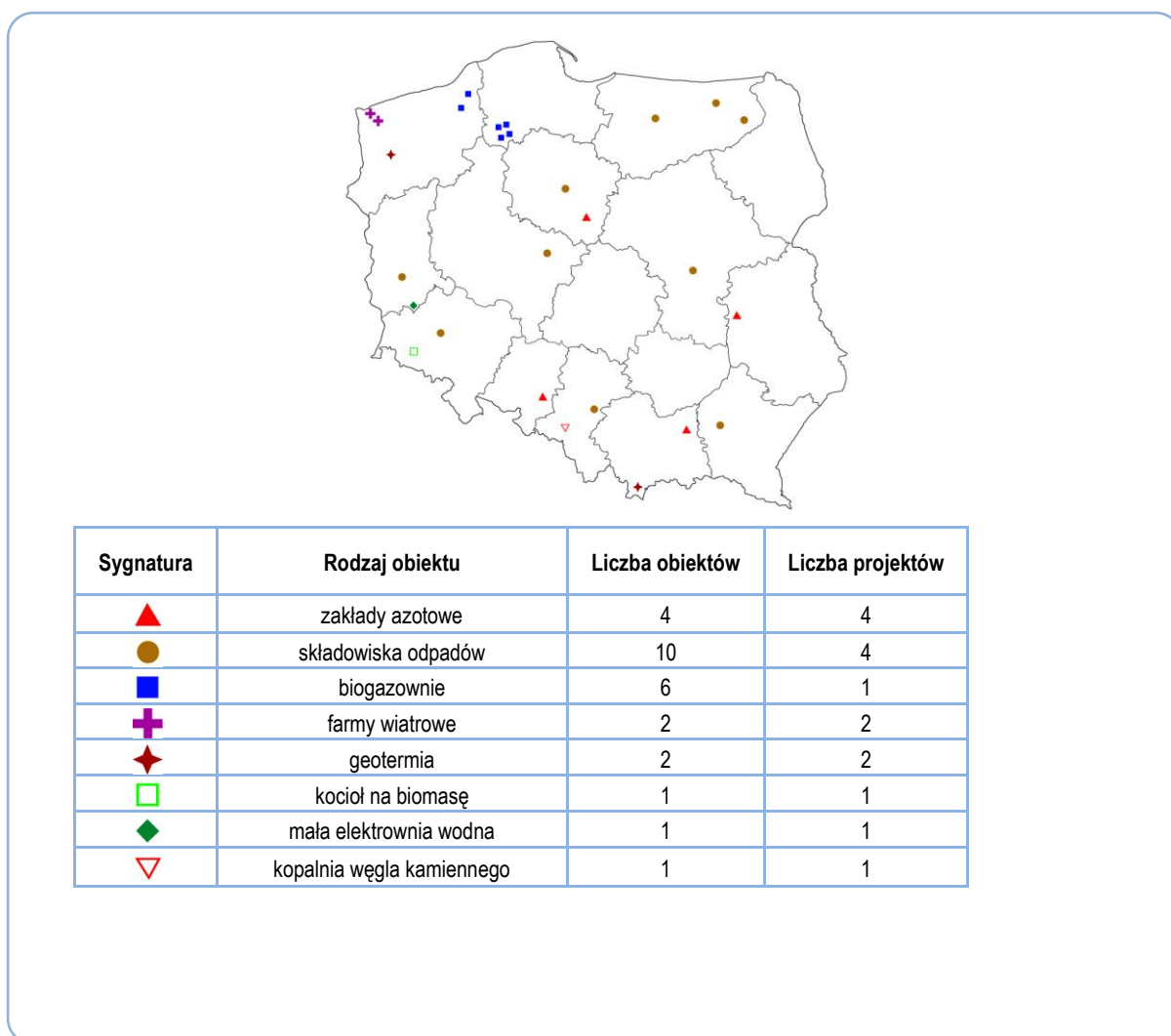
**Rysunek 10. Udział poszczególnych sektorów gospodarki w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów JI.**



Liczba obiektów objętych poszczególnymi projektami JI zależy od ich specyfiki. Część projektów funkcjonuje w oparciu tylko o jeden obiekt. Przykładami tego typu projektów są zarówno największe projekty, realizowane w zakładach azotowych, jak i projekty najmniejsze, czyli ciepłownie geotermalne, kopalnia węgla kamiennego, mała elektrownia wodna i kocioł na biomase. Charakter projektów wieloobektowych mają natomiast przede wszystkim projekty „średnie” związane z redukcją gazu składowiskowego i biogazu rolniczego, które dodatkowo zwiększają swój zasięg obejmując podobne obiekty zlokalizowane w innych miejscach.

**Rysunek 11. Rodzaje i liczba obiektów objętych projektami JI.**





**Rysunek 12. Rozmieszczenie przestrzenne obiektów objętych projektami JI w Polsce.**

Projekty JI realizowane w Polsce są rozproszone po całym kraju (rys. 12). Najwięcej projektów funkcjonuje w województwie Zachodniopomorskim. Są tam zlokalizowane dwie farmy wiatrowe oraz ciepłownia geotermalna, a także część projektu obejmującego tuczarnie trzody chlewnej i biogazownie. Pozostałe projekty są rozprzestrzenione w innych województwach (najczęściej pojedynczo) z wyjątkiem: łódzkiego, świętokrzyskiego i podlaskiego.

### **5.3 Osiągnięte i zweryfikowane redukcje emisji gazów cieplarnianych**

Sumaryczne wielkości osiągniętych redukcji emisji gazów cieplarnianych, raportowanych do KOBiZE przez gospodarzy projektów jeszcze przed weryfikacją, ze wszystkich projektów realizowanych w Polsce wyniosły razem:



- 1 297 728 t CO<sub>2</sub> ekw w 2008 r.,
- 4 083 998 t CO<sub>2</sub> ekw w 2009 r.,
- 4 128 386 t CO<sub>2</sub> ekw w 2010 r.

Porównując te dane można stwierdzić, że nastąpiło ponad trzykrotne zwiększenie sumy osiągniętych wielkości redukcji. Wynikło to przede wszystkim z rozpoczęcia realizacji nowych projektów, zwłaszcza związanych z redukcją podtlenku azotu, oraz z poprawy funkcjonowania dotychczasowych. Założenia co do wielkości redukcji, które zostały przyjęte dla poszczególnych projektów w ich dokumentacjach projektowych (PDD) okazały się w większości przypadków zbliżone do rzeczywistych efektów. Ponadto należy stwierdzić, że analiza osiągniętych wielkości redukcji emisji wykazuje ich nieustanną zmienność, a najbardziej charakterystyczne są tendencje wzrostowe. Niemal połowa projektów z roku na rok redukuje coraz więcej emisji gazów cieplarnianych. Pozostałe projekty charakteryzują się w większości stabilnością osiągnięcia redukcji, a tylko niektóre projekty mają problemy z funkcjonowaniem i dlatego ich redukcje maleją i jak dotychczas były stosunkowo niewielkie.

Proces weryfikacji redukcji emisji gazów cieplarnianych w projektach JI odbywa się poprzez zaangażowanie tzw. akredytowanej niezależnej jednostki (AIE), która w wyniku swojej pracy sporządza raport z weryfikacji, określający m.in. liczbę jednostek redukcji wygenerowanych w danym okresie. Większość gospodarzy projektów dokonała weryfikacji wielkości redukcji emisji i to najczęściej kilkakrotnie. W zależności od specyfiki projektu, weryfikacje dotyczą okresów kilkumiesięcznych lub rocznych, natomiast dawniej w niektórych przypadkach były to również okresy dłuższe, gdy były weryfikowane redukcje z lat poprzednich.

Wielkość zweryfikowanych redukcji emisji gazów cieplarnianych, będących wynikiem realizacji projektów wspólnych wdrożeń w Polsce, wyniosła łącznie 8 mln t CO<sub>2</sub> ekw w okresie 2008-2012 i ponad 360 tys. t CO<sub>2</sub> ekw w okresie przed 2008 r. (wg stanu z 30 listopada 2011 r.). Oznacza to, że w stosunku do wielkości redukcji oczekiwanych w okresie 2008-2012 zweryfikowana wielkość redukcji osiągnęła 44% oraz w stosunku do wielkości redukcji oczekiwanych w okresie przed 2008 r. wyniosła 59%.

## **5.4 Przekazywanie jednostek**

Końcowym etapem funkcjonowania projektu wspólnych wdrożeń jest proces przekazywania jednostek, który następuje po weryfikacji wielkości redukcji dokonanej przez akredytowaną niezależną jednostkę (AIE). W zależności od projektu proces weryfikacji oraz wnioskowania może mieć różną długość. Procedura ubiegania się o przekazanie jednostek redukcji emisji (ERU), a także jednostek przyznanej emisji (AAU), ma przebieg określony *Ustawą o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji z dnia 17 lipca 2009 r.* Zgodnie z nią, po dokonaniu weryfikacji wielkości redukcji emisji, gospodarz projektu składa wnioski o przekazanie jednostek do Ministra Środowiska, załączając raport z weryfikacji. Następnie Minister wydaje decyzję, w której określa liczbę jednostek podlegających przekazaniu. Przetransferowanie jednostek następuje na pisemne polecenie Ministra skierowane do KOBiZE wraz z kopią wydanej decyzji, która ma być wykonana. Operacja przekazania jednostek na wskazany rachunek nabywcy (partnera zagranicznego) odbywa się w Krajowym rejestrze, prowadzonym i zarządzanym przez KOBiZE. Liczba przekazywanych

jednostek może być mniejsza niż wielkość zweryfikowanej redukcji. Minister Środowiska może w swojej decyzji zmniejszyć liczbę przekazywanych jednostek ze względu na m.in. wyczerpanie się puli zarezerwowanej dla danego projektu mogącego powodować tzw. podwójne liczenie, brak umowy z nabywcą zagranicznym na pełną liczbę jednostek, odpowiednie zapisy w listach zatwierdzających w których przekazuje się nie całość, a tylko określoną część jednostek redukcji emisji.



Rysunek 13. Poldanor „Odbiór i utylizacja metanu pochodzącego z przeróbki obornika trzody chlewnej, biomasy i odpadów organicznych, Województwo Pomorskie, Polska oraz Woj. Zachodniopomorskie, Polska”

wielkości redukcji wynosi 86%, natomiast w stosunku do całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji przed rokiem 2008 – osiąga 50%. Podsumowując te dane oraz mając na względzie wspomniane powyżej specyficzne uwarunkowania dotyczące zmniejszenia liczby jednostek w decyzjach Ministra Środowiska dotyczących niektórych projektów, należy uznać, że po znacznym przyśpieszeniu wydawania zweryfikowanych jednostek w stosunku do zaległości z lat poprzednich, obecnie proces ten odbywa się na bieżąco.

Do końca listopada 2011 r. przekazano ogółem 7,7 mln jednostek ERU. Wielkość ta stanowi 96% zweryfikowanej sumarycznej wielkości redukcji emisji, natomiast w stosunku do całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji w latach 2008-2012, zapisanej łącznie w listach zatwierdzających, liczba przekazanych jednostek ERU wynosi 42%. Dla jednostek AAU, czyli redukcji sprzed 2008 r.,

wskaźnik dotyczący wydawania tych jednostek w stosunku do zweryfikowanej sumarycznej

## 5.5 Uwarunkowania realizacji projektów JI

Uwarunkowania realizacji poszczególnych projektów wpływają na ich funkcjonowanie i ostatecznie oddziałują na wielkość redukcji, jaka jest osiągana dzięki projektom. Wyraźna zwyżka łącznej wielkości redukcji w latach 2008-2010 wynika z uruchomienia kolejnych projektów oraz z poprawy funkcjonowania dotychczasowych. Nawet wtedy, gdy realizacja projektów napotyka na różnorodne problemy, zdobyte w związku z tym doświadczenia są dla gospodarzy projektów pomocą w zapewnieniu lepszego funkcjonowania projektów i osiągnięcia większych redukcji emisji w kolejnych latach.

Różnorodność projektów realizowanych w Polsce powoduje, że uwarunkowania związane z ich realizacją są odmienne. Można jednak wyróżnić między nimi pewne podobieństwa i dzięki nim wskazać na pewne cechy charakterystyczne. I tak wydaje się, że w porównaniu z innymi projektami, najmniej problemów zewnętrznych mają cztery projekty związane z redukcją podtlenku azotu w zakładach azotowych. Gospodarze tych projektów mają nad nimi pełną kontrolę i w niewielkim

stopniu zależą od czynników spoza swojego projektu, ponieważ jest on częścią ich własnej instalacji. Ponadto warto zauważyć, że jakiegokolwiek zmiany w wielkościach redukcji w tych projektach mają decydujący wpływ na całość osiągniętych wielkości redukcji w Polsce, ponieważ ich udział w oczekiwanej wielkości redukcji wynosi ponad 79%.

Wśród projektów wykorzystujących odnawialne źródła energii, a związanych z redukcją metanu pochodzącego ze składowisk odpadów, występuje istotna zmienność warunków pozyskiwania tego gazu. Najczęściej zasobność i wydajność składowisk są niższe od oczekiwań, a ponadto jakość gazu bywa niezadowolająca. Zdarzają się również awarie instalacji odgazowującej, takie jak zapowietrzanie, zawilgocenie, zalewanie, albo nawet zniszczenie, spowodowane osiadaniami składowisk i kolizjami z ich bieżącym funkcjonowaniem oraz problemy z partnerami lokalnymi. Dlatego często poszukuje się nowych obiektów, które są włączane do projektów, a niektóre dotychczasowe są z nich eliminowane.

Trudności w funkcjonowaniu i przez to mniejsza efektywność działania występowały z różnym nasileniem w projektach związanych z bezpośrednią redukcją emisji dwutlenku węgla, nastawionych na wykorzystanie zasobów energii odnawialnej (wodnej, wiatrowej, geotermalnej i biomasy). Tego



Rysunek 14. Geotermia Zakopane „Rozszerzenie i rozwój Energii Geotermalnej, Zakopane, Polska”

typu projekty w większym stopniu zależą od uwarunkowań zewnętrznych, takich jak zmienność i dostępność zasobów energii odnawialnej, np. zmienność warunków wiatrowych, od których zależy osiągnięta wielkość redukcji w farmach wiatrowych lub wahania przepływów w rzece, które decydują o pracy elektrowni wodnej. Pozyskiwanie energii geotermalnej napotyka z kolei na trudności technologiczne, związane z eksploatacją złóż, które to trudności mogą prowadzić do wystąpienia awarii urządzeń i przestoju.

Jednak mimo tylu potencjalnych i zaistniałych problemów, większość projektów JI realizowanych w Polsce zwiększa swoją efektywność. Poprawa jest zauważalna w przypadku pojedynczych projektów, jak i całości redukcji osiągniętych w naszym kraju. Łączne osiągnięte wielkości redukcji emisji z

wszystkich projektów JI razem sięgały w 2008 r. 69% w stosunku do oczekiwanych założeń.

Natomiast w 2009 r. wyniosły już 99%, a w 2010 r. przekroczyły 101%. Osiągnięcie tak wysokiego poziomu redukcji było możliwe zwłaszcza dzięki bardzo dobrym wynikom największych projektów polegających na redukcji emisji podtlenku azotu.

## Słownik terminów

PL	ENG	Definicja
Akredytowana niezależna jednostka (AIE)	Accredited Independent Entity (AIE)	niezależna jednostka upoważniona do oceny dokumentacji projektowej (PDD) oraz weryfikacji liczby jednostek redukcji emisji (ERU) uzyskanych w wyniku realizacji projektu (JI), akredytowana przez Komitet Nadzorujący JI (JISC)
Determinacja	Determination	proces niezależnej oceny projektu JI na podstawie dokumentacji projektowej wykonany przez akredytowaną niezależną jednostkę (AIE) zgodnie z wytycznymi JI ustanowionymi w art. 6 Protokołu z Kioto oraz w decyzjach COP/MOP (CMP) i Postanowieniach z Marrakeszu
Długoterminowe jednostki poświadczonej redukcji emisji (ICER)	Long-term CER (ICER)	jednostki poświadczonej redukcji emisji (CER) wydane dla projektów CDM, dotyczących zalesiania i ponownego zalesiania zgodnie z wytycznymi Postanowień z Marrakeszu, które wygasają z końcem okresu kredytowania danego projektu CDM, dla którego zostały wydane
Dodatkowość	Additionality	redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych ze źródeł emisji lub pochłanianie gazów przez pochłaniacze, która jest dodatkowa w stosunku do sytuacji, w której projekt CDM lub JI nie zostałyby zrealizowany
Dokumentacja projektowa (PDD)	Project Design Document (PDD)	dokument przygotowany i przekazany przez uczestników projektu w celu oceny proponowanego projektu JI lub CDM
Działanie programowe (JPA)	Joint Implementation Programme Activity (JPA)	działania programowe są podejmowane w ramach projektu programowego (JI PoA); pojedyncze JPA stanowi projekt, który skutkuje redukcjami emisji lub pochłanianiem, do których nie doszłoby w przypadku braku realizacji projektu
Ekwiwalent dwutlenku węgla	Carbon Dioxide Equivalent	jeden megagram (1 Mg) dwutlenku węgla (CO <sub>2</sub> ) albo ilość innego gazu cieplarnianego stanowiąca odpowiednik jednego megagrama (1 Mg) dwutlenku węgla (CO <sub>2</sub> ), obliczona z wykorzystaniem współczynnika potencjału cieplarnianego
Gaz cieplarniany	Greenhouse Gas (GHG)	jeden spośród sześciu gazów wymienionych w Załączniku A do Protokołu z Kioto, do których należą: 1) dwutlenek węgla (CO <sub>2</sub> ), 2) metan (CH <sub>4</sub> ), 3) podtlenek azotu (N <sub>2</sub> O), 4) fluorowęglowodory (HFC), 5) perfluorowęglowodory (PFC), 6) sześćiofluorek siarki (SF <sub>6</sub> ).

<b>Granice projektu</b>	<b>Project Boundary</b>	granice otaczające faktyczny lub planowany projekt JI lub CDM, w których efekt i oddziaływanie emisji gazów cieplarnianych są znaczące i policzalne
<b>I okres rozliczeniowy</b>	<b>First Commitment Period</b>	okres 2008-2012, podczas którego kraje z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej zobowiązane są do zredukowania swoich emisji gazów cieplarnianych do poziomu ustalonego w Protokole z Kioto
<b>Jednostka Kioto</b>	Kioto unit	jednostka poświadczonej redukcji emisji, jednostka przyznanej emisji, jednostka redukcji emisji lub jednostka pochłaniania
<b>Jednostka pochłaniania (RMU)</b>	<b>Removal Unit (RMU)</b>	jeden megagram (1 Mg) dwutlenku węgla (CO <sub>2</sub> ) pochłonięty w wyniku: a) działalności człowieka, mającej na celu zwiększenie pochłaniania dwutlenku węgla (CO <sub>2</sub> ) przez gleby użytkowane rolniczo, b) zmian sposobów użytkowania gruntów rolnych lub leśnych, w tym w zakresie zalesiania, ponownego zalesiania i wylesiania, c) prowadzonej gospodarki leśnej.
<b>Jednostka poświadczonej redukcji emisji (CER)</b>	<b>Certified Emission Reduction (CER)</b>	wyrażona w ekwiwalencie emisja zredukowana lub emisja uniknięta gazów cieplarnianych, otrzymana w wyniku realizacji projektu CDM
<b>Jednostka przyznanej emisji (AAU)</b>	<b>Assigned Amount Unit (AAU)</b>	wyrażona w ekwiwalencie wielkość emisji gazów cieplarnianych, przyznana Stronie z Załącznika B do Protokołu z Kioto zgodnie z tym Protokołem
<b>Jednostka redukcji emisji (ERU)</b>	<b>Emission Reduction Unit (ERU)</b>	wyrażona w ekwiwalencie emisja zredukowana lub emisja uniknięta gazów cieplarnianych lub jeden megagram (1 Mg) pochłoniętego dwutlenku węgla (CO <sub>2</sub> ), otrzymane w wyniku realizacji projektu JI
<b>Komitet Nadzorujący JI (JISC)</b>	<b>Joint Implementation Supervisory Committee (JISC)</b>	organ wykonawczy Protokołu z Kioto powołany w celu nadzorowania realizacji projektów JI w ramach ścieżki drugiej, a w szczególności procesu oceny i weryfikacji tych projektów
<b>Konferencja Stron Konwencji Klimatycznej (COP)</b>	<b>Conference of Parties to the UNFCCC (COP)</b>	Konferencja Stron Konwencji jest najwyższym organem Konwencji Klimatycznej, sesje COP odbywają się w sposób regularny i mają na celu ustanowienie reguł wdrażania Konwencji
<b>Konferencja Stron spotykających się w charakterze Stron Protokołu z Kioto (COP/MOP)</b>	<b>Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol (COP/MOP)</b>	Konferencja Stron spotykających się w charakterze Stron Protokołu z Kioto jest organem nadrzędnym Protokołu z Kioto; sesje COP/MOP oraz COP są prowadzone w tym samym czasie
<b>Kraje spoza Załącznika I</b>	<b>Non-Annex I countries</b>	kraje niewymienione w Załączniku I do Konwencji Klimatycznej (głównie kraje rozwijające się i kraje najsłabiej rozwinięte)

<b>Kraje/ Strony z Załącznika B</b>	<b>Annex B countries</b>	kraje wymienione w Załączniku B do Protokołu z Kioto, będące na liście Załącznika I do Konwencji Klimatycznej, które zobowiązały się do ilościowo określonego ograniczenia emisji zgodnie z art. 3.1. Protokołu z Kioto
<b>Kraje/ Strony z Załącznika I</b>	<b>Annex I countries</b>	kraje wymienione w Załączniku I do Konwencji Klimatycznej, które zobowiązały się do ograniczenia emisji zgodnie z art. 4.2 (a) i (b) Konwencji (głównie państwa uprzemysłowione i w okresie transformacji)
<b>Krajowa jednostka CDM (DNA)</b>	<b>Designated National Authority (DNA)</b>	krajowa jednostka zatwierdzająca i punkt kontaktowy w zakresie CDM wyznaczona przez Stronę Protokołu z Kioto
<b>Linia bazowa/ poziom bazowy</b>	<b>Baseline</b>	szacunkowa, określona z największym prawdopodobieństwem, wielkość emisji gazów cieplarnianych, jaka miałaby miejsce w przypadku gdyby projekt wspólnych wdrożeń (JI) nie został zrealizowany, stanowiąca poziom odniesienia pozwalający określić emisję zredukowaną lub emisję unikniętą albo pochłanianie CO <sub>2</sub>
<b>List popierający (LoE)</b>	<b>Letter of Endorsement (LoE)</b>	pismo wystawione przez wyznaczony punkt kontaktowy (DFP) państwa-gospodarza będące wstępnym poparciem realizacji danego przedsięwzięcia w ramach mechanizmu JI
<b>List zatwierdzający (LoA)</b>	<b>Letter of Approval (LoA)</b>	pismo wystawione przez wyznaczony punkt kontaktowy (DFP) państwa-gospodarza będące zatwierdzeniem projektu JI
<b>Użytkowanie gruntów, zmiana użytkowania gruntów i leśnictwo (LULUCF)</b>	<b>Land Use, Land Use Change and Forestry (LULUCF)</b>	użytkowanie gruntów, zmiana użytkowania gruntów i leśnictwo zdefiniowane w Protokole z Kioto oraz Postanowieniach z Marrakeszu, w szczególności w decyzji 11/CP.7 oraz decyzji 16/CMP.1
<b>Mechanizm czystego rozwoju (CDM)</b>	<b>Clean Development Mechanism (CDM)</b>	jeden z mechanizmów elastycznych, zdefiniowany w art. 12 Protokołu z Kioto, mający na celu wspomaganie krajów spoza Załącznika I w dążeniu do zrównoważonego rozwoju, przyczynienie się do podstawowego celu Konwencji Klimatycznej oraz wspomaganie krajów z Załącznika I w wywiązaniu się ze zobowiązań ilościowych redukcji emisji gazów cieplarnianych
<b>Mechanizm wspólnych wdrożeń (JI)</b>	<b>Joint Implementation (JI)</b>	jeden z mechanizmów elastycznych, zdefiniowany w art. 6 Protokołu z Kioto, mający na celu przyczynienie się do podstawowego celu Konwencji Klimatycznej oraz wspomaganie krajów z Załącznika I w wywiązaniu się ze zobowiązań ilościowych redukcji emisji gazów cieplarnianych

<b>Międzynarodowy Dziennik Transakcji (ITL)</b>	<b>International Transaction Log (ITL)</b>	Międzynarodowy Dziennik Transakcji prowadzony i utrzymywany przez Sekretariat Konwencji Klimatycznej w postaci elektronicznej bazy danych do celów weryfikacji wszystkich transakcji dotyczących jednostek Protokołu z Kioto
<b>Okres kredytowania</b>	<b>Crediting Period</b>	okres, w którym projekt JI lub CDM może wygenerować jednostki ERU lub CER
<b>Państwo-gospodarz</b>	<b>Host Country</b>	kraj z Załącznika I, w którym może być zrealizowany projekt JI lub kraj spoza Załącznika I, w którym może być zrealizowany projekt CDM
<b>Pochłanianie</b>	<b>Sequestration</b>	usuwanie pierwiastka węgla przez pochłaniacze, np. lasy (inaczej sekwestracja)
<b>Postanowienia z Marrakeszu</b>	<b>Marrakesh Accords</b>	decyzje od 2/CP.7 do 24/CP.7 włącznie, z siódmego spotkania COP
<b>Projekt małoskalowy (SSC)</b>	<b>Small-scale Project (SSC)</b>	małoskalowe projekty (SSC – small scale) wspólnych wdrożeń to projekty uprawnione do używania uproszczonych procedur zgodnie z zapisami przyjętego przez JISC dokumentu „Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects ”
<b>Projekt mechanizmu czystego rozwoju (projekt CDM)</b>	<b>CDM Project</b>	przedsięwzięcie realizowane przez kraj z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej na terytorium państwa nieobjętego tym załącznikiem, które ma na celu redukcję, uniknięcie emisji gazów cieplarnianych lub pochłanianie dwutlenku węgla (CO <sub>2</sub> )
<b>Projekt programowy (PoA)</b>	<b>Programme of Activities (PoA)</b>	zgodnie z przyjętymi przez JISC procedurami JI PoA stanowi skoordynowane działanie prowadzone przez jednostkę publiczną lub prywatną, implementujące politykę lub założony cel, składające się z jednego lub więcej powiązanych ze sobą typów działań programowych czyli tzw. JI Programme Activities (JPAs), które były lub będą powielane
<b>Projekt wspólnych wdrożeń (projekt JI)</b>	<b>JI Project</b>	przedsięwzięcie realizowane przez kraj z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej na terytorium innego kraju z tego Załącznika, które ma na celu redukcję, uniknięcie emisji gazów cieplarnianych lub pochłanianie dwutlenku węgla (CO <sub>2</sub> )
<b>Protokół z Kioto</b>	<b>Kyoto Protocol</b>	protokół do Konwencji Klimatycznej, podpisany podczas trzeciego spotkania COP w Kioto; protokół jest prawnie wiążącym porozumieniem, w ramach którego kraje z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej są zobligowane do redukcji ogólnej emisji gazów cieplarnianych o 5,2% do roku 2012 w porównaniu z rokiem 1990; Protokół wszedł w życie dnia 16 lutego 2005 r.
<b>Przyznany limit emisji (AA)</b>	<b>Assigned Amount (AA)</b>	ilość gazów cieplarnianych, którą Strona z Załącznika B do Protokołu z Kioto może wyemitować w trakcie danego okresu rozliczeniowego, mając na uwadze zobowiązania do ilościowego zdefiniowanego ograniczenia emisji określonego w załączniku B do

		Protokołu z Kioto
<b>Rada Zarządzająca CDM (CDM EB)</b>	<b>CDM Executive Board</b>	organ formalnie zarządzający mechanizmem czystego rozwoju, ustanowiony w art. 12 Protokołu z Kioto, znajdujący się pod jurysdykcją i kierownictwem COP/MOP
<b>Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (Konwencja Klimatyczna)</b>	<b>United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)</b>	jedna z największych światowych umów ekologicznych, podpisana na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w maju 1992 r., Konwencja Klimatyczna weszła w życie 21 marca 1994 r.; podstawowym celem Konwencji jest osiągnięcie stabilizacji stężenia w atmosferze gazów cieplarnianych na takim poziomie, który zapobiegnie niebezpiecznym antropogenicznym oddziaływaniom na system klimatyczny
<b>Rejestr CDM</b>	<b>CDM Registry</b>	standardowa, elektroniczna baza danych utworzona i obsługiwana przez Radę Zarządzającą CDM, w której dokonywane są operacje dotyczące wydania, depozytu, transferu oraz nabywania jednostek CER
<b>Rejestracja</b>	<b>Registration</b>	formalna akceptacja zwalidowanego projektu jako projektu CDM przez Radę Zarządzającą CDM; rejestracja stanowi niezbędny warunek do weryfikacji, certyfikacji oraz wydania jednostek CER związanych z działaniami danego projektu CDM
<b>Rezerwa przyznaných jednostek emisji</b>	<b>Commitment Period Reserve (CPR)</b>	rezerwa przyznaných jednostek emisji w wysokości co najmniej 90% przyznanego limitu emisji lub pięciokrotności wielkości krajowej emisji gazów cieplarnianych według ostatniej inwentaryzacji, która przeszła proces przeglądu; wybiera się wartość niższą
<b>Strona</b>	<b>Party</b>	kraj, który ratyfikował Konwencję Klimatyczną lub Protokół z Kioto
<b>Ścieżka I</b>	<b>Track I</b>	procedura krajowa realizacji projektu JI, która obejmuje tryb postępowania dotyczący zatwierdzania tego projektu oraz sposób jego monitorowania, oceny i weryfikacji
<b>Ścieżka II</b>	<b>Track II</b>	procedura międzynarodowa realizacji projektu wspólnych wdrożeń, która obejmuje tryb postępowania dotyczący zatwierdzania tego projektu oraz sposób jego monitorowania, oceny i weryfikacji określony w decyzjach COP/MOP oraz wytycznych Komitetu Nadzorującego JI (JISC)
<b>Tymczasowe jednostki poświadczonych redukcji emisji (tCER)</b>	<b>Temporary CER (tCER)</b>	jednostki poświadczonych redukcji emisji (CER) wydane dla projektów CDM polegających na zalesianiu i ponownym zalesianiu zgodnie z wytycznymi Postanowień z Marrakeszu, które wygasają z końcem okresu rozliczeniowego



		następującego po okresie, w którym zostały wydane
<b>Uczestnik projektu</b>	<b>Project Participant (PP)</b>	organizacja prawna (publiczna lub prywatna), która rozwija i wdraża projekt CDM lub JI
<b>Walidacja</b>	<b>Validation</b>	proces niezależnej oceny projektu CDM na podstawie dokumentacji projektu (PDD) wykonany przez Wyznaczone Jednostki Organizacyjne (DOE) zgodnie z wytycznymi dla CDM ustanowionymi w art. 12 Protokołu z Kioto oraz decyzjach COP/MOP (CMP) i Postanowieniach z Marrakeszu
<b>Weryfikacja</b>	<b>Verification</b>	niezależna weryfikacja monitorowanej redukcji emisji gazów cieplarnianych, która jest wynikiem działania projektu JI lub CDM w okresie podlegającym weryfikacji, dokonywana przez akredytowaną niezależną jednostkę (AIE) lub Wyznaczoną Jednostkę Operacyjną (DOE)
<b>Wyznaczona Jednostka Operacyjna (DOE)</b>	<b>Designated Operational Entity (DOE)</b>	krajowa lub międzynarodowa niezależna organizacja, desygnowana przez COP/MOP i akredytowana przez Radę Zarządzającą CDM, która może walidować proponowane projekty CDM oraz weryfikować i certyfikować redukcję emisji gazów cieplarnianych, powstałą w wyniku realizacji tych projektów
<b>Wyznaczony Punkt Kontaktowy (DFP)</b>	<b>Designated Focal Point (DFP)</b>	krajowa jednostka zatwierdzająca i punkt kontaktowy w zakresie projektów JI wyznaczona przez Stronę Protokołu z Kioto
<b>Zalesianie i ponowne zalesianie (A/R)</b>	<b>Afforestation &amp; Reforestation (A/R)</b>	zalesianie – bezpośrednio spowodowane przez człowieka przekształcenie terenu, który nie był zalesiony przez okres co najmniej 50 ostatnich lat, w teren zalesiony poprzez sadzenie, siew i/lub promocję naturalnych zasobów nasion;  ponowne zalesianie – bezpośrednio spowodowane przez człowieka przekształcenie terenu niezalesionego w zalesiony poprzez sadzenie, siew i/lub promocję naturalnych zasobów nasion na terenie, który wcześniej był zalesiony i który został przekształcony w teren niezalesiony; w pierwszym okresie rozliczeniowym ponowne zalesianie ogranicza się do terenów, które pozostawały niezalesione w dniu 31 grudnia 1989 r.
<b>Zweryfikowana redukcja emisji</b>	<b>Verified Emission Reduction</b>	redukcja emisji gazów cieplarnianych wynikająca z działania danego projektu JI lub CDM, która została niezależnie zweryfikowana przez akredytowaną niezależną jednostkę (AIE) lub Wyznaczoną Jednostkę Operacyjną (DOE)

## Wykaz aktów prawnych

### Prawo międzynarodowe

- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (Dz.U. 1996 nr 53 poz. 238)
  - [http://www.kobize.pl/materialy/jicdm/konwencja\\_klimatyczna\\_pl.pdf](http://www.kobize.pl/materialy/jicdm/konwencja_klimatyczna_pl.pdf) – wersja polska
  - [http://www.kobize.pl/materialy/jicdm/konwencja\\_klimatyczna\\_en.pdf](http://www.kobize.pl/materialy/jicdm/konwencja_klimatyczna_en.pdf) – wersja angielska
- Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (Dz.U. 2005 nr 203 poz. 1684)
  - [http://www.kobize.pl/materialy/jicdm/konwencja\\_klimatyczna\\_pl.pdf](http://www.kobize.pl/materialy/jicdm/konwencja_klimatyczna_pl.pdf) – wersja polska
  - [http://www.kobize.pl/materialy/jicdm/konwencja\\_klimatyczna\\_en.pdf](http://www.kobize.pl/materialy/jicdm/konwencja_klimatyczna_en.pdf) – wersja angielska
- Porozumienia z Marakeszu (Marrakesh Accords) - Raport Konferencji Stron na jej Siódmą Sesję, która odbyła się w Marrakeszu w dniach 29 października – 10 listopada 2001
  - [http://www.kashue.pl/materialy/jicdm/marakesz\\_raport\\_en.pdf](http://www.kashue.pl/materialy/jicdm/marakesz_raport_en.pdf)
- Decyzja 7/CMP.1
  - <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a01.pdf#page=93>
- Decyzja 9/CMP.1 – wytyczne do implementacji art. 6 Protokołu z Kioto (międzynarodowe wytyczne JI – JI Guidelines)
  - <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>
- Decyzja 10/CMP.1
  - <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=14>
- Decyzja 11/CMP.1
  - <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=17>
- Decyzja 3/CMP.2
  - <http://unfccc.int/resource/docs/2006/cmp2/eng/10a01.pdf#page=12>
- Decyzja 5/CMP.4
  - <http://unfccc.int/resource/docs/2008/cmp4/eng/11a01.pdf#page=18>
- Decyzja 3/CMP.5
  - <http://unfccc.int/resource/docs/2009/cmp5/eng/21a01.pdf#page=12>
- Decyzja 4/CMP.6
  - <http://unfccc.int/resource/docs/2010/cmp6/eng/12a02.pdf#page=22>

### Wytyczne międzynarodowe

- Wytyczne JISC dotyczące ustalania poziomu bazowego oraz monitorowania (Guidance on criteria for baseline setting and monitoring)
  - [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Baseline\\_setting\\_and\\_monitoring.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Baseline_setting_and_monitoring.pdf)
- Wytyczne JISC dotyczące projektów małoskalowych (Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects)
  - [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions\\_for\\_JI\\_SSC\\_projects.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions_for_JI_SSC_projects.pdf)
- przyjęty na 32 spotkaniu Rady Wykonawczej CDM (Annex 38 - Guidance on the registration of project activities under a programme of activities as a single CDM project activity)
  - [http://cdm.unfccc.int/EB/032/eb32\\_repan38.pdf](http://cdm.unfccc.int/EB/032/eb32_repan38.pdf)
- Wytyczne/procedury JISC dla projektów programowych realizowanych w ramach ścieżki II (Procedures for programmes of activities under the verification procedure under the Joint Implementation Supervisory Committee)
  - [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI\\_PoA\\_procedures.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI_PoA_procedures.pdf)
- Wytyczne JISC dla sporządzających dokumentację projektową JI PoA (Guidelines for users of the joint implementation programme of activities design document form)
  - [http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/PoA\\_Guidelines.pdf](http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/PoA_Guidelines.pdf)

- Podręcznik JISC dotyczący determinacji i weryfikacji (Joint implementation determination and verification manual)
  - <http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/DVM.pdf>
- Narzędzie do demonstrowania i oceny dodatkowości (Tool for the demonstration and assessment of additionality)
  - <http://cdm.unfccc.int/methodologies/PAMethodologies/tools/am-tool-01-v5.2.pdf>

## Prawo wspólnotowe

- Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE
  - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:275:0032:0046:EN:PDF>
- Dyrektywa 2004/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie, z uwzględnieniem mechanizmów projektowych Protokołu z Kioto (tzw. „dyrektywa łącząca”)
  - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:338:0018:0023:PL:PDF>
- Decyzja Komisji z dnia 13 listopada 2006 r. w sprawie zapobiegania podwójnemu liczeniu redukcji emisji gazów cieplarnianych w ramach wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji zgodnie z dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w przypadku projektów realizowanych w ramach protokołu z Kioto
  - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:316:0012:0017:PL:PDF>
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/29/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE w celu usprawnienia i rozszerzenia wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (wersja skonsolidowana)
  - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003L0087:20090625:PL:PDF>
- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/406/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wysiłków podjętych przez państwa członkowskie, zmierzających do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w celu realizacji do roku 2020 zobowiązań Wspólnoty dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych.
  - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0136:0148:PL:PDF>
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla oraz zmieniająca dyrektywy Rady 85/337/WE, 96/61/WE, dyrektywy 2000/60/WE, 2001/80/WE, 2004/35/WE, 2006/12/WE i rozporządzenie (WE) nr 1013/2006 (tzw. dyrektywa CCS).
  - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0114:0135:PL:PDF>
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych
  - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:PL:PDF>
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 550/2011 z dnia 7 czerwca 2011 r. ustalające, na mocy dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, pewne ograniczenia w zakresie wykorzystania międzynarodowych jednostek z tytułu projektów związanych z gazami przemysłowymi
  - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:149:0001:0003:PL:PDF>

## Prawo polskie

- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych
  - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20111220695&type=1>
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji (*uchylona – zastąpiona ww. ustawą z 28 kwietnia 2011 r.*)

- <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20042812784&type=3>
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Planu Rozdziału Uprawnnień do emisji dwutlenku węgla na lata 2008-2012 dla wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji
  - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20082021248&type=2>
- Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji
  - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20091301070&type=3> tekst ujednoczony
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
  - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20101671132&type=2>
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 października 2010 r. w sprawie wniosku o wydanie listu popierającego projekt wspólnych wdrożeń
  - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20102131406&type=2>
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji zawartych w dokumentacji projektowej
  - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20102401608&type=2>
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2010 r. w sprawie sprawozdania z monitorowania projektu wspólnych wdrożeń i raportu z weryfikacji liczby jednostek redukcji emisji powstałych w wyniku realizacji projektu wspólnych wdrożeń
  - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20102251472&type=2>
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
  - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20081991227&type=3>
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko
  - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20042572573&type=2>